שול אַלמאַנאַך
1927

KALMON MARMOR
NEW YORK

ארויסגעגעבן צום
גראדואירונגס יום־טוב
פון די
אומפארטייאישע א. ר. שולן
נ י ו - י ו ר ק
SCHOOL ALMANAC
Nonpartisan W. C. Schools
Office: 143-145 E. 103d St., N. Y.

פראָגראַם

פון

גראַדואירונגס־קאָנצערט

פון די

אומפאַרטייאישע אַרבעטער רינג שולן

זונטיק 1.30 נ.מ., 13טן פעברואַר, 1927

1) קינדער כאָר אונטער דער לייטונג פון י. שייפער.
א) אינטערנאַציאָנאַל — — — — — אַראַנזשירט פון י. שייפער
ב) אַרבעטער־ברידער — (י. סלאַנים) — — — מוזיק פון י. שייפער
ג) קירכן גלאָקן — (א. רייזין) — — — — מוזיק פון י. שייפער
ד) סלושיי — (ש. אַנסקי) — — — — — — מוזיק י. שייפער
ה) סטרייקער־ליד — מ. ל. האַלפערן — — מוזיק פון לעפקאָוויטש
ו) יאָשקע פאָרט אָוועק — פאָלקס־ליד — — אַראַנזשירט י. שייפער

2) קלאַסישע און פאָלקס טענץ (אינגערע גרופע)
1) אין גאָרטן — — — — — — — — — פאָלקס־מעלאָדיע
2) די ערוואַכונג פון דער סטאַטוע — — — — — בראַהמס וואַלץ
(עלטערע גרופע)
3) פויער־טאַנץ — — — — — — — — — פאָלקס טאַנץ
4) אַרום דעם וויגט־טיל — — — — — — — האָלענדישער טאַנץ

3) עליס אין וואונדערלאַנד, א פאַנטאַזיע
בלויער דונאַי וואַלץ — — — — — — — מוזיק פון שטראַוס
טענץ און קאָסטיומען אונטער דער אויפזיכט פון — — מאַדאַם מ. פאָקס

4) אידישע קאָלאָניזאַציע אין סאַוועטן־רוסלאַנד
(אין 3 טאַבלאָ)
רעזשי — נ. קאַמענעצקי. דעקאָראַציעס און קאָסטיומען — מ. זאָלאָטאַראָוו

5) יעקב לעוויין (נאָר וואָס געקומען פון סאַוו. רוסלאַנד)
פעסט־רעדע

6) אויסטיילונג דיפלאָמעס צו די גראַדואירטע שילער פון די נ. י. אומפאַרט. א. ר. שולן און מיטלשול.

ה. נאָוואַק, פאָרזיצער י. דאַראַשקין, באַגריסער

אלמאנאך

פון די

ניו יאָרקער אומפאַרטייאישע א. ר. שולן

צום 6טן יערלאַכן גראַדואירונגס קאָנצערט

זונטיק בייטאָג, 13טן פעברואַר, 1927

אין ניו סטאַר קאַסינאָ

KALMON MARMOR
NEW YORK

אונזער יום־טוב

פול מיט מוט און מיט פרייד־געפילן קומען מיר צו אונזער איצטיקן סיום יום־טוב נאָך א יאָר פון א פולזייטיקער, פרוכטבאַרער און אומגעשטערטער טעטיקייט.

פאַרצווייפלט און שווער איז געווען אונזער לאַגע פאַראיאָרן, ווען די אַזוי גערופענע „באַלעבאַטים" פון אַרבעטער רינג האָבן זיך אַ וואָרף געגעבן אויף אונזערע שולן מיטן בייזוויליקן ציל אונז אינגאַנצן צו פאַרניכטן.

געמיינט האָבן זיי, אַז אַזוי ווי זיי האָבן די שליסלען צו דער קאַסע פון אַרבעטער רינג וועלן זיי אויך קענען פאַרשליסן אונזערע שולן.

צוליב ענגהאַרציקער און נאַרישער פּאַרטיי־פּאָליטיק האָט מען געוואָלט פאַרטרייבן פון די שולן די גרינדער און בויער, זייערע טעאָרעטיקער און פּראַקטישע דורכפירער.

ניי־מאָדנע „פריינט" און אפּטרופסים האָבן זיך געיאַוועט פאַר אונזער שול. מענשעלאַך וועלכע האָבן ערשט נעכטן זי אַזוי נאַריש און עם־הארצי'ש באַקעמפט זיינען פּלוצלונג היינט אירע פאַרזאָרגער געוואָרן. דאָס וואָלט געווען גאַנץ גוט, בעלי תשובה — זייער פיין. אָבער געמיינט האָבן זיי דאָך אין אמתן גאָר דאָס קינד צוזאַמען מיט דער מוטער צו דערשטיקן. געמיינט האָבן זיי דאָך צוזאַמען מיט די זעלבסטשטענדיקע גיט ענג־קלייזל־באַהערשטע־שולטוער אויך די שולן צו פאַרטרייבן.

ווי ביטער איז אָבער זיי געווען ווען אונזער גרויסע עלטערנשאַפט און שולטרייע אַרב. רינג מיטגלידער האָבן געזאָגט דעם מעכטיקן „ניין"!

„איר קענט פיליכט ביוראָקראַטיש שאַלטן אין וואַלטן מיט אונזער געלט, מיט אונזער סעמעטערי און טויטן־פאַרמעגן. אָבער ניט מיט אונזערע קינדער,

אונזער צוקונפט! מיר געטרויען זיי אייך ניט! פון אונזערע שולן, וועלכע איר האט ערשט נעכטן באקעמפט, וועלן מיר ניט לאזן פארטרייבן זייערע אמתע פריינט!"

נו, האט מען כמעט אלע ניו-יארקער שולן מיט דעם שרעק-וואָרט „לינקע" געוואלט דערטרינקען. עטלאכע אפיס-לייט האבן זיי מכלומרשט פון ארב. רינג אויסגעשלאסן. האט מען נעבן אונזערע אלטע, איינגעזעסענע שולן, אפאזיציע און סקעב-שולן געעפנט וואו מען האט אריינגעזעצט „משטיינס געזאגט פעדאַ-גאגן" — א פאר פרינציפלאזע אידעלאך, וואס האבן קיים ־ערוואָרט די געלעגנ-הייט צו כאפן פיש אין מוטנע וואסער, און זיך גענומען געוואלדעווען מיט באַ-נומענע קולות אזוי ווי אין די אמאלקע פאלמער-ציטן, אז אונזערע שולן זיינען נעסטן פון קאמוניזם, רחמנא לצלן! האבן זיי אבער אונזערע עלטערן און די אידישע ארבעטער ניט געהערט, און ווען אונזערע שולן, וועלכע זיינען אייגנטלאך געווען די פיאָנערן א. ר. שולן, האבן זיך אלס אומ-פארטייאישע ארב. רינג שולן דערקלערט, האבן זיי זיך ערשט אנגעפאנגען פאנאנדערבליען און געוואָרן זיינען זיי יעצט, א דאנק דער באפרייאונג פון די רעאקציאנערע רעכטע באלעבאטים, אמתע פרייע ארבעטער-שולן. באפרייט איז דער טוער געוואָרן. באפרייט איז דער לערער געוואָרן. זיינען טאקי א דאנק דעם אונזערע שולן היינטיקן יאר געוואָרן דער אוואנגארד פון דער אידיש-וועלט-לאכער און ארבעטער שול אין אמעריקע.

דורך דעם יאר האבן מיר, כאטש ארים אין פינאנציעלע כחות, אבער רייך אין באגייסטערונג און אידעאליזם פאר דער אידישער ארבעטער שול, פיל אויפגעטאן. מיר האבן געעפנט 8 נייע שולן אין ניו יארק, א פראמיטלשול, באַ-פעסטיקט די אלטע שולן, געעפנט 3 קינדער-גערטנער. אונזער מיטלשול האט זיך צעבליט. מיר האבן איצט אין ניו יארק קרוב צו 30 שולן וואו עס לער-נען ארום 2000 תלמידים. נאך עטלאכע שולן וועלן זיך אינגיכן עפענען.

פיל שולן פון דער פראווינץ קלייבן זיך צוצושטיין צו אונזער ארגאניזאציע און צוזאמען מיט אונז בויען די פרייע איך. ארבעטער שול. אונזער קעמפ „קינדערלאנד" אף וועלכן דער אפיס האט געוואָרפן אזא גיריק אויג, איז געבליבן פאר אונזערע שולן און היי-יאר האבן אין דעם קעמפ געלעבט איבער 600 קינדער, „קינדערלאנד" איז געווען א גרויסער פינאנציעלער און מאָראַ-לישער דערפאלג.

עס זיינען ביי אונז פארבליבן און צוגעקומען די בעסטע פעדאגאגישע כוחות. די לימודים אין אונזערע שולן זיינען אנגעפירט געוואָרן פריי און אומגעשטערט. כמעט אלע שולן האבן איינגעפירט טאנץ און געזאנג-קלאסן. אייניקע שולן האבן אויך איינגעפירט מאלעריי-קלאסן. אונזערע קינ-דער האבן זיך אויף זייער אופן באטייליקט אין די פארשיידענע זאמלונגען פאר די גרויסע סטרייקס, אויך אנגעפירט א טיכטיקע זאמלונג פאר די אידישע שולן אין פוילן. (געזאמלט קרוב צו טויזנט דאלער). איצט גרייטן זיי זיך אנצופירן א גרויסע קאמפאניע פאר די אידישע שולן אין רוסלאנד. די קינדער קלובן, צוזאמען מיט די עלטערן פאראיינען, האבן אנגעפאנגען

אַרויסצוגעבן אַ קינדער־בלאַט „אונזער חבר“. ביי פיל שולן זיינען גע־עפנט געוואָרן קלאַסן פאַר די עלטערן.

אַפן געביט פון אַגיטאַציע, האָבן מיר פיל אויפגעטאָן, פריער זיינען מיר דאָך אייגנטלאַך אפילו אין דעם הינזיכט געווען אין גלות. אין „פאַר־ווערטס“ האָט מען ניט געוואָלט שרייבן וועגן די שולן און אין „פרייהייט“ האָט מען ניט געטאָרט. איצט האָט די „פרייהייט“ איינגעפירט אַ טעגלאַכן קאָלום פאַר די שולן, צו אונזער שול וואָך — אפילו אַ ספּעציעלע אויסגאַבע אַרויסגעגעבן. און — אחרון אחרון חביב — אָט קומען מיר צו אונזער היינטיקן גראַדואירונגס יום טוב מיט איבער 100 געענדיקטע תלמידים. איבער 100 קינדער וועלן קריגן זייערע דיפּלאָמעס אַלס גראַדואירטע פון אונזערע עלעמענטאַרע שולן און מיטלשול.

אַכט יאָר עקזיסטירט שוין אונזער שול־באַוועגונג. דורך דער צייט האָבן מיר געגוג כוחות און קרבנות אַוועקגעלייגט אין דעם קאַמף פאַר איר עקזיסטענץ. מיר האָבן געמוזט באַקעמפן אירע שונאים פון אַלע זייטן. פון דעם קאַמף זיינען מיר אָבער אַרויס די זיגער. און באַפרייטע פון אַלע פיינט און מכלומרשטע „פריינט“ ווערט יעצט אונזער שול־באַוועגונג אַ טייל פון דער פּראָגרעסיווער אידישער אַרבעטער באַוועגונג. אַנערקענט פון די באַוואוסטזיניקע אידישע אַרבעטער אַלס די איינציקע שולן, וואו זייערע קינדער קריגן זייער אידיש־פּראָלעטאַרישע דערציאונג.

זאָלן מיר זיך דערפאַר באַגריסן, ליבע גרויסע שול־טרייע משפחה! זאָל אונז דער היינטיקער גרויסער יום טוב צוגעבן מוט ווייטער ביי אונזער שול צו שטיין און אומדערשראָקן, ווי ביז אַהער, קעמפן פאַר איר, פאַר־טרייבן אַלע אירע שונאים און צוציען אַלע אירע אמתע פריינט.

* * *

און צו אייך, ליבע גראַדואירנדע תלמידים, ווענדן מיר זיך מיט אונ־זער האַרצלאַכסטע גליקוואונשן און ברכות.

זייט געגריסט, ליבע יונגע חברים. גייט ווייטער אויף דעם וועג אויף וועלכן מיר האָבן אייך אין אונזערע שולן אָנגעצייכנט. זעצט פאָרט אייע־רע לימודים אין אונזערע העכערע שולן! און זאָל דער גייסט און דער וויסן וואָס איר האָט געקראָגן ביי אונז, זיין אייערע וועג ווייזער און לייכט־טורימס צו פירן אייך אויף דעם וועג פון פרייהייט, קאַמף און קולטור.

* * *

אין דעם היי־יאָריקן שול־אַלמאַנאַך זיינען פאַרטראָטן די קינדער פון אַלע אונזערע שולן. מיר דרוקן דאָ איבער 100 קינדער שאַפונגען פון די עלטערע און יונגערע תלמידים אונזערע. מיר האָפן אַז זיי וועלן ביי אונזערע פריינט זיין אַזוי אָנגעלייגט ווי ביי אונז! אָט די שאַפונגען זיינען דער בעסטער באַווייז, אַז אונזער אַרבעט גייט ניט לאיבוד. אַז דער דור וועלכער וועט אויסוואַקסן אַ דאַנק אונזערע שולן, וועט זיכער זיין גרייט און ווילליק איבערצונעמען אונזער אַרבעט אין דעם קאַמף פאַר אַ העכערער אידישער קולטור, פאַר פרייהייט און גליק.

באַגריסונג פון דער צענטראַלער שולן-פאַרוואַלטונג

טייערע פריינט: שול-טוער, לערער, עלטערן און שילער פון די אומפאַרטייאישע אַרבעטער רינג שולן:

אויף אונזער גורל פאַלט אוים צו טראָגן די גרויסע פאַראַנטוואָרטלאַכקייט פון אונזערע שולן, סיי בנוגע דער פּראָגראַם פון די לימודים אין די שולן, סיי בנוגע דאָס פאַרוואַלטן מיט די שולן. אונזער אַרבעט באַשטייט ניט נאָר אין עפענען נייע שולן אין ניו יאָרק, אָדער אויסער ניו יאָרק, נאָר אויך זען, אַז די שולן זאָלן אַוועקגעשטעלט ווערן אויף אַ שטאַרקן פונדאַמענט און גוט פאַרוואַלטעט ווערן. אונזער אַרבעט באַשטייט ניט נאָר אין אָנ־שטעלן לערער אין די שולן, נאָר אויך זען אַז די לימודים זאָלן דורכגע־פירט ווערן לויט דער פּראָגראַם אויף אַ גוטן אופן.

מיר זיינען פאַראינטערעסירט דורכצופירן געמיינשאַפטלאַך אַלע אונ־טערנעמונגען פאַר די שולן אויף דעם גרעסטן מאַסשטאַב צוליב דעם וואוילזיין פון די שולן, אַרויסצוהעלפן די שולן פינאַנציעל און מאָראַליש. אין דעם נאָמען פון דער צענטראַלער קערפּערשאַפט פון די ניו־יאָרקער אומפאַרטייאישע א. ר. שולן באַגריסן מיר אייך: פאַרוואַלטער און עלטערן, ווינשען א י י ד און א ו נ ז דערפאָלג אויך אויף ווייטער, אונזערע 30 שולן זאָלן צום קומענדיקן יאָרפעסט פאַרטאָפּלט ווערן, פאַרגרעסערט ווערן. אייך, לערער, באַדאַנקען מיר פאַר אייער ענערגיע און מי, וואָס איר האָט אַוועק־געגעבן צו מאַכן דעם יום טוב אַזוי אימפּאָזאַנט, אַז איבער 100 קינדער זאָלן קריגן זייערע גראַדואירונג־אַטעסטאַטן און פּאָרזעצן זייערע לימודים.

און אייך, טייערע שילער, באַגריסן מיר מיט אייער אָפּגעטאָנענער אַרבעט און ווינשן אייך פאָרזעצן אייער לערנען מיט באַנייטע כוחות און דינען פאַר אַ גוטן ביישפּיל פאַר אונזער קומענדיקן דור.

די צענטראַלע שולן-פאַרוואַלטונג

פון די אומפאַרטייאישע א. ר. שולן

י. דאָראָשקין, פאָרזיצער — י. הורוויץ, סעקרעטאַר

ברוך הבא, חבר יעקב לעווין!

אין נאָמען פון אַלע שול-טוער, לערער און קינדער פון אונזערע שולן, באַגריסן מיר אונזער חבר יעקב לעווין, צו זיין צוריקקער פון רוסלאַנד. מיר האָפן, ליבער חבר, אַז איר זענט יעצט צוריקגעקומען מיט באַנייטע כוחות ווייטער צוזאַמען מיט אונז פאַרטזעצן אונזער גרויסע היסטאָרישע אַרבעט פאַר דער אידישער אַרבעטער שול.

צענטראַלע פאַרוואַלטונג

פון די אומפ. אַרבעטער רינג שולן.

אַ גרוס פון יעקב לעווין

פאַריז, יאַנואַר, 1927

פון דערווייטן שיק איך אייך דאָסמאָל מיין גרוס, מיינע טייערע יונגע חברים! אָבער זייט זיכער, אַז מיין האַרץ איז איצט ניט ווייניקער נאָענט צו אייך, ווי ווען איך האָב געגריסט אייערע פאָרגענגער פון דער נאָענט.

איך גלויב אין אייך; איך גלויב, אַז איר וועט אויך אויף ווייטער ניט זשאַלעווען אייער ענערגיע, ווי איר האָט זי ניט געזשאַלעוועט ביז אַהער (און נאָך מער), צו באַקומען אַ גרינטלאַכע באַקאַנטשאַפט מיט דעם אידישן און אַרבעטער לעבן, מיט דער געזעלשאַפטלאַכער סביבה, וועלכע רינגלט אייך אַרום, מיט די כוחות פון דער געזעלשאַפט און פון דער נאַטור. דאָס איז נייטיק, זייער נייטיק, כדי צו קאָנען ווירקן אויף זיי צוריק; כדי צו זיין אַן אַקטיווער מענש, וואָס טוט אויך זיין חלק אַרבעט אין דער געזעלשאַפט, און ניט בלויז אַ פּאַסיווער מענש, וואָס לאָזט זיך נאָר באַווירקן פון אַנדערע.

איך פאָר איצט פון אַ לאַנד, וואו עס בויט זיך אַ ניי לעבן, אינגאַנצן אויף אַ נייעם שטייגער. די מענשן ווילן דאָרט באַפרייען די אַרבעט פון עקספּלואַטאַציע און ווילן דערגרייכן, אַז אַלע מענשן זאָלן ווערן מענשן אַרבעטנדע, וואָס שאַפן עטוואָס, וואָס טראָגן צו יעדער איינער זיין חלק אין דעם אוצר פון גיטער פון לאַנד.

זיי האָבן דאָס ביז איצט נאָך ווייט ניט דערגרייכט.

נאָר איין זאַך האָבן זיי שוין דערגרייכט: זיי האָבן באַפרייט די אַלע פעלקער — גרעסערע און קלענערע, וואָס האָבן באַוואוינט דאָס אַלטע גרויסע רוסלאַנד. זיי האָבן דאָרט יעדן פאָלק און פעלקעלע געגעבן די פולע פרייהייט צו לעבן אויף זיין שפּראַך: צו רעדן אויף זיין שפּראַך אַלע מאָל און אומעטום; צו האָבן אַ שול פאַר זיינע קינדער — פון דער נידעריק־סטער ביז דער העכסטער — אויף זייער שפּראַך; צו אַנטוויקלען זייער ליטעראַטור און די אַנדערע זייטן פון זייער גייסטיקן לעבן, — פון זייער קולטור, — אינגאַנצן פריי. צו האָבן אויף זייער שפּראַך דאָס געריכט, די אָרטיקע פאַרוואַלטונג א. ד. ג.

און צוזאַמען מיט אַנדערע האָבן דאָרט די זעלבע רעכט באַקומען אויך די אידן. אויך זיי האָבן אויף זייער שפּראַך אין פאַרשידענע ערטער געריכטן און די אָרטיקע פאַרוואַלטונג, אָבער באַזונדערס — די שול פאַר זייערע קינדער, אַ אידישע שול. קינדער־גערטנער, עלעמענטאַרע שולן, מיטל־שולן, לערער־סעמינאַרס, אָפּטיילונגען און אוניווערסיטעטן — אַלץ אויף אידיש. און די אידישע שולן האָבן דיזעלביקע רעכט, ווי די אַנדערע: פאַרענדיקנדיק אַ אידישע מיטלשול, קאָנען די קינדער אָנקומען אין וועל־כער הויכער שול זיי ווילן — אידישער אָדער ניט אידישער.

און די אידישע קינדער לערנען אין אָט די שולן מיט פליים; זיי

(שלוס אויף זייט 71)

אַ באַגריסונג פון דער מיטלשול פאַרוואַלטונג.

טייערע קינדער, טייערע פריינט!

עס איז באמת אַ גרויסע פרייד פאַר אונז, עלטערן און מיטלשול פאַרוואַלטער, צו זען אַז די קינדער פון די אומפאַרטייאישע אַרבעטער־רינג שולן מאַכן אַזאַ גלענצענדן פאָרטשריט. די גראַדו־אירונג פון איבער הונדערט שילער פון די עלעמענטאַרע שולן און אַ צאָל קינדער פון אונזער מיטלשול איז דער בעסטער באַווייז פון אויפטו און פאָרטשריט. פאַר די יאָרן פון אייער באַזוך אין דער מיטלשול האָט איר אונז פאַר־שאַפט אַ סך פאַרגעניגן, מיר האָבן געלעבט מיט אייך צוזאַמען, אַוועקגע־געבן אונזער צייט, מי און ענערגיע פאַר די שולן, פאַר אייך, חברים פון דער צוקונפט, בלויז מיט דעם געדאנק, אַז אַלין וואָס מיר טוען איז ניט אומזיסט, געדולדיק געוואַרט עס זאָלן זיך אַרויסוויקלען די גייסטיקע כוחות, איר זאָלט ווערן דאָס, וואָס מיר וואָלטן געוואָלט איר זאָלט ווערן: מענשן־אַרבעטער־פריינט, מענשן אידעאַליסטן, אַנטוויקלטע און געבילדעטע. און ווען מיר האָבן אין אייך באַמערקט מער אינטעליגענץ, מער באַוואוסטזיין, האָט אויפגעלעבט אונזער נשמה.

טייערע פריינט! איר פאַרענדיקט איצט די מיטלשול, אָבער מיר זיינען זיכער, אַז איר וועט פאַרבלייבן מיט אונז, אַז איר וועט זיין די טרעגער פון דער נייער, שענערער קולטור צווישן די אידישע מאַסן אין אַמעריקע, דער אַוואַנגאַרד פון די רעוואָלוציאָנערע אַרבעטער־מאַסן פאַר אַ שענערער און בעסערער וועלט.

זייט געגריסט און דינט אַלס גוטער ביישפּיל פאַר די וואָס קומען איצט אָן אין דער מיטלשול נאָך אייך.

די אומפאַרט. א. ר. מיטלשול פאַרוואַלטונג

י. הורוויץ, סעקר.

מאַגידסאָן, פאַרזיצער.

די פּראָגראַם פון דער אומפּאַרטייאישער ארב. רינג מיטלשול.

143 איסט 103טע גאַס, נ. י.

אין דער מיטלשול קאָנען אָנקומען קינדער — אינגלאַך און מיידלאַך — וואָס האָבן פאַרענדיקט אַן עלעמענטאַרע אומפּאַרטייאישע א. ר שול, אָדער קינדער, וואָס זיינען דורכגעגאַנגען אַן אַנדער אידישע שול און האָבן אויסגעהאַלטן אַ כּפּעציעלן איינטריט־עקזאַמען אין דער מיטלשול.

וואָס עס ווערט געלערנט אין דער אומפּאַרטייאישער א. ר. מיטלשול:

א) אידישע שפּראַך, (קלאַס־לייענען, קאָמפּאָזיציע, בוכבאַריכטן.)
ב) אידישע ליטעראַטור (נייע און אַלטע)
ג) ליטעראַטור פאָרמען, רעטאָריק, געשיכטע פון דער איד. ליט. א. אַז. וו.
ד) אידישע געשיכטע (אַלטע, מיטלאַלטער און נייע)
ה) געשיכטע פון דער אַרבעטער באַוועגונג און סאָציאַליזם.
ו) געשיכטע פון רעוואָלוציאָנערע באַוועגונגען און פּאָליטישע עקאָנאָמיע
ז) קולטור געשיכטע
ח) פּסיכאָלאָגיע
ט) מעטאָדיק און פּראָגראַם פראַגן.
י) געזעלשאַפטלאַכע פראַגן
יא) קונסט (געזאַנג, טענץ, דראַמע)
יב) העברייאיש
יג) תנ"ך
יד) סטענאָגראַפיע און מאַשינשריפט.

אויסער די אויסגערעכנטע געגנשטאַנדן, קומען פאַר אין דער מיטלשול זייער אָפט לעקציעס פון אידישע שרייבער, אַרבעטער־פירער א. ד. גל. וועגן פאַרשידענע פראַגן: ליטעראַרישע, געזעלשאַפטלאַכע א. אַז. וו.

אויסער דעם האָט די מיטלשול אַ קלוב — „די מיטלשול געזעלשאַפט" מיט פאַרשידענע סעקציעס: א) ליטעראַרישע ב) דראַמאַטישע ג) פאַר דיסקוסיעס ד) אונטערנעמונגען.

ביי פאַרענדיקן די מיטלשול באַקומען די קינדער רעכט אָנצוקומען אויף העכערע לערער־קורסן, זיי זאָלן קאָנען ווערן לערער, נאָכדעם ווי זיי וועלן אויפגעמען אַ צאָל כּפּעציעלע פּעדאַגאָגישע געגנשטאַנדן.

די אַרבעטער רינג מיטלשול האָט צום 1טן פעברואַרי 94 שילער: 39 אינגלאַך און 55 מיידלאַך, איינגעטיילט אין 4 קלאַסן. די שילער לויטן עלטער: 2 — 18 יאָר, 6 — 17 יאָר, 12 — 16 יאָר, 20 — 15 יאָר, 29 — 14 יאָר, 14 — 13 יאָר, 10 — 12 יאָר, 1 — 11 יאָר.

אויסערדעם קומען איצט פאַר עקזאַמענעס פון קינדער פון אַ צענדליק אומפּאַרטייאישע א. ר. שולן פון ניו יאָרק און ברוקלין און די לערער פאַרזיכערן אונז מיט 2 נייע קלאַסן גראַדואירטע קינדער, ד. ה. 70 — 60 נייע קינדער אין דער מיטלשול און די משפּחה פון די מיטלשול סטודענטן וועט פאַרדאָפּלט ווערן.

אויסער דעם האָבן מיר אַ פּרמיטלשול קלאַס פון 22 שילער, וועלכע האָבן פאַרענדיקט די עלעמענטאַרע שולן אָדער זיינען נאָך ניט ראוי אינגאַנצן פאַר דער מיטלשול.

אומפאַרטייאישע אַרב. רינג מיטלשול, יאַנואַר 1927. (94 קינדער)

עס פעלן דא די לערער: יעקב לעוויז, ב. צ. גאלדבערג, דר. בן נתן.

עס פעלן די שילער: אסתר בענדער, י. בליקשטיין, מ. דאקס, עלסי האדעס, וואלאדארסקי, מ. לעוויז, לילי מיילמאן, לאה ספיוואק, חנה ספיוואק, מיכל און ישראל סלאווסקי, י. עלפמאן, רחל קאפשע לאווסקי, א. קראסנאשטיין, מ. קראקאווסקי, ס. רעדי.

דער גראַדואירנדער קלאַס

(מיטלשול)

הערי גלאַנץ

פון מימיאָגראַף — דער „ספּעץ"
אין אונזער געזעלשאַפט—היטער פון געזעץ—
און וואָלט ער קומען אין צייט, דער לץ,
וואָלט ער געווען אַן אמתער „מאַלאַדיעץ".

אַגנעס ריי

אַרויסגעריסן פון אַ וואַרימע בעט.
די מאַמע שרייט: „עגנעס, ס'איז שפּעט!"
קומט זי אין קלאַס, זיצט זי און רעדט.
„פאַרוואָס ביסטו שוין בעסער ניט געבליבן אין בעט.

חיים מאַליקין

דער, די, דעם, דאָס, —
האַ וואָס?
מאַן איז אַ די
און חיים — וואָס?

קאָפּל קאָפּלאָוויטש

אַ בעל תשובה אויף דער עלטער.
איז פון קלאַס דער בכור.
זיך פאַרלאָזט אַ פּאָר וואָנצעס —
צו ווייזן זיינע יאָר.

איידע עפּשטיין

אַ פייניינקע אַ קלייניינקע,
אַ וואוילינקע, אַ שייניינקע,
איז אַמאָל געפאַלן אויף אַ שכל
צו באַשענקען יעדן מיט אַ שמייכל.

ישראל ווייגבערג

אַ גרויסער העברייאיסט,
אַ הייסער קאָמוניסט —
זיצט באַם טיש
און שווייגט ווי אַ פיש.

פּערל קלעצקי

קאַלט ווי אַ מת.
קען רעדן אַ גאַנצן מעת-לעת.
קומט זי אין צייט איז טאַקי אַ נס.
לייגט אָפּ איר גאַנצע אַרבעט אויף „קריס-מעס".

אינפאָרמאַציע

פאַר די וואָס פאַרשרייבן אַ קינד אין קינדערלאַנד קעמפּ

1. אין קעמפּ ווערן אָנגענומען קינדער, אינגלאַך און מיידלאַך — אין עלטער פון 8 יאָר ביז 13.

2. יעדעס קינד דאַרף דורכגיין אַ דאָקטאָר עקזאַמען. בלויז געזונטע קינדער ווערן אָנגענומען.

3. מען קאָן רעגיסטרירן אַ קינד אויף 10 וואָכן אָדער אויף 5 וואָכן. קינדער פון אַרבעטער רינג שולן קאָנען זיך רעגיסטרירן אויך אויף צוויי (2) וואָכן.

4. דער פּרייז איז:

א) פאַר קינדער, וואָס באַזוכן אַן אַרבעטער רינג שול:

אויף 10 וואָכן: פאַר קינדער ביז 11½ יאָר — $145.00
" " " פאַר קינדער עלטער פון 11½ יאָר — $152.00

אויף 5 וואָכן: פאַר קינדער ביז 11½ יאָר — — $ 80.00
" " " פאַר קינדער עלטער פון 11½ יאָר $ 85.00

ב) פאַר קינדער וואָס גייען ניט אין אַרבעטער רינג שול:
אויף 10 וואָכן: פאַר קינדער ביז 11½ יאָר — $165.00
" " " פאַר קינדער עלטער פון 11½ יאָר $175.00

אויף 5 וואָכן: פאַר קינדער ביז 11½ יאָר — $ 90.00
" " " פאַר קינדער עלטער פון 11½ יאָר $ 95.00

5. דאָס געלט קאָן אויסגעצאָלט ווערן אין עטלאַכע ראַטעס.

6. אין די אויסגערעכנטע פּרייזן גייט שוין אַריין דאָס פירן אין קעמפּ און צוריק דאָס קינד און זיינע זאַכן, נומערן פאַר די וועש, בריוו און קאַרטלאַך, אַרבעטס מאַטעריאַל אין קעמפּ, קענדי א. ד. ג. קיין קינד דאַרף ניט נעמען מיט זיך אין קעמפּ אפילו קיין איין פּעני, ווייל עס וועט דאָרט באַזאָרגט ווערן מיט אַלץ, וואָס ס'וועט אים נויטיק זיין. די קינדער דאַרפן אויך ניט נעמען מיט זיך קיין קענדי, און די עלטערן דאַרפן זיי קיין קענדי אויך ניט צושיקן אָדער צוברענגען.

ווענדט זיך נאָך מער אינפאָרמאַציע איז

אָפיס — 143 איסט 103טע סטריט
טעלעפאָן, ליהיי 2940

אָפיס אָפן: טעגלאַך פון 4 ביז 8 אוונט, שבת און זונטיק פון 10 ביז 2.

קינדער-- שאַפונגען

עס שנייט

גרויע וואָלקנס פאַרמירן זיך,
קליינע פינטלאַך פאַלן
פון גרויען הימל.
עס שנייט —
ווייסקייט.

יונגע, אַלטע שליטלען זיך.
שיינע געלע שטראַלן
פאַלן אויף דעם שניי.
מען לאַכט —
פרייליאַכקייט.

די זון איז שוין פאַרגאַנגען.
טונקל איז די סצענע.
און די לבנה
באַשיינט דעם ווייסן שניי.
קיין מענשן —
שטילקייט.

מיי ווערניק
מיטלשול ערשטער קלאַס

צו אַ פייגעלע

פייגעלע, פייגעלע, וואָס איז מיט דיר?
דו האָסט שוין לאַנג ניט געזונגען פאַר מיר.
איך בענק אַזוי שטאַרק נאָך דיינע אַלטע לידער.
טאָ זינג מיר און מאַך מיך פריילאַך ווידער.

ווען איך פלעג דיינע לידער הערן,
פלעג איך אַלץ פאַרגעסן און פריילאַך ווערן.
אָבער איצט זינגסטו שוין מער ניט פאַר מיר
און עס איז מיר אומעטיק אַן אַ שיער.

סעם דלוגין
בעט ביטש.

ביים רויש פון מאַשינען

טרר... טרר... דאָס קלאַפּן מאַשינען. דאָס קלאַפּן די מאַשינען צו־זאַמען מיט הערצער פאַרשקלאַפּטע.

אין אַן ענגן צימער, ביי אַ לאַנגער רייע מאַשינען, זיצן מיידלאַך און נייען. וויפיל צאָרן און לייד איז אָפּגעשפּיגלט אויף זייערע פּנימער!?

ביי איין מאַשין זיצט אַ שיינע, יונגע מיידל. אָפט פאַלט אַראָפּ פון אירע בלויע אויגן אַ טרער. זי שטעלט אָפּ די מאַשין, און מידווערנדיק פון אַרבעט, שפּאַרט זי אָן איר שיינעם קאָפּ אויף דעם שווערן שטיק אייזן. זי דערמאָנט זיך ווי גאָר ניט לאַנג צוריק, אויף יענער זייט ים, האָט זי אויך געבליט מיט אַלע גלייך. נאָר דער פינסטערער שיקזאַל האָט זי קיין אַמעריקע געבראַכט. איר פאָטער איז געהרגעט געוואָרן אין דער צייט פון די פּאָגראָמען, און זי מיט איר שוואַכער מוטער האָבן געמוזט פאַר־לאָזן זייער היים. זייענדיק דאָ אַ קורצע צייט, איז זי נאָך ניט צוגעוואוינט צו דעם לעבן, און דערפאַר פאַרגיסט זי אַזוי פיל ביטערע טרערן.

מיט אַמאָל דערמאָנט זי זיך אָן איר קראַנקער מוטער. אָננעמענדיק זיך מיט מוט און ענערגיע, הויבט זי ווידער אָן צו נייען. מיט אַ וואונדער־לאַכער קראַפּט און שנעלקייט טרייבט זי דאָס שטיק אייזן, ווי זי וואָלט געוואָלט דערטרינקען איר טרויער אין דעם רויש פון דער מאַשין...

נאָך אַ רויז ווערט מסתמא פאַרוויאַנעט פאַר דער צייט.

* * *

אין אַנ'אַנדער ווינקל פון פאַבריק זיצט אַן אויסגעפּוצטע מיידל און זינגט זיך אונטערן נאָז עפּעס אַ גאַסן לידל. איר פּנים איז דיק באַ־דעקט מיט ביליקער קאָסמעטיקע. אירע אויגן אונטערגעשמירטע סטאַרטשעז אַרוים פון קאָפּ, און קוקן אַזוי מאָדנע אויף אייך. אָפטמאָל באַדעקט די רויט געפאַרבטע ליפּן אַ האַלב איראָנישער, האַלב הילפלאָזער שמייכל.

פאַרדאַמט ניט דאָס מיידל. קוקט זיך גוט צו צו אירע אויגן און איר שמייכל, און די מאַסקע פון איר פּנים וועט אַראָפּ.

איר וועט דערזען אַן עלנטע יתומה, וועלכע איז פאַרוואָרפן געוואָרן אין אונזער גאָלדענעם לאַנד. לאַנגע יאָרן האָט זי געקעמפט מיט איר שיקזאַל, ביז זי האָט אירע כחות פאַרלאָרן און האָט זיך געמוזט אונטערגעבן.

אַ, דאָס איז געוועזן אַ ביטערער קאַמף! דאָס איז געוועזן אַ קאַמף פאַר עקזיסטענץ. דאָס לעבן איז אָבער ביטערער פון איר. זיינע שפּיציקע מעסערס האָבן זי ניט אויפגעהערט צו שטעכן ביז ענדלאַך האָט זי אַ שוואַכע זיך אונטערגעוואָרפן צו די ביליקע רופן פון דעם פאַרנאַרישטן שעמלאָזן מכלומרשט פריילאַכן לעבן.

* * *

ביי אַן אַנדער מאַשין זיצט אַ בלאַסע מיידל. אירע באַקן זיינען איינגעטריקנט און בלאַס. אַליין איז זי זייער אַ דאַרע און ניט קיין

זייער שיינע. נאָר אירע אויגן! אַ ים פון שמערץ, אַ וועלט פון קאַמף, ענערגיע, און ווילן זעט מען אין זייער ווילדן בליק.

וואָס האָט דער פאַרביטערטער נשמה געגעבן אַזוי פיל מוט צו קעמפן? נקמה. נקמה נעמען פון די, וועלכע צאַפּן טראָפּנווייז איר בלוט. אפילו גרייט צו שטאַרבן אַבי די וועלט זאָל באַגליקט ווערן, באַנייט ווערן מיט דער וואונדער שיינער ווירקלאַכקייט פון פרייהייט און גלייכקייט. אַ, ווי גוט עס איז! און אירע בלאַסע ליפּן באַדעקן זיך מיט אַ צופרידענעם שמייכל. אירע ווילדע אויגן ווערן מילד, און זי לעבט דורך דעם טרוים מיט אַזוי פיל פאַרגעניגן. מיט אַמאָל קוקט זי נעך אום, דערמאָנט זיך וואו זי איז. איר פּנים נעמט אָן דעם פריערדיקן אויסדרוק, און האַסטיקער הויבט זי אָן צו טרייבן די מאַשין.

ווי לאַנג וועט נאָך וואַרטן די טרוימערן ביז איר חלום וועט פאַר־ווירקלאַכט ווערן?...

רחל קאַווישעלאָווסקי
מיטלשול, קלאַס 3

בר כוכבא — ביאָגראַפיע

בר כוכבא, אָדער, ווי זיין אמתער נאָמען איז געווען, שמעון בן יעקב. האָט געלעבט באַלד נאָכן חורבן פון צווייטן בית המקדש. ער זעט וואָס די רוימער האָבן געטאָן צו די אידן. די מלוכה אָפּגעשאַפט, דעם בית המקדש צעשטערט, דאָס לאַנד פאַרוויסט, און די אידן ווערן זייער שטאַרק אונטערדריקט פון די רוימער. און בר כוכבא, זייענדיק אַ תלמיד פון דעם גרויסן געלערנטן פּגרער און תנא רבי עקיבא, באַשליסט ער אויסצו־נוצן די פאַרביטערטקייט פון דעם פאָלק און אַרויסצוטרעטן קעגן די רוי־מער. ער פאַרזאַמלט אונטער זיך אַן אַרמיי און טרעט אַרויס קעגן די רוימער אין אַ מלחמה פון לעבן און טויט. אַליין אַ גרויסער העלד און גבור באַגייסטערט ער זיינע סאָלדאַטן און זיי שטעלן זיך פאַר קיין זאַך נישט אָפּ צו שלאָגן די רוימער. זיי פאַרטרייבן זיי פון אַ סך אידישע שטעט. די רוימער אַליין באַוואונדערן זיין מוט און העלדישקייט. די אידן זעענדיק וואָס פאַר אַ העלד בר כוכבא איז, ווי ער האַלט אין איין פאַר־טרייבן די אידישע שונאים, ווילן זיי אים מאַכן פאַר אַ קעניג. זיי באַ־טראַכטן אים שיער נישט פאַר אַ משיח. אָבער דאָ ווערט בר כוכבא פאַר־שיכור'ט פון די זיגן, ווערט ער ביי זיך שטאָלץ און וויל מער נישט זיך צוצוהערן צו די עצות פון די קלוגע אידן. ער באַליידיקט זיין רבין ר' עקיבא און זיי אַלע קערן זיך אָפּ פון אים. ער פאַרלירט ביסלאַכווייז דעם מוט און צום לעצט פאַרלירט ער אויך די מלחמה.

ס. ווייגשטיין
דאונטאון שול.

דער נביא

(אַ פאַנטאַזיע)

אַז איך בין צוגעקומען צו דער הויפּט גאַס פון ירושלים, האָב איך דערזען אַ גרויסן עולם. אין מיטן איז געשטאַנען אַן אַלטער מאַן. זיינע אויגן האָבן געפלאַמט מיט אַ פייער פון גלויבן, ליבע און ליידן. די ווערטער וואָס ער האָט געפּריידיקט צו די מענשן, זיינען געקומען פון זיין האַרצן און ווי מעסערס געשטאָכן די הערצער פון די מענשן אַרום אים.

פּלוצלונג קומט צו אַ גרופּע מענשן מיט ביכער פון גאָט אונטער זייערע הענט. זייערע אויגן האָבן געפלאַמט מיט האַס, פאַלשקייט און כעס צו דעם מאַן וואָס שטייט און רעדט צום עולם. אַז זיי האָבן געהערט די רייד פון דעם אַלטן מאַן, האָבן זיי אָנגעהויבן לאַכן פון אים און געשיקט אַ מאַן ער זאָל רופן די פּאָליציי. עס געדויערט ניט לאַנג און די פּאָליציי קומט. די גרופּע מענשן וואָס האָבן געשיקט נאָך דער פּאָליציי דערציילט אַז דער אַלטער מאַן רעדט קעגן דער רעגירונג און אַז זיי זאָלן אים נעמען אין טורמע. אַז די פּאָליציי האָט דאָס געהערט, האָבן זיי אָנגעהויבן שלעפּן דעם אַלטן מאַן אין טורמע.

די אַלע צרות האָבן אָבער נישט געווירקט אויף דעם אַלטן מאַן, ווייל ער האָט געזאָגט, אַז דער אמת שטייט העכער ווי ליידן.

סעם ליימאַן

שול 3 בראַנקס

וואָס אַ מענש איז

ווען אימיצער וואָלט געפרעגט, „וואָס איז אַ מענש?" וואָלט דער פּשוט'ער ענטפער געווען, „אַ מענש איז אַ באַשעפעניש מיט צוויי פיס, צוויי הענט, אַ קאָפּ" א. אז. וו., אָבער די מענשן וואָס גיבן דעם ענטפער האָבן ניט דעם ריכטיקן באַגריף וועגן אַ מענש. ס'איז אמת אַז אַ מענש האָט די אַלע זאַכן, אָבער דאָס איז ניט אַלץ. אַ מענש איז ניט ווי אַלע חיות וואָס זיינען געקומען אויף דער וועלט אַרומצולויפן ווי משוגעים. די מענשן האָבן זיך אָפּגעטיילט פון די חיות מיט דעם, וואָס די חיות האָבן ניט קיין שכל און אַ מענש האָט יאָ שכל. און דאָס איז דער וויכטיקסטער אונטערשייד צווישן אַ מענש און אַ חיה. מיט דעם שכל, וואָס אַ מענש האָט, קען ער אויפטאָן וואָס ער וויל. איז יעצט האָבן מיר אויסגעפונען אַז אַ מענש האָט טאַקע די אָברים פון חיות, אָבער ער האָט שכל אויך. און דאָס מאַכט אַ גרויסן אונטערשייד. מיט'ן שכל דאַרף דער מענש עפּעס דערגרייכן.

סעם לוואָוויטש

שול 3, בראַנקס

דעבס׳ לעבן

ווי אַלע ווייסן, איז דעבס, דער גרויסער סאָציאַליסט און פירער פון די אַרבעטער מאַסן, געשטאָרבן ניט לאַנג צוריק. דעבס, דער מאַן, וועלכער האָט מער אויפגעטאָן פאַר דעם אַרבעטער קלאַס ווי וועלכע עס איז אַנדער אַמעריקאַנער, האָט אונז ענדלאַך פאַרלאָזן צו אונזער גרויסן טרויער. דעבס איז געווען באַליבט ביי אַלע דענקענדע מענשן.

דעבס איז געבוירן אין טערע־האָט, אינדיאַנאַ, אין 1855. אין זיין יוגנט איז דעבס געווען זייער פייאיק צו לערנען. אַזוי ווי דעבס עלטערן זיינען געווען אָרימע עמיגראַנטן, האָט ער געהאַט זייער פיל שוועריקייטן אין זיין וועג צו קריגן אַ בילדונג. עס איז געווען דעבס ווילן, וואָס האָט אים געמאַכט פאַר דעם גרויסן פירער און פרייהייטס קעמפער, וואָס ער איז געוואָרן — ער איז ערשט באַוואוכט געוואָרן אין דער צייט פון דעם גרויסן באַן סטרייק. דעבס איז געווען דער פירער פון דעם סטרייק. ער האָט געטאָן אַלץ וואָס עס איז נאָר געווען מעגלאַך צו פאַרבעסערן די לאַגע פון די אַרבעטער. אָבער אין דעם קאַמף מיט די קאַפּיטאַליסטן האָט ער פאַרלאָרן. שפּעטער, אין דער צייט פון דער וועלט מלחמה, ווען דאָס לאַנד איז געווען פאַרכאַפּט פון אַ פּאַטריאָטישן מלחמה־גייסט, איז דעבס אַרויסגעטראָטן קעגן דער מלחמה. ווי נאָר ער האָט אויס־געדריקט זיינע געדאַנקען, האָט מען אים פאַרמשפּט און אַוועקגעשיקט אין טורמע. אין טורמע איז דעבס געוואָרן פיזיש צעבראָכן, אָבער ניט גייסטיק. ווען דעבס איז באַפרייט געוואָרן, האָט ער זיך נאָכאַמאָל גע־נומען צו זיין אַרבעט. אָבער צו דעם טרויער פון דעם גאַנצן לאַנד. האָט ער ניט לאַנג געלעבט. אַזוי ווי אַזעלכע מענשן ווי דעבס ווערן ניט געבוירן אַלע טאָג, איז זיין טויט געווען אַ גרויסער פאַרלוסט פאַר דעם גאַנצן אַרבעטער קלאַס.

בעני לעווין מיטל שול, קלאַס 1

דער ווינטער

דער ווינטער איז געקומען,
די פייגעלאַך פאַרטריבן,
די בלעטער פון די ביימער
צעמאָלן און צעריבן.

ער שיקט דעם פראָסט אונז
צו ברענען און צו בראָטן,
און שרייט — אַז אַרויסגיין
אין גאַס, איז זייער פאַרבאָטן.

און דער וואָס האָט ניט
קיין הויז וואו צו זיין,
וועט ווערן צעטראָטן
פון קעלט און פון פּיין.

נאָר פריי זיך ניט, ווינטער!
ניט לאַנג וועסטו לעבן, —
דער זומער וועט זיכער
אַ טויט קלאַפּ דיר געבן!

מאַקס מאַרקאָוויטש דאון־טאון שול

פרץ

פרץ האט פאר מיר אויפגעעפנט נייע וועלטן. ער האט מיך באקענט ערשטנס מיט זיין אייגענער שיינער גרויסער פערזענלאכקייט אלס פאעט. און דענקער. ער האט מיך אויסגעלערנט ליב האבן זיינע חסידים, זיינע וואסער טרעגער, און שטיל־העלדישע פרויען, ער האט מיר אויך געוויזן ווי צו קריטיקירן זיי און ווי צו סימפאטיזירן מיט זיי. ווען איך זע אמאל א אידן מיט א לאנגער קאפאטע און א ווייסער בארד ארויסגייענדיק פון א שול, שטעלט זיך מיר די פראגע: „קאן ער האבן אין זיך א פונק פון דעם ביאלער רבין, אדער איז ער בלויז א „מענדל ברייגעס“, וואס גייט ארום מיט דער צדקה פושקע כדי זיך צו פארדינען עולם־הבא?“

איך קוק זיך בעסער צו צו אים. אז עס לייכט זיך ביי אים א ליכטיקע שיין אין די אויגן און אז ער זינגט זיך צו אביסל, איז ער, אויב ניט קיין ביאלער רבי, א גוטער חסיד מסתמא.

אין פרצ'עס מעשהלאך און אויך אין זיינע נאוועלן, באמערקן מיר אז פרץ איז תמיד אויף דער זייט פון די „ערנידערקטע און באליידיקטע“. ער האט שטודירט דאס אידישע פאמיליען לעבן, דא האט ער סימפאטיזירט מיט דער אידישער פרוי, אין זיינע מעשות האט פרץ זי שטענדיק פארגעשטעלט אלס עפעס העכער פון דעם מאן, זי איז אין יענער צייט געווען א העלדן און א מארטירערן לויט די אומשטענדן אונטער וועלכע זי האט געלעבט. כדי זיך צו פארדינען עולם הבא האט דער מאן געדארפט זיצן טאג אין טאג אויס און לערנען, אין שטוב דארף מען געבן עסן און קליידן די קינדער, אויף דער פרוי איז געפאלן די לאסט צו מאכן א לעבן פאר דער פאמיליע. אין „מענדל ברייגעס“ באשרייבט טאקי פרץ אט דאס לעבן. דא ווייזט זיך פרץ ארויס אלס א רעאליסט און א שטיקל סאטיריקער. ער לאכט אפ פון מענדלען וואס גייט ארום מיט א צדקה פושקע, און בארימט זיך, און טוט גארניט ארויסצוהעלפן דער פרוי מיט די קינדער, מיט ברייגעס, דער פרוי, סימפאטיזירט פרץ. זי נייט און האלט א קראם, און דאדעוועט די קינדער און וואונדערט זיך נאך אלץ, צי זי וועט פארדינען דעם פלאץ פון פוס־בענקל ביי מענדלען, אין גן־עדן.

פרץ ווייזט אונז וואס פאר א סארט גן־עדן די אידן פון דער צייט האבן זיך פארגעשטעלט. עס איז ניט געווען קיין אבסטראקטע, מיסטישע זאך, נאר א רעאלע ערשיינונג מיט אלע קליינע דעטאלן. אז דער מאן וועט לעבן א פרום לעבן אויף דער וועלט, אויב ער וועט לערנען תורה און אפהיטן אלע מצוות וועט ער פארדינען עולם־הבא, דארט וועט ער זיצן אויפן ווייכן טאטער־שטול מיט אלע אבות און ווייטער לערנען תורה און די פרוי וועט זיין זיין פוס־בענקל. דא איז פרץ געווען דער רעאליסט און דער סאטיריקער.

זיין גרעסטע קונסט, זיין ווייכטיקע ראמאנטישע ארבעט, האט פרץ באוויזן אין זיינע חסידישע מעשות און פאלקסטימלאכע געשיכטן. מיט זיין סימפאטישע פארשטענדעניש באוויזט ער אין אמתן אז ער איז, ווי דר.

פינעם זאָגט, אַ „פּאָעט פון דער פאָלקס־נשמה און אַן אויסגעצייכנטער פּסי־כאָלאָג פון דער חסידישער באַוועגונג“.

פאַר פּרצ׳ן האָבן די משכילישע שרייבער באַשריבן בלויז די נעגאַטיווע זייטן פון דער חסידישער באַוועגונג. די נעגאַטיווע זייטן האָבן זיי נאַטיר־לאַך פאַרגרעסערט. אמת, די ריין חסידישע אידעאַלן פון גוטסקייט, פרייד, און אמתע ליבשאַפט צו גאָט און צו לייט, זיינען מיט דער צייט פאַר־געסן געוואָרן און פאַרוואַנדלט געוואָרן אין עפּעס פרעמדס, אַזוי ווי די אידעאַלן פון יעדער באַוועגונג. נאַרישע אבערגלויבנס און פּוסטקייטן האָבן זיך אַנטוויקלט. אָבער אַלץ איז נאָך ניט פאַרניכטעט געוואָרן. עס איז נאָך געווען אַ סך שיינס און גוטס אין דער באַוועגונג. אָט אַ די שיינקייט האָט פּרץ פאַרשענערט מיט זיינע ראָמאַנטישע אויגן. ער האָט געזוכט און ער האָט געפונען די פּאָעזיע פון דעם חסידיזם. ער האָט דערפילט דעם פּערזענלאַכן העראָאיזם וואָס האָט זיך אַנטוויקלט און ער האָט עס באַשריבן.

אין „צווישן צוויי בערג“ האָט פּרץ פאַרגעשטעלט דעם גאַנצן קאָנטראַסט צווישן די מתנגדים און די חסידים. ער האָט אויסגעקליבן די בעסטע טיפּן פון ביידע זייטן און ער האָט זיי צוזאַמענגעבראַכט. עס האָט ניט געטויגט. דער בריסקער רב האָט ניט פאַרשטאַנען זיין אַלטן תלמיד, דעם ביאַלן רבין. ער האָט ניט פאַרשטאַנען די ליבשאַפט וואָס זיינע נאָכפאָלגער האָבן געהאַט צו אים. ער האָט ניט געזען די שיינקייט און די ניגונים און די פרייד פון די חסידים. ער איז געווען דער האַרטער רב וואָס לערנט מיטן קאָפּ נאָר קען ניט פילן מיטן האַרצן.

איך האָב זיך דאָ נאָר אָפּגעשטעלט אויף אייניקע שטריכן פון פּרצן.

פּרץ איז איינער פון די קלאַסיקער פון אונזער ליטעראַטור. באַ־איינפלוסט פון דער רייכער וועלט־ליטעראַטור האָט פּרץ אָנגעפאַנגען באַ־זינגען און באַשרייבן דאָס שיינע און מיאוסע אין אידישן לעבן. און יעדער, וועלכער ס׳וויל קענען דאָס לעבן פון די אידישע מאַסן, מוז נאָך ביז היינט לייענען די ווערק פון אונזער גרויסן פּרץ.

איידע עפּשטיין מיטלשול, גראַדואירונגס קלאַס.

צו די שוועלבעלאַך

אָ, קומט שוין, קומט !
איר שוואַלבן קליינע
עס גייט דער זומער שוין.
קומט, איר שוואַלבן שיינע !

קומט צופליען, קומט וואָס גיכער !
קומט צו אייער נעסט !
מיר וועלן שוין באַזאָרגן אייך
מיט גוטע, רייכע קעסט.

הערשל אַלבערט מיטלשול קלאַס 1

דאָס אָרימע קינד

דער שניי איז געגאַנגען צוויי טעג נאָכאַנאַנד. אויפן גאַס האָט דער פּראָסט געברענט. דער שניי האָט געפינקלט אויף דער נאַכט ווי שטערנד־לאַך אין הימל. דאַן איז משה'לע, אַ אינגל פון אַ יאָר עלף, אומגעגאַנגען איבער די דאונטאונישע גאַסן פאַרקויפנדיק צייטונגען.

אין דער היים ביי משה'לען, איז געווען נאָך אַנדערע ברידער און שוועסטער. דער פאָטער וועלכער האָט יעצט ניט געאַרבעט צוליבן סטרייק, האָט געמוזט שיקן זיין עלטערן זון, משה'לען, פאַרקויפן צייטונגען כדי עפּעס צו פאַרדינען פאַר דער הונגעריקער פאַמיליע. אויך משה'לע, וויסנדיק, אַז ביי אים אין הויז הערשט הונגער און קעלט, האָט ער געשריען צו יעדן פאַרבייגייער: „קויפט פּייפּערס! קויפט פּייפּערס!" און ווען ער פלעגט לייזן פון אַ פאַרבייגייער, פלעגט ער זיין העכסט צופרידן, ווייל ער האָט געוואוסט אַז אויב ער וועט ניט ברענגען אַהיים דאָס ביסל פאַרדינסט, וועט ער און דאָס גלייכן די גאַנצע פאַמיליע זיך מוזן לייגן שלאָפן אין הונגער און קעלט. דערפאַר שרייט ער הויך, ניט קוקנדיק וואָס ער איז הונגע־ריק און פאַרפרוירן, „פּייפּערס! פּייפּערס!".

עליע סימאָוויין מייפּלטאָן שול, 9 יאָר אַלט.

פרילינג

ווי ווייט איך האָב געקענט זען, איז אַלץ אַרום מיר געווען גרין. די ערד, די ביימער. דאָס גראָז איז געוואָקסן הויך און האָט זיך גע־וויגט פון דעם לייכטן ווינטעלע. אינטער די שיינע בלויע הימלען זיינען געפלויגן די פייגל מיט אַ פריילאַכער קוויטשעריי. אויף די פעלדער האָבן די פויערים געאַקערט די פרישע ערד און האָבן זיך געמאַכט גרייט צום זומער. מיין האַרץ האָט זיך געפרייט מיט דעם געדאַנק פון דעם קומענדיקן זומער, וועלכער וועט אונז ברענגען פריידן און שיינקייט.

דזשעני גוואַרדיאַק בראָנקס, שול 5

דאָס ערשטע מאָל אין דער אידישער שול

ווען איך בין אַריינגעקומען אין שול האָב איך גאָרניט געקאָנט. דער לערער האָט געלערנט מיך שרייבן און לעזן און ער האָט געלערנט מיך דערציילן מייסעלאַך. איצט בין איך זייער צופרידן פון דער שול. מיין לערער האָט מיך ליב. מיר איז אין שול זייער פריילאַך און איך וויל קומען אַלע טאָג.

יעטע ברוינשטיין בראָנקס, שול 2

אין אַ רעגנדיקן טאָג

1

איך בין אויפגעשטאַנען אין דער פרי. איך האָב אַ קוק געטאָן וואָס פאַר אַ טאָג עס איז. צו מיין איבעראַשונג איז גאָר געווען רעגנדיק. און אַזוי אומעטיק.

2

איך האָב גאָרניט געהאַט צו טאָן. בין איך געבלוּבן אין שטוב און געלייענט אַ בוך. איך האָב אויך זיך געשפּילט מיט מיין שוועסטער. און האָב געהאָלפן מיין מוטער אין איר אַרבעט. דאַן האָב איך ווידער געלייענט. אַ גאַנצן טאָג בין איך געזעסן אין שטוב. איך האָב שוין ניט געוואוסט ווי אַזוי צו פאַרטרייבן די צייט. האָב איך זיך געזעצט לעבן פענצטער און געקוקט אין דרויסן ווי דער רעגן גיסט און גיסט.

3

איך האָב געבענקט נאָך מיינע פריינט. אוי, מאַמע, — האָב איך געזאָגט, — לאָז מיך אַרויסגיין. אָבער די מאַמע האָט ניט געלאָזט. —וועסט זיך נאָך פאַרקילן, — האָט זי געזאָגט, — וועסטו דאַרפן ליגן אין בעט. און דער דאָקטער וועט קומען.

פאַר דעם האָב איך זיך טאַקע געשראָקן. און בין שוין ניט אַרויס פון הויז אַ גאַנצן טאָג.

לילי העלפאַנד

בראָנקס, שול 1

אַ חלום

איין פרימאָרגן האָב איך גע׳חלומ׳ט ווי די וועלט וועט אויסזען ווען אַלע מענשן וועלן זיין גלייך.

איך האָב געזען קליינע שטעטלאַך מיט קליינע הייזעלאַך. יעדער פון די מענשן האָט אַ שטוב. אַלע מענשן האָבן גוטע קליידער. אַלע מענער און אויך אַ טייל פון די פרויען אַרבעטן. קיינער פון די קינדער אַרבעט ניט. עס איז ניטאָ קיין באַלעבאָס. איך זע ניט קיינע אַרמייען ווייל אַלע זיינען גלייך, דאַרף מען זיך ניט שלאָגן איינע מיט די אַנדערע פאַר גאָרניט. און אין אַלע שטעט זע איך אַ רויטע פאָן מיט אַ האַמער און סערפּ, די פאָן פון די אַרבעטער, און — איך האָב זיך אויפגעכאַפּט.

אין אייניקע לענדער ווילן די אַרבעטער עס זאָל אַזוי זיין, אָבער זיי קענען עס ניט דורכפירן. עס וועט נאָר דאַן קענען זיין אַזוי, ווען אַלע אַרבעטער פון אַלע לענדער וועלן פאַראייניקן זיך.

מאַטעס מאַרמאַר

בראָנקס, שול 10

„אַן עפּיזאָד פון מיין קינדהייט"

ווייט ווייט פון דאַנען איבער בערג און ימען, ווי די זון שיינט און וואַרעמט אונז מיט אירע מילדע שטראַלן, אַ לאַנגע צייט פון יאָר, אין דעם שיינעם אָרט, וואָס טראָגט דעם נאָמען „פּאַלעסטינע", ביז איך געבוירן געוואָרן. ווען איך בין פיר יאָר אַלט געוואָרן, האָט מיט מיר געטראָפן אַן עפּיזאָד וועלכער איז מיר פאַרבליבן אין מיינע געדאַנקען ביז היינט.

און אָט וואָס עס האָט פּאַסירט.

דאָס איז געווען אין יאָר 1921.

איך, אַלס קליין קינד, האָב זיך געשפּילט אין דרויסן, מיט מיינע חברטעס. אַרום אונזער הויז איז געווען זייער אנגענעם זיך צו שפּילן, ווייל אַרום דעם הויז איז די ערד געווען באַדעקט מיט גרין גראָז און מיט שיינע בלומען.

אָבער אונזער גליקלאַך פרייליאַך שפּיל איז צעשטערט געוואָרן דורך אַן אַראַבישע מיידעלע, וועלכע איז געקומען אנגעמען וואַסער.

דאָס אַראַבישע מיידעלע איז געווען אָנגעטאָן אין אַן אַראַביש קלייד, וועלכע איז געווען פון ווייסער סחורה מיט ברוינע פּאַסן.

זי האָט געטראָגן אַ קרוג אויף איר קאָפּ, אין וועלכן זי האָט געהאַלטן דאָס וואַסער. ווען זי האָט אָנגעפילט איר קרוג מיט וואַסער, איז זי צוגעקומען צו אונז און געפרעגט צו וועלן מיר זיך מיט איר שפּילן.

איך, אַ דערשראָקענע ביז טויט פאַר דער אַראַבישער מיידעלע, האָב אָנגעהויבן וויינען. מיין מוטער, דערהערנדיק מיין שטאַרקן געוויין, איז ארויסגעקומען צו מיר, צו זען וואָס איז געשען. איך האָב איר געזאָגט:

„מאַמע, איך האָב מורא פאַר איר, ווייל זי איז שוואַרץ און איך בין ווייס".

מיין מאַמע האָט זיך צעלאַכט און האָט מיר דערקלערט, אַז איך דאַרף ניט מורא האָבן פאַר איר, ווייל זי איז אַ קינד גלייך ווי אַלע קינדער. איך האָב געפאָלגט מיין מוטערס ווערטער און פון דאַמאָלט אָן שפּיל איך זיך מיט אַלע קינדער גלייך.

רובאמא קעסלמאַן בראָנקס, שול 8

ווינטער אין פּאַרק

ס'איז שטיל און ווייס... דער ווייסער שניי באַדעקט די קאַלטע ערד. די ביימער שטייען גלייך מיט זייערע צווייגן פאַרריסן צום בלויען הימל. אַמאָל קומט אַ פויגל און זעצט זיך אויף איינעם פון די גרויע שטיינער. און ס'ווייזט זיך אויס, אַז דער פויגל איז עפּעס ווי פאַר־וואונדערט: וואָס איז דאָס פאַר אַ ווייסע וועלט? אָבער באַלד פליט ער אַוועק, פונקט ווי ער וואָלט וועלן אָפּזוכן די גרינע ביימער און די וואַרימע ליכטיקע זון.

אַדעל פרימען בראָנקס, שול 5

אידישע קאָלאָניזאַציע

אידישע קאָלאָניזאַציע — אַ צויבער וואָרט! אידן באַזעצן זיך אויף דער ערד. אַלעמאָל. נאָך פון קינדווייז אָן, האָט דאָס וואָרט באַ מיר אַרויס־געגרופן געדאַנקען פון אַ בעסער און שענער לעבן פאַר אידן. וואָס וואָלטן אידן — פּויערים — ניט געקאָנט טאָן? בויען! שאַפן!

* * *

גרויסע שטרעקעס בליענדיקע פעלדער וויגן זיך מיטן ווינט. ווייסע פּויערים־הייזלאַך שטייען אין דער ווייטנס און לאַדן אייך איין, אַז איר זאָלט אויך ווערן אַן איינוואוינער. קאָלאָניעס און דערפער, וואו אידן לעבן צופרידן, האָבן ניט מורא, אַז מען זאָל זיי נאָכקוקן מיט האַס און שנאה. קאָלאָניעס, וואו יעדעס קינד שעמט זיך ניט מיט זיין אידישקייט און וואו יעדער איינער אַרבעט און קיינער איז ניט קיין נאָכשלעפּעניש נאָך דער גאַנצער געזעלשאַפט.

* * *

מיט צוויי טויזנט יאָר צוריק האָט מען די אידן אַרויסגעטריבן פון פּאַלעסטינע. מען האָט זיי אָפּגעריסן פון דער „מוטער ערד"; פון דעם איינציקן געזונטן מיטל פון עקזיסטענץ. אָפּגעריסן פון זייערע היימען פון זייער האָב און גוטס און אַרויסגעוואָרפן אויף דער וועלט.

זיי האָבן זיך אַרומגעקוקט און געזוכט עפּעס טאָן. די איינציקע זאַך איז געווען האַנדל.

זיי האָבן גאָרניט פּראָדוצירט און דאָך ערוואַרט און טאַקי געקראָגן. פון דער וועלט, אַ לעבנס־מיטל. אָבער פון דעם לעבנס־מיטל האָט מען ניט שטאַרק געהאַלטן און — מען האָט די אידן אין די לענדער נאָר טאָלע־רירט, ביז זיי זיינען געוואָרן רייך, נאָכהער האָט מען זיי אַרויסגעשיקט אָדער פאַרפאָלגט.

דער פאַקט, וואָס זיי האָבן גאָרניט פּראָדוצירט, האָט געמאַכט פון די אידן לופט־מענשן. זיי האָבן זיך מער פאַרנומען מיט תורה און גאָט, ווי מיט מאַכן אַ לעבן. און, אַז שוין יאָ געפּרואווט מאַכן אַ לעבן, איז עס געווען פון פאַרשיידענע לופט־ספּעקולאַציעס, ניט פון אַרבעט.

דער איד איז געוואָרן אַ קאָפּ־מענש, ווייט פון פיזישער אַרבעט. ער האָט זיך נאָר פאַרנומען מיט „אינטעליגענטע" באַשעפטיקונגען און גאָרניט פּראָדוצירט. דאָס האָט געהאָלפן ברענגען דערצו, אַז די אַרומיקע גוויישע שכנים זאָלן אויף אים קוקן מיט שפּאָט און מיט האַס. אין באַנוצן דעם קאָפּ. איז דער איד געווען אַ העלד, אָבער ווייטער ניט.

נאָך אין מיטלאַלטער האָבן אידן שוין געוואָלט צוריקגיין צו דער ערד, צוריק צו דעם אמתן קוואַל פון געזונטער פּרנסה. אין ווייס־רוס־לאַנד געפינט מען שפּורן פון אידישע קאָלאָניעס פון יענער צייט. צום סוף פון 18טן יאָרהונדערט האָט די קייסעריז פון רוסלאַנד געעפנט די גרויסע שטרעקעס פון ניי־רוסלאַנד פאַר קאָלאָניזאַציע. ס'זיינען געקומען אַ סך

אידן, וואס זיינען אנטלאפן פון פוילן, כדי אויסצומיידן די פאגראמען וואס זיי זיינען געווען זיכער, מוזן קומען אויף זיי מיט דעם פאלן פון פוילן.

צוערשט האט מען זיי טאלערירט, אבער אין 1802 האט מען אנגעהויבן מאכן פאר זיי ספעציעלע באשרענקונג געזעצן און די צאל אידן אין די קאלאניעס איז געווארן, וואס א יאר קלענער און קלענער.

שפעטער האבן רוסישע אידן געפרואווט זיך באזעצן אין סיביר, אוקראינע, מערב רוסלאנד. אבער עס האט גארניט געהאלפן. דער איד איז געבליבן דער זעלבער לופט-מענש. די רעגירונג האט אלעמאל אויפדאסניי אנגעהויבן אונטערדריקן די אידן, און זיי זיינען נאכאמאל אנטלאפן צוריק אין די שטעט.

אין די שטעט איז די לאגע געווען שרעקלאך. פון וואס צו מאכן א לעבן איז ניט געווען. יעדעס אידיש שטעטל איז אייגנטלאך געווען ווי מענדעלע רופט עס, א קאבצאנסק, אלע אידן זיינען געווען סוחרים און צו די אידישע סוחרים זיינען נאך צוגעקומען די גוישע סוחרים. און אזוי ווי פאר אלעמען איז ניט געווען גענוג האנדל, זיינען זיי אלע געווען אויף גרויסע צרות. דאס זעלבע איז געווען מיט די בעל-מלאכות. פאר אלעמען איז ניט געווען גענוג ארבעט. און דעריבער, ווען עס פלעגט זיך אין א שטעטל ארגאניזירן א גרופע אידן צו ווערן קאלאניסטן, זיינען מאסן זיך געלאפן זיך פארשרייבן, אבער דאס לעבן אין די שטעט האט אזוי באזיי אוועקגענומען דעם ווילן צו ערד-ארבעט, אז ווען זיי זיינען געקומען אויפן פלאץ און געפונען שווערקייטן זיינען זיי באלד ווידער צוריקגעלאפן אין די שטעט.

אין די ניינציקער יארן פונם לעצטן יארהונדערט און ערשטע יארן פונם 20טן יארהונדערט איז די אידישע לאגע אין רוסלאנד געווען גאר א שרעקלאכע. מען האט זיי ערלויבט צו וואוינען נאר אין באשטימטע געגנטן. מען האט זיי ערלויבט צו ארבעטן נאר בא באשטימטע ארבעטן. מען האט זיי ניט געלאזט זיך בילדן. זיי זיינען געווען די גאנצע צייט אין געפאר פון פאגראמען. זיי האבן גארניט געהאט קיין דעה אין דער רעגירונג ווי אזוי מען זאל זיי פארוואלטן. ווי עס האט זיך געגלוסט דעם צאר, אזוי האט ער מיט די אידן געהאנדלט.

האט אויסגעבראכן די רעוואלוציע און די באפרייאונגס-באוועגונג האט געפונען א ווארימען אפרוף אין די הערצער פון די אידישע מאסן, האט דאס נאך מער אויפגערייצט די צארישע רעגירונג קעגן אידן און מען האט זיי נאך גרויזאמער באהאנדלט.

און אידן האבן טאקי זייער פיל געהאלפן, אז דער צאר מיט זיין גאנצער פינסטערער קליקע זאל ארונטערגעווארפן ווערן. אין 1917 איז פארגעקומען די גרויסע היסטארישע געשעעניש, ווען דאס אלטע-צארישע רוסלאנד איז געפאלן. רוסלאנד איז געווארן באפרייט. רוסלאנד איז געווארן א רעפובליק פון ארבעטער און פון פויערים.

אין יעצט האבן אידן אין רוסלאנד רעכט גלייך מיט אלע אנדערע

די, וואָס אַרבעטן און פּראָדוצירן, האָבן רעכט. די, וואָס זיינען סוחרים אָדער באַשעפטיקט אין ענלאַכע מלאכות, האָבן ניט קיין רעכט. אָבער די מערסטע אידן זיינען דאָך ניט קיין אַרבעטער געווען. צו ערד־אַרבעט האָט מען זיי דאָך פריער אפילו ניט צוגעלאָזט. דאָס האָט געפירט דערצו, אַז אידן זאָלן יעצט ווערן ערד־אַרבעטער. זיי באַזעצן זיך אויף לאַנד און די כאָוועט־רעגירונג האָט זיי אַוועקגעגעבן אַ סך לאַנד, כדי די אידן זאָלן זיך דאָרטן קאָלאָניזירן.

מיט דער הילף פונם „קאָמזעט" און דער „אַגראָ־דזשוינט" און „איקאָר" האָבן זיך אַ באַדייטנדער צאָל אידן באַזעצט אין קרים און ווייס־רוסלאַנד.

יעדן יאָר וואַקסן אַלץ מער און זיכערער די דאָזיקע אידישע ערד־קאָלאָניעס, די אידן אַנטלויפן פון זייערע קאַבצאַנסקע שטעטלאַך צו בויען אַ ניי לעבן אויף געזונטע יסודות, צוגעפּאַסט צום נייעם לעבן, צו דער נייער מאָראַל פון דער רוסישער אַרבעטער רעפּובליק. די רעגירונג גיט זיי די פולע שטיצע, און די אידן אין אַמעריקע און אַנדערע לענדער טוען אויך זייער פליכט אין דער גרויסער אַרבעט. פון די נייע קאָלאָניעס וועט זיכער אַרויסוואַקסן אַ אידישע רעפּובליק אין רוסלאַנד. פון די נייע אידן־פּויערים מיט זייער הויכער אינטעליגענץ און אַרבעט־דראַנג, וועט זיכער אַרויסוואַקסן אַ נייער געזונטער דור. אַ דור באַ וועמען אַרבעט וועט ניט זיין קיין שאַנדע. אַ דור וועלכער וועט אין זיך קאָמבינירן גרויסע גייסטיקע כוחות צוזאַמען מיט פיזישער אַרבעט.

* * *

אויף די סטעפּעס פון אוקראַינע, קרים און ווייס־רוסלאַנד פאַנגט אָן יעצט צו וואַקסן אַ לאַנד פון אידישער אַרבעט, קולטור און גערעכטיקייט.

הערי גלאַנין מיטלשול, גראַדואירונג קלאַס

שליטעלע

1
שליטעלע, שליטעלע
קום צו מיר,
שליטלען וועל איך זיך
מיט דיר.

2
דורכן פעלד
צום ווייטן וואַלד,
שליטלען וועל איך זיך
שוין באַלד.

3
גליטש זיך פלינק
אַ פייל פון בויגן;
און דער שניי
פאַרבלענדט די אויגן.

4
שליטעלע, שליטעלע
קום אַרויס,
זע ווי ווייס
ס'איז פאַר'ן הויז!

5
שליטעלע, שליטעלע
קום אַוועק,
בערג מיט שניי
אין ווייסן וועג!

שמואל יוסף ריווומאַן איסט ניו יאָרק. 10 יאָר.

דער שניי

דער שניי איז אַ פאַרבער,
ער פאַרבט אויף ווייס די וועלט.
ער פאַרגליווערט אַלע גאַסן
מיט זיין שטאַרקער קעלט.

אַז ער קומט אין שטאָט אין געסט,
אָט דער ווייסער, ווייסער שניי —
דאַן קומען זיינע פריינט, די פרעסט
און ער שפּילט זיך מיט זיי.

דער שניי איז ניט קיין שלעכטער,
ער האַלט זיך גוט און פיין;
ער שטאָלצירט מיט זיינע שנייעלאַך
מיט זייער גלאַנץ און שיין.

פאַר קיינעם שרעקט ער זיך נישט אָפּ
בלויז פאַר דער זון אַליין,
פון אַ שטאַרקן זונען-שטראַל
פאַרגייט ער אין געוויין.

מרים לעווין

מיטלשול ערשטער קלאַס

צו מיין פעדער

פלינק, פלינק פליט מיין פעדער אויף אַ שטיקל פּאַפּיר,
וואַרפט אָן ווערטער, צייכנס אָן אַ שיר,
אַמאָל באַשרייבט זי אָט די שיינע וואָלקנס הימל-ראַז
און אַמאָל באַזינגט זי בוים און בלום און ערד און גראָז.

עס שרייבט פלינק מיין פעדער.
ווען איך האָב עפּעס אָנגעשריבן שרייב איך שוין דעם טאָג ניט מער,
מיין פעדער שרייבט ניט אויף אַ זאַך און איך וואַרף זי אַוועק —
ניין, ניט איך. איך האָב מעשה'ס, לידער — פולע פּעק.

ווען איך קוק אויף זיי, געדענק איך אַלע מאָל מיין פעדער,
די פעדער, וואָס האָט זיי אַלע, אַלע אָנגעשריבן.
און אַמאָל אַמאָל מיט יאָרן שפּעטער
וועלן זיי אין אַנדענקען נאָך איר פאַרבלייבן.

ראַשעל שעק

בעטה ביטש

ביינאַכט ביים ים

עס איז שטיל, זייער שטיל ביינאַכט ביים ים. מען קען נאָר הערן ווי די כוואַליעס שלאָגן זיך אָן אינם ברעג ים. עס קוקט אויס, ווי די כוואַליעס יאָגן זיך איינע נאָך דער אַנדערער, ווילן עפּעס וואָס דער־גרייכן, ווילן עפּעס וואָס אָניאָגן און זיינען ברוגז וואָס דער זאַמדיקער ברעג פאַרשטעלט זיי דעם וועג און לאָזט זיי ניט אַוועקלויפן. און ווען די כוואַליעס קומען אַרויף אויפן ברעג ים, קערן זיי זיך צוריק דערשראָ־קענע פון דעם ווייסן זאַמד און לויפן אַוועק. דאָס וואַסער גלאַנצט אַזוי ווי די מענשן ווען די לבנה שיינט. די וואָלקנס זיינען אַזוי ווי שאָטנס פאַרשפּרייט איבער דעם הימל. אַ לייכט ווינטל בלאָזט. און קוקסטו אַריין אין וואַסער, פילסטו זיך אַזוי צוגעבונדן, אַז עס גלוסט זיך דיר ניט אַוועקצוגעבן. פייערלאַך קען מען זען פון דער ווייטן אויף דעם ים. פון ווייטן קען מען הערן אַ גלאָקן־קלאַנג אויפן ים. אַ סימן אַז אַ שיף קומט אָן. דער ליכט־טורעם אין מיטן ים שיקט גרויסע פּאַסן ליכט איבערן וואַסער.

די טורעם־ליכטער, וואָס זיינען גרויסע ווייסע, הויכע ווילן, קוקן אויס אַזוי ווי רוחות, און אַז איך שטיי ביים ברעג פון ים און פיל דאָס לייכטע ווינטל בלאָזן און זע די כוואַליעס, די לבנה און די שיף, וואָס קומט אָן, פאַרבלייבט מיר דאָס דאָזיקע בילד אין זכרון.

פיליפּ בלייק

איסט ניו יאָרק

פאַרטאָג

שאַ! שטיל! עס איז נאַכט. די מענשן שלאָפן. זייערע קליידער זיינען אַלט און צערישן, זייערע בעטן זיינען שמוציק און צעבראָכן. פאַר־וואָס שלאָפן זיי אַזוי לאַנג? איז דאָס, ווייל זיי ווילן זיין פריש פאַר־דעם מאָרגן? אָדער ווייל קיינער וועקט זיי ניט? אָדער אפשר גאָר, ווייל זיי האָבן פאַרגעסן, אַז באַלד וועט טאָגן?

עמיצער רירט זיך. איינער עפנט די אויגן. אַ צווייטער האָט שוין אויך דערוואַכט, עס טאָגט שוין! „גענוג שוין געשלאָפן. די זון וועט באַלד שיינען אויף אַלע דערוואַכטע“. רופן אויס די, וואָס גייען פאָרויס.

די מאַסע רייבט זיך אויס די פאַרשלאָפענע אויגן; וואַרפט אַראָפּ פון זיך דאָס אַלטע און פאַרשימלטע, די מענשן זעען, ווי די ליכטיקע זון שמייכלט אויף זיי, זיי פילן די נייע לופט אין זייער בלוט און פאַנגען אָן אויפבויען דעם פונדאַמענט פון זייער ניי, דערוואַכט לעבן.

אַוועק איז די נאַכט, לאַנג לעבן זאָל דער טאָג!

ביטרים מאַרמאַר

מיטלשול, קלאַס 1

דאָס לעבן און מיינע 17 יאָר

א יונגער און איינזאַמער ווי די זון, שטיי איך מיר אויף דעם שפּיץ פון מיין באַרג און קוק אויפן לעבן.

ווייט ווי א חלום און נאָענט ווי א מוטער קייקלט עס זיך, מיין לעבן — א ים פול מיט פרייליכע און אומעטיקע, גרויזאַמע און לאַשטשענדיקע מאָמענטן.

און זיינע כוואַליעס — די מענשן — לויפן ווילד נאָך דעם שטראָם — דעם שיקזאַל — וועלכער טראָגט זיי מיט זיך.

פאַראייניקטע און צעריסענע, פריידיקע און שיינע זיינען זיי, די מענשן, רחמנותדיק און שיין.

א סך פון זיי רופן מיך צו זיך אין זייער ווילדן געלאַף.

אייניקע, די ליבנדע, און ליכטיקע, רופן הויך און שיין דערציילנדיק מיר וועגן דעם כישוף פון לעבן.

די אַנדערע, די פאַרהאַסטע און פאַרשטויסענע, און אין זייער האַס און איינזאַמקייט בענקענדיקע נאָך ליכטיקע שטראַלן פון ליבע, רופן מיך מיט כעס און בייזקייט.

זיי זיינען שוין מיד פון זייערע צרות. זיי קענען שוין מער ניט פאַרטראָגן זייערע ליידן און צער און כדי צו באַפרייען זיך פון פיין רופן זיי אַלע ליידנדיקע און דערנידעריקטע צו פאַראייניקן זיך אין אַ מעכטיקן, ווילדן פּראָטעסט.

אָבער מיר איז 17 יאָר.

פאַרכישופט פון דער פרייד און גליק פון די ליבנדע און פריידיקע; אנגערעגט פון די מעכטיקע רופן פון די האַסנדע און בייזע, רייסן זיי זיך מיינע יונגע און פאַרויסלויפנדיקע 17 יאָר, ווילד צו מענשן. צום לעבן, צו ליבע, צו פרייד און — צום האַס.

און אַ יונגער און איינזאַמער ווי די זון, שטיי איך אויף מיין ניט־פאַרענדיקטן באַרג. מיט מיין שווייגן, פאַרטויב איך די מענשלאַכע רופן און אין אייזערנע קייטן פון ווילן פאַרשמיד איך די שטורמדיקע צאַפּלענישן פון מיינע יונגע און פאַרויסלויפנדע 17 יאָר...

איך וואַרט!...

אברהם מאַגידאָוו

מיטלשול, קלאַס 3

דער שניי

קינדער, קינדער, קומט אַרויס,
שנעלער קומט אין דרויסן;
דער ווינטער אין זיין שוים,
האָט געבראַכט אַ שניי אַ גרויסן —

בערל, האָסטו שוין דעם שליטן?
חיימ'ל, האָסטו שוין די שטריק?
דו וועסט גיין אין מיטן,
און מיר וועלן לויפן הין און צוריק.

פּערל שאַפּאָשניק בראָנזוויל, שול 3

האַרבסט

אַ שפּיל אין צוויי בילדער

ערשט בילד

דער זומער האַלט שוין ביים שטאַרבן.
ער זיצט אויף זיין שטול און גייט שטילערהייט אויס.
זיין קראַנץ פון בלומען און גראָזן איז שוין אינגאַנצן געל און פאַרטריקנט.
ארום אים זיצן זיינע קינדער: דאָס פייגעלע, דער שמעטערלינג און די ביז.
זיי זיינען פאַרטראַכט,
פּלוצלונג דערהערט זיך אַ גערודער אין דרויסן.
עס לויפט אַריין אַ ווינט מיט אַ סך אַראָפּגעפאַלענע בלעטער.
נאָך אים קומט אַריין דער מאַלער מיט צוויי עמער פאַרב: איינער מיט גע־
לער, דער צווייטער מיט רויטער פאַרב.
איצט קומט אַריין דער האַרבסט אַליין.
ער איז אַ הויכער מאַן מיט לאַנגע קליידער און אַ קרוין פון אָפּגעפאַרבטע
בלעטער.
און אין האַנט האַלט ער אַ שטעקן.
דער זומער דערזעט אים און לויפט אַרויס פון הויז.
דאָס פייגעלע, דער שמעטערלינג און די בין דערשרעקן זיך אויך און פליען
אַרויס.
פון דרויסן דערהערט זיך אַ שטיל געזאַנג:

דער זומער, דער זומער,
אַוועק אַזוי שנעל.
די ביימער און גראָזן,
זיי ווערן שוין געל.

צווייט בילד

דער האַרבסט זיצט אויף דעם זומערס שטול אַרומגערינגלט פון זיינע באַדינער.
דער ווינט בעט דאָס וואָרט און שטעלט זיך אויף.
ער נייגט זיך פאַרן האַרבסט און הייבט אָן דערציילן וואָס ער האָט אויפגעטאָן.
ער האָט צעבראָכן שויבן, אַרונטערגעריסן ביי מענשן די היטלען, און אָפּגעריסן
בלעטער פון די ביימער.
ער גיט איבער די בלעטער צום מאַלער, וועלכער טונקט זיי אין די פאַרבן.
דער האַרבסט וויל עפּעס וואָגן, אָבער עס דערהערט זיך אַ גערודער אין דרויסן.
דריי שנייעלאַך פליען אַריין.
דער האַרבסט ווערט בייז, און הייסט מען זאָל זיי אַרויסטרייבן.
דער ווינט בלאָזט זיי אַהין און אַהער אָבער זיי ווילן ניט אַרויסגיין.
דער האַרבסט באַרואיקט זיי, און פרעגט זיי, ווער עס האָט זיי דאָ געשיקט.
זיי זאָגן, אַז דער אַלטער פעטער שנייער האָט זיי געשיקט ערגעץ אַנדערש.
האָבן זיי דאָ פאַרבלאָנדזשעט.
דער האַרבסט הייסט זיי זיצן און וויל אָנהייבן ריידן, הערט זיך אַ קלאַפּ
אין דער טיר.

דער ווינט עפנט די טיר, און עס פליען אריין דערשראָקענע: — דאָס פייגעלע, דער שמעטערלינג און די בין.

זיי זיינען אינגאַנצן נאַט ביזן ביין.

פון דער אָפענער טיר, דערהערט זיך אַ שרעקלאַכער ברום פון האַרבסט ווינטן.

לאַנגע בליצן שיינען אויף אין די פענצטער.

עס פאַלט אַלע רגע אַראָפּ אַ הילכיקער דונער.

דער האַרבסט צעלאַכט זיך שטאַרק.

ער ווענדט זיך צו די שנייעלאַך:

„גייט אייך געזונטערהייט אַהיים!

איר האָט נאָך גענוג צייט ביז מיין פעטער ווינטער וועט קאָנען אייך אויפנעמען

איצט בין איך דער האַר! איצט טו איך וואָס איך וויל.“

די שנייעלאַך אַנטלויפן.

דאָס פייגעלע, דער שמעטערלינג, די בין שטעלן זיך אויס פאַרן האַרבסט און בעטן אים:

„האַרבסט, האַרבסט, דו ביסט דאָך אַזאַ מילדער, אַזאַ גוטער.

האַלט אויף דיינע ווינטן און שטורמדיקע רעגנס —

מיר בעטן דיך“.

דער האַרבסט ווערט ערנסט פאַרטראַכט און באַפעלט צום מאַלער:

„נעם דיינע צוויי עמער מיט פאַרב און באַמאָל די גאַנצע וועלט מיט מיין האַרבסט צייכן“.

דערנאָך נעמט ער אַ לאַנגע טרובע און רופט אויס:

„אויס רעגן! אויס ווינטן!

די וועלט אַרום לייטערט זיך אויס.

אַלץ ווערט באַפאַרבט אַזוי מילד“.

סילוויע גובערמאַן

מיטלשול, קלאַס 1

אַ געשעעניש אין פּאַרק

די זון איז שוין אַראָפּ הינטער די בערג. איך בין געגאַנגען מיט מיין קוזינע אַהיים פון סקול. מיר זיינען געגאַנגען דורכן וואַלד. מיר גייען זיך לאַנגזאַם און ריידן צווישן זיך וועגן דעם וואָס האָט דעם טאָג פּאַסירט אין סקול. מיר באַטראַכטן, ווי שיין דער הימל איז, און ווי זיס די פייגעלאַך זינגען. מיר האָבן נאָך אַביסל צו גיין. מיטאַמאָל הערן מיר עפּעס אַ שאָרך אין וואַלד. איך קוק אויף מיין קוזינע, און זי קוקט אויף מיר. מיר ווייסן ניט וואָס צו טראַכטן. איך זאָג צו איר: „אפשר איז עס אַ ווילדע קאַץ און אפשר איז עס אַ קלאַפּערשלאַנג“. דער רויש קומט אַלץ נענטער צו אונז. מיין האַרץ האָט שיער אויפגעהערט צו קלאַפּן. ווי מיר שטייען אַזוי פאַרוואונדערט, שפּרינגט אַרויס אַ קראַליקל. ער גיט אַ קוק אויף אונז און מאַכט גלייך פליטה. מיר האָבן זיך גוט אויסגעלאַכט, וואָס מיר האָבן זיך דערשראָקן פאַר אַ קליין קראַליקל.

בראָנקס, שול 5

דער סטרייקער

אין דער היים

אין זייער א שמוציקער גאס אויף דער איסט סייד, אין אן אלט טענעמענט הויז, וואוינט א סטרייקער, אן ארימאן. ער איז א שניידער און וואוינט אין דריי קאלטע און פינסטערע צימערן. ווינטער איז דארט פשוט דערפרוירן צו ווערן. דער דורכגאנג איז זייער פינסטער. דאס הויזגעזינט גייען ארום ניט געגעסענע. די קינדער זיינען בלייכע, זייערע פנימער אויסגעדארט. די מוטער איז אויך קראנק און אויף א דאקטער איז קיין געלט ניטא. דאס עלטסטע קינד איז ניין יאר אלט, און דאס אינגסטע איז זיבן מאנאטן אלט. אין שטוב איז קאלט און קיין קוילן האבן זיי ניט. דאס ביסל וואסערדיקע מילך וואס די קינדער טרינקען טוט אן א סך שאדן. די מעבל זייערע זיינען א דריי בענקלאך און אן אלטער צעבראכענער טיש. די דריי צעבראכענע בעטלאך וואס שטייען אין שלאפצימער זיינען אלט.

ביי די מיטינגען

ווען דער סטרייקער גייט צו זיינע מיטינגען, ווערט אים לייכטער אויפן הארצן. עס פארזאמלען זיך זייער א סך מענשן דארט און ער זעט דארט אנדערע סטרייקער און פארדרעט זיך מיט זיי וועגן דער צוקונפט, דערווייל פארגעסנדיק אן זיין נויט. רעדנער ריידן וועגן סטרייק און אלע הערן זיך איין. דורך זייערע רייד דערפילט ער ווי עס קומט צו אים צו נייע, שטארקע און הייסע בלוט צו גיין און קעמפן קעגן די באסעס און צו העלפן אין דעם קאמף פאר פרייהייט. ער ווערט באגייסטערט און קריגט האפנונג אז אמאל, אמאל וועלן זיך ענדיקן די אלע סטרייקס און דער ארבעטער וועט זיין דער באלעבאס איבער אלעס און וועט לעבן גליקלאך און צופרידן.

נאכן מיטינג גייט ער א היים צו זיין בלייכער, קראנקער פרוי און צו זיינע הונגעריקע קינדערלאך און זאגט עס איז בעסער צו שטארבן פון הונגער איידער גיין סקעבן.

פארוואס מען סטרייקט

אין צוויי טעג ארום האט מען ווידער געהאט א מיטינג, און אויפגענומען די פראגע „פארוואס סטרייקט מען". מען סטרייקט דערפאר, ווייל מען וויל קורצערע שטונדן און העכערע ווידזשעס. דער סטרייקער איז א שניידער, נעבאך א קראנקער, ווייל ער זיצט אין שאפ אן איינגעבויגענער און נייט, נייט, נייט. אין שאפ איז זייער פינסטער און זייער שמוציק. ער מוז ארבעטן צען, עלף שטונדן א טאג און פארדינט זייער ווייניק. די ארבעטער סטרייקן ווייל אין די צייטן קומען אריין אין די

שעפער נייע מאשינען, וואס וואַרפן אַרויס אַ סך אַרבעטער, ווילן די אַרבעטער אַרבעטן קורצע שטונדן אום עס זאָל זיין אַרבעט פאַר אַלע. זיי ווילן אויך פאַרברענגען אַ שטונדע אין טאָג און ניט צו זאָרגן. זיי ווילן גיין צו לעקציעס און אַנדערע פאַרברענגונגען. דערפאַר סטרייקן די אַרבעטער און האָבן האָפנונג אַז זיי וועלן אַלץ קריגן.

דעמאָנסטראַציעס

דער סטרייקער און אַלע זיינע חברים סטרייקער, גייען אַרויס אויף דער גאַס און דעמאָנסטרירן דעם סטרייק. זיי צעטיילן ליפלעטס צו די פאַרבייגייער. אויף די דאָזיקע ליפלעטס זיינען געשריבן פאָלגענדעס: העלפט אונז געווינען דעם סטרייק! מיר ווילן קוצערע שטונדן, ווייל מיר ווילן זען די זון און ניט אַרבעטן אין פינסטערניש דעם גאַנצן טאָג! מיר דאַרפן ניט הונגערן און ליידן ווייל מיר קריגן ניט גענוג פאַר אונזערע באַדערפענישן.

אין די בריוו־קאַסטנס פון די הייזער שטעקט מען אַריין די ליפלעטס. די מאַסן שפּאַצירן איבער די גאַסן און שרייען הויך אויפן קול: מיר ווילן קורצערע שטונדן! מיר ווילן פרייהייט און ניט שקלאַפעריי! אַ סך מאָל שטעלן זיי זיך אָפּ ביים ענדע פון גאַס און מען האַלט רעדעס. נאָר די רעדעס ווערן איבערגעהאַקט פון דער פּאָליציי. אַ סך ווערן אַרעס־טירט און די אַנדערע גייען ווייטער, ניט מובא־האָבנדיק פאַר דער פּאָ־ליציי. די פאַרבייגייער שטעלן זיך אָפּ און זעען צו ווי די סטרייקער גייען פון גאַס צו גאַס מיט די פאָנען און אויפשריפטן. און אַזוי נאָך דעמאָנסטרירן זיי די איינהייט פון סטרייק.

מרים גאָלדוואַסער
בראָנקס, שול 1

יאַנקעלע און ליליע

אַמאָל איז געווען אַ שוועסטער און אַ ברודער. זיי האָבן געלעבט צוזאַמען. איינמאָל זיינען זיי אַרויס פון הויז. ווען זיי זיינען צוגעקומען צו אַ טייך, האָבן זיי געזען בלומען. זיי האָבן אויסגעריסן אַ פּאָר בלומען און זיינען אַהיים געלאָפן. זיי האָבן געלעבט אין אַ קליין הייזל. זיי האָבן זיך ליב געהאַט און געלעבט גליקלאַך.

באַשעלע
בראָנזוויל, שול 1

שיקט אייערע קינדער אין אַן אומפּאַרטייאישע א. ר. שול!

קינדערלאנד-קעמפ בילדער

מען לערנט, מען ארבעט און מען פארברענגט

קינדער שטריקן און נייען אויס פארשידענע זאכן

אויפן זילבער־קלארן „סילוויאן־לייק" לעבט זיך פרייליך און לעבעדיק

די רומענישע קעניגין אין אַמעריקע

די רומענישע קעניגין איז געקומען קיין אַמעריקע. ס'טוט זיך אַביסל. די אַמעריקאַנער צייטונגען האָבן שוין שטאָף מיט וואָס צו שטאָפּן זייערע לעזער. יעדער אַמעריקאַנער מוז וויסן, אויב ניט וועט ער חלילה ניט קענען מאַכן קיין לעבן, מיט וועלכן פוס זי האָט אָנגעהויבן צו גיין. אין דער צייט, וואָס זי פאַרשווענדעט הונדערטער דאָלערס אויף אַ קליינעם אַנ־בייסן, שמאַכט דאָס רומענישע פאָלק און האָט ניט אפילו אויף קיין שטיקל ברויט. אנשטאָט צו פאַרדאַמען זי, -- בוקט זיך דאָס אַמעריקאַנער פאָלק צו איר, און דאָס רופט מען דעמאָקראַטיע; און דאָס איז אַמעריקע, וועלכע האָט געמאַכט אַ רעוואָלוציע, ווייל זי האָט ניט געוואָלט האָבן קיין קיניג. די רומענישע קעניגין שפּאַצירט איצט אַרום אויפן חשבון פונם רומענישן פאָלק. בשעת אין רומעניע שמאַכטן איצט צענדליקער אַרבעטער אין די טורמעס און מ'מאַטערט זיי און מ'שלאָגט זיי. בשעת אין רומעניע טאָרן קיין פינף מענשן ניט זיין צוזאַמען, און יעדער בירגער ציטערט, טאָמער וועט מען אים אַרעסטירן, ווייל ער גייט אַהיים שפּעטער פון צען דעם זייגער. און בשעת אין רומעניע שרעקן זיך די אידן יעדן טאָג, טאָמער וועט מען זיי באַפאַלן, פאָרט איצט די קיניגין אַרום איבער אַמעריקע און שמועסט יעדן איין, אַז אין רומעניע איז דאָ פולע פרייהייט און יעדן איז גוט — און אידן? ווער האָט עס אויסגעטראַכט אַז אין רומעניע שלאָגט מען אידישע סטודענטן? — און די קיניגין גיט יעדן אַ זיסן שמייכל און פאַר דעם שמייכל זאַמלען זיך צענויף צענדליקער טויזנטער אומוויסנדיקע מענשן און בוקן זיך צו איר און זיינען גרייט צו קושן אירע פיס, אַבי צו זען אַן אמתע קיניגין פון אמת קיניגלאַך בלוט און צו קריגן אַן אמת קיניגלאַכן שמייכל. זי האָט זיך אָבער ניט לאַנג געפרייט. די אַרבעטער האָבן אַרויס־געזאָגט, וואָס זיי דענקען וועגן איר. און זיינען אַרויס מיט דעמאָנסטראַציעס קעגן איר. און צעשראָקן איז געוואָרן די קיניגין. זי פּאַקט גלייך אירע זאַכן. שוין ניטאָ דאָס זיסע שמייכעלע מיט וועלכן זי באַשענקט דאָס אַמעריקאַנער פאָלק! זי וויל שוין וואָס גיכער אַרויס פון דאַנען. פאַר דער וועלט הייסט עס כלומרשט אַז זי פאָרט צום קראַנקן קיניג — די אַרבעטער אָבער ווייסן פאַרוואָס. און ניט לאַנג נאָך וועט דאָס רומענישע פאָלק בכלל און די אַרבעטער בפרט, דולדן נאָך אַזאַ בלוטזויגערן. מיט איר וועלן גיין אַלע אַנדערע קיניגן אין די קאַפּיטאַליסטישע לענדער.

איציק גאַרבאַטי

באָראָ פּאַרקער שול

גיט אייערע קינדער אַ אידישע אַרבעטער דערציאונג!

איינדרוקן פון אַ קאָנצערט

צו אַ העל באַלויכטענעם זאַל שטראָמען מאַסן מענשן. מוזיק־ליבהאָבער גייען הערן אַ קאָנצערט אין קאַרנעגי האָל. דער פילהאַרמאָניק אָרקעסטער גיט אַ קאָנצערט. די טירן עפענען זיך. דער לעבעדיקער שטראָם לאָזט זיך אַריין אין זאַל, די מענשן פאַרטיפט אין די פּראָגראַמען, זיצן און וואַרטן מיט אומגעדולד אויף דעם אויפטריט פונם דיריגענט, אַנדערע ריידן וועגן דער לויטער בעטהאָווען פּראָגראַם וואָס ווערט היינט געשפּילט.

מיט אַמאָל ווערט שטיל. דער דיריגענט, אַ נידעריק מענשל מיט גרויסע, געקרייזלטע האָר, פאַרנעמט זיין פּלאַץ אויף דער בינע. ער הויבט אויף די הענט, אויף וועלכע די מוזיקאַנטן קוקן, און לאָזט זיי אַרונטער אַרויסברענגענדיק די ערשטע טענער פון בעטהאָווענס „עגמאָנט“ אָווערטור, מיט איר זיסע מעלאָדיע און שיין פליסנדע מוזיקאַלישע עפעקטן. דער עולם זיצט פאַר'כשופ'ט און הערט זיך צו ,צו דער אומפאַרגלייכבאַרער מוזיק. דאַן קומט די הויפּט טעמע: אַ מעשה ווערט דערציילט אין מוזיקאַלישע טענער: „דער העלד, עגמאָנט, דערשיינט, זיין שטעל אַלס פאָלקס־העלד ווערט אַרויסגעבראַכט, עס שטעלט פאַר די ענטשלאָסנקייט פונם העלד צו באַפרייען זיין פאָלק פונם שווערן יאָך. די לעצטע אָפּטיילונג ווייזט ווי ער ווערט דורך אַ פאַרשווערונג געכאַפּט און דער'הרג'עט.

און דאַן ווערט די „לעאָנאָרע אָווערטורע“ געשפּילט פונם אָרקעסטער. אַ שיין ווערק מיט אַ שיינער מעלאָדיע וואָס ווערט פיין אינטערפּרעטירט פון דעם דיריגענט.

אַ הפסקה פון פופצן מינוט...

דער ריזיקער אָרקעסטער קומט זיך ווידער צוזאַמען... עס ווערט ווידער רואיק אין זאַל און איצט שפּילט מען בעטהאָווענס „פּאַסטעראַל“ סימפאָניע, די לייכטע מוזיק, די גרינגע מוזיק וואָס פאַרכאַפּט דעם צוהערער שוועבט, צעגיסט זיך מיט אַ באַזונדערס שיינער און איינפאַכער לייכטקייט. די פינף טיילן, פון וועלכע די סימפאָניע באַשטייט ווערט געשפּילט מיט קורצע פּאוזן נאָך יעדער. דער פערטער טייל שטעלט פאַר אַ שטורעם און פון אָרקעסטער הערט זיך דונערן און בליצן, דאַן קומט אַ לייכטערע באַוועגונג, די לעצטע און שענסטע טייל פון דער סימפאָניע. אַ פּאַסטוכס אַ ליד, ווערט שיין אַרויסגעבראַכט הינטער די קוליסן מיט אַן אינסטרומענט ענלאַך צו אַ פייפל, דער „ענגליש האָרן“.

צו דער ענדע אַ גוואַלדיקע אָוואַציע. דער דיריגענט, אַ בילד פון נערוועזיטעט, בויגט זיך אין אַלע זייטן. און ווישט אָפּ זיין פאַרשוויצטן שטערן. די שטראָמען־מענשן לאָזן זיך אַרויס. אַלע זיינען באַגייסטערט. עס זעט זיך, אַז אין אַלעמענס אויערן קלינגען נאָך די וואונדערבאַרע טענער פון דעם גרויסן בעטהאָווען, וועלכע דער אָרקעסטער, געפירט פון זייער רבין, דעם דיריגענט, האָט אַזוי כשופדיק אַרויסגעבראַכט.

מאָרים קאַנוויסער

מיטלשול, קלאַס 2

איר קונסטווערק

דער קינסטלער וועלכער זאָל קענען אויף זיין לייוונט מאָלן אַ בילד אַזוי שיין ווי די „מאַדאָם נאַטור" מאָלט אויף איר לייוונט — דעם הימל — דאַרף נאָך געבוירן ווערן. קיין שענערער בילד ווי די פאַרגייענדיקע זון איז נישט פאַראַן. זי זעט אויס דאַן ווי אַ רונדע, פייערדיקע, גאָלדענע מאַסע, וועלכע קעמפט צו בלייבן אויף שטענדיק אינם הימל, וואו זי הערשט.

אָט איז זי שוין, דאַכט זיך, אונטער די בערג, אָבער ניין, זי איז ווידער דאָ.

אַך, ווי שווער זי אַרבעט און ווי שווער זי באַקעמפט די אַלע, וועלכע ווילן זי פאַריאָגן פון איר טראָן. אָבער זי איז דאָך פאַרמשפּט פאַרלוירן צו ווערן אין דער פינסטערניש פון דער נאַכט.

איר שיין באַפאַרבט צוערשט מיט אַ רויטן קאָליר דעם הימל אַרום איר. אָבער וואָס ווייטער, אַלץ העלער ווערן די קאָלירן, ביז עס זעט זיך בלויז אַ ראָזעווע פּאַס וועלכע שלאָגט אָפּ דאָס נאַטירלאַכע בלוי פון הימל.

קוקנדיק אויף דעם הערלאַכן בילד פאַרשטייט מען, פאַרוואָס די נאַטור איז אַמאָל פאַרהייליקט געווען. פאַרוואָס זי האָט אַזוי פיל קינסטלער אינספּירירט. מען פאַרשטייט פאַרוואָס די „מאַדאָם נאַטור" איז אַזוי שטאָלץ, זאָרגלאָז און שמייכלענדיק. אָפן געביט פון מאָלעריי איז זי זיכער די קעניגן.

ביטרים גרייזער

מיטלשול, קלאַס 1

ב ר ו ג ז

דאָס איז שוין געווען לאַנג צוריק. ווען איך בין נאָך געווען אַ קליין מיידעלע. איך האָב געהאַט אַ חברטע וואָס איך האָב זייער ליב געהאַט. איינמאָל, ווען מיר זיינען געגאַנגען שפּאַצירן, האָט זי זיך דערמאָנט, אַז זי דאַרף אַרויפגיין אין הויז זיך איבערטאָן, זי האָט מיר געזאָגט, אַז נאָר איר ברודער איז אין הויז און זי וויל נישט זיין אַליין מיט אים. זי האָט מיך דעריבער געבעטן, אַז איך זאָל מיט איר אַרויפגיין. איך האָב זיך אָפּגעזאָגט, און זי האָט געזאָגט אַז זי וועט ווערן ברוגז, אויב איך וועל נישט אַרויפגיין. איך בין נישט געגאַנגען, און זי איז ברוגז געוואָרן. איך האָב זיך געפילט זייער שלעכט, ווייל איך האָב זי האַלט געהאַט, און איך דענק, אַז מען האָט ליב אַ מענשן איז שווער נישט צו קענען רעדן צו אים. ווען אַלע מענשן וואָלטן זיך נישט געקענט פאַרגעבן איינער דעם אַנדערן אַזוי ווי זי, וואָלט דאָס לעבן אויף דער וועלט געווען זייער טרויעריק.

עטל ריכטער

האַרלעם, שול 1

אַ בריוו צו אַ סטרייקער

טייערער פריינט:

איך ווייס אייער שלעכטע לאַגע און איך וואָלט זייער געוואָלט אַז איר זאָלט געווינען דעם סטרייק און שווערן קאַמף. אייער לאַגע איז זייער שווער און אייער באַצאָלט איז זייער קליין. איר אַרבעט לאַנגע שטונדן און טוט זייער שווערע אַרבעט. די באַלעבאַטים זיינען שלעכטע און גיבן ניט קיין פרייע מינוט. אויב איר וועט געווינען דעם סטרייק, וועט אייך זיין גרינגער, די שטונדן וועלן זיין קלענערע, די אַרבעט גרינגער און איר וועט קריגן מער געלט. און איר וועט געווינען! איר זענט אַ גרויסע מאַכט, און אויב איר זענט פאַראייניקט, וועט איר געווינען. אַ סטרייק האָט אויף אַ מאָראַלישע מאַכט. אויב איר וועט איצט געווינען וועט איר געבן מוט צו די אַרבעטער וואָס האָבן מורא אַרויס אויף אַ סטרייק. ווי שווער אַ סטרייק זאָל ניט זיין, מוזן מיר סטרייקן, אויב מיר ווילן כאָטש אַביסל פאַרבעסערן אונזער שווער לעבן. אפילו אַ פאַרלוירענער סטרייק איז אויך אַ געווינס. כאָטש מען קריגט ניט אַלץ וואָס מען האָט געוואָלט, קריגט מען אַביסל.

דערפאַר זאָג איך אייך, האָט מוט, מיין פריינט און סטרייקט ביז דער לעצטער מינוט.

אַן אַרבעטער קינד.

אידע שוואַרץ

בראָנקס, שול 3

קעצעלע, הינטעלע און פייגעלע

איך האָב אַ קליין קעצעלע,
וואָס איז זייער וואויל;
בלויז איין חסרון האָט עס נאָר,
וואָס עס איז זייער פויל.

איך האָב אַ קליין הינטעלע,
וואָס איז זייער שיין;
ליגט עס גאַנצע טעג אין הויז
און וויל אַרויס ניט גיין.

איך האָב אַ קליין פייגעלע
זינגט עס זייער שיין:
ווען מען פרעגט עס: ווילסט זיין אין שטייגל?
ענטפערט עס: „ניין, ניין, ניין!"

חנה לעווין

האַרלעם, שול 1

לייוויק׳ס „שאַפּ"

אין דער לעצטער צייט זיינען געוויזן געוואָרן אויף דער אידישער בינע עטלאַכע ביישפּילן פון דעם מאָדערנעם רעאַליסטישן סטיל, וועלכער שפּילט אזא פּראָמינענטע ראָלע אין דעם אַלגעמיינעם טעאַטער. אונטער מאָדערנעם רעאַליזם מיינען מיר, בילדער וועלכע גיבן אַן איינדרוק וועגן לעבן אין וועלכע מיר טייטשן אויס אַלס געטריי צום לעבן

ווען מיר גייען אין טעאַטער זעען מיר געוויסע אמתן אָביעקטיוו. אַ סך מענשן לעבן אין זייער טעגלאַכן לעבן איבער די פּאַסירונגען וועלכע זיי זעען אויף דער בינע. אָבער ווען זיי זיינען פאַרהאַוועט, קענען זיי זיך ניט אַרומקוקן, באַמערקן, פאַרטראַכטן זיך. ערשט אין טעאַטער דערזעען זיי אַלעס. אין „שאַפּ", צום ביישפּיל, קומט פאָר אַ סטרייק. ראַיע, אַ סטרייקערן, גנבעט זיך אַריין אין שאַפּ אויסטענהן זיך מיט איינעם. וועלכן זי האָט ליב, אַז ער זאָל ניט סקעבן". דערווייל רייסן זיך אַריין די אַרבעטער אין שאַפּ און זיי געפינען זי דאָרט. פאַרשטייט זיך, אַז זיי באַשולדיקן זי גלייך אַז זי איז אַ „סקעב". זי קען זיי ניט איבערצייגן אַז זי אַ אומשולדיק. ראַיע ווערט אַזוי פאַרצווייפלט אַז זי באַגייט זעלבסט־מאָרד.

לאָמיר זיך אַריינטראַכטן אין דער פּאַסירונג. ווען אַ גרופּע אַרבעטער וואָלטן געפונען איינעם וועלכן זיי האָבן געדענקט אַז ער איז מיט זיי, אין אַ שאַפּ בשעת אַ סטרייק, וואָלטן זיי מסתמא געהאַנדלט ווי די סטרייקער פון „שאַפּ". זיי וואָלטן זיך ניט אַריינגעטראַכט :אַן געזוכט אויסגעפינען פאַרוואָס דער יעניקער איז געווען אין שאַפּ. ביי דער פאָר־שטעלונג האָבן מיר אָבער סימפּאַטיזירט מיט ראַיען. צוקוקנדיק זיך פון דערווייטנס האָבן מיר זיך ניט געקענט העלפן.

„שאַפּ" האָט פיל דראַמאַטישע מאָמענטן. אין שאַפּ קומען פאָר קריגערייען, אַרגומענטן, ריידערייען, א. אז. וו. אין מיטן פון אַ היציקן אַרגומענט קומט אַריין וואַלף, איינער פון די בעלי־הבתים. אַ גזוועזענער רעוואָלוציאָנער. אַז ער האָט דערזען וואָס עס טוט זיך, האָט ער זיך צעשריען ווי דער שטייגער איז פאַר אַ „באָס". אין מיטן פון זיינע געוואַלדן רייסט זיך אַרויס איין פרוי, זיין אַמאָליקע געליבטע און זידלט אים אָן. ער באַרשעמט זיך ווייל ער האָט זי ליב. ער לאָזט אַראָפּ די אויגן און גייט אַרויס. אַלץ ווערט שטיל. דער קאָנטראַסט צווישן די געשרייען און דער שרעקלאַכער שטילקייט וואַרפט אָן אַן אימה. נישט נאָר איז די טצענע זייער דראַמאַטיש, נאָר זי רופט ביי אונז אַרויס אַ גרויסע פאַרביסנקייט קעגן מאַנכע פון די היינטיקע סאָציאַליסטן, אַמאָליקע קעמפער וואָס זיינען געוואָרן באָסעס! יאָ! זיי זיינען היינט נאָך אויך קעמפער אָבער ניט פאַרן אַרבעטער נאָר קעגן אים.

איינער פון די שטאַרקסטע מאָמענטן, וואָס איך האָב ווען עס איז געזען אויף דער בינע, איז די סצענע ווען עס קומט פאָר דער טאַנץ פון די מאַשינען. די מענשן שטעלן זיך אויס אין אַ ראָד. זיי באַוועגן זיך

אויף כלערליי אופנים. זיי טופען אלע צוזאמען מיט די פיס. לאנגזאם, שטארקער... שטארקער... שטארקער... די מאשינען לויפן. מאדנע שאטנס ווארפן זיך דא און דארטן. וואס מיינט דאס דער אויסערגעוויינטלאכער טאנץ?

די מענשן זיינען פארבונדן אין א ראד פון וועלכע זיי ווילן זיך אוועקרייסן, נאר זיי קענען ניט. זיי קעמפן מיט זיך, מיט די חברים, אבער זייערע באוועגונגען גיבן נאר צו אימפעט צו זייער קאמף. אבער וואס איז דער רעזולטאט פון זייער קאמף? וועלן זיי זיך ארויסרייסן?

דער ליארם פון די לעבעדיקע מאשינען ווערט שטארקער און שטארקער אבער פלוצלונג זאגט מען זיי אן, אז ראיע איז באגאנגען זעלבסטמארד. זיי בלייבן שטיל אויף א מאמענט און לויפן אראפ פון דער בינע. דאס איז ווידער א וואונדערלאכער קאנטראסט. דער עולם בלייבט פארעליזירט. די שטילקייט איז מאדנע. א שטיק לעבן איז איבערגעריסן געווארן. עס בלייבט אויף דער בינע דער אלטער שומר. ער, א געוועזענער רעוואלוציאנער, דארף איצט זיין א שומר פון א פאבריק, אפהיטן דאס, קעגן וועלכן ער האט געקעמפט, אבער ער האט ניט קיין דעה איבער זיין שיקזאל...

ניט נאר איז די דראמע אליין ניי און אינטערעסאנט. נאר אויך די רעזשי און אויסשטאטונג. דער שאפ איז אויסגעשטאט מיט אלע דעטאלן. דער זייגער, מיט די ארעסטאנטישע נומערן, גיט א סך צו צו דער אט־מאספערע. די פרעס אייזנס, שנייד טישן, פיגורן, א. אז. וו., גרייטן מענשן פסיכאלאגיש צו צום שאפ.

„שאפ" איז די ערשטע ערט פראלעטארישע דראמע אויפגעפירט אין אמעריקע! זעען מיר דארט ניט דאס לעבן פון דעם ארבעטער אין שאפ גאנץ געגוי? ווערן מיר ניט ארומגענומען מיט דעם רעוואלוציאנערן גייסט פון דעם ארבעטער?

לאמיר האפן אז „שאפ" וועט זיין דער אנהויב פון אן אמתער קונסט אין וועלכער דער ארבעטער וועט שפילן די הויפט ראלע, פון א טעאטער אין וועלכן עס וועלן דערציילט ווערן די פריידן און ליידן פון דעם ארבע־טער קלאס. לאמיר האפן! אן אנהויב איז שוין געמאכט געווארן, א שיי־נער!

קאפל קאפעלאוויטש

מיטלשול, גראדואירונג קלאס

די קאפעליע

כ'האב א קאפעליע,
ווען זי גיט נאר א שפיל,
פאלט שיער איין די סטעליע.
מיר האבן גליק א סך,
וואס זי שפילט ניט פיל.
ווייל אונזער הויז
וואלט זיך צעפאלן אויף פראך!

אביגדור שטיינבערג בראנקס, שול 10

וואָס די לבנה האָט מיר דערציילט

אין בין איך געזעסן אין פּאַרק. אַרום און אַרום איז געווען שטיל. מיין מאַמע האָט גערעדט צו איר פריינט, און איך, וואָס האָב ניט געהאַט וואָס צו טאָן, האָב אַרויפגעקוקט צום הימל. דער הימל איז געווען באַזעצט מיט שטערן און אין מיטן איז געזעסן די לבנה, זי איז געווען בלייך און שיין. איך האָב אַזוי לאַנג געקוקט אויף איר, אַז עס האָט זיך מיר אויסגעוויזן אַז זי רעדט צו מיר. און דאָס איז וואָס איך האָב געהערט.

זי האָט דערציילט פון אַן אַנדער לעבן ביי איר אין לאַנד, וואו אַלע מענשן אַרבעטן און אַלע זיינען גלייך. און ווען זי דערציילט דאָרט, ווי מיר לעבן דאָ, מיינען זיי, אַז זי שפּאַסט. זיי קאָנען זיך ניט גלויבן, אַז דאָס איז אמת. זי האָט דערציילט, אַז דאָרטן זיינען ניטאָ אַזעלכע גרויסע הייזער, די הייזער דאָרט שטייען צווישן בלומען און ביימער, די מענשן זיינען שענער און אַ סך בעסער ווי מיר. זי האָט מיך גע־בעטן, אַז איך זאָל אַרויפקומען און זען די אַלע זאַכן, וועגן וואָס זי האָט מיר דערציילט. איך האָב זיך זייער דערפרייט מיט איר אָנבאָט. עס האָט זיך אויסגעוויזן, אַז איך הייב שוין אָן צו פליען, ווען עמיצער האָט מיך לייכט אָנגענומען ציי ווער האַנט. איך האָב זיך אויפגעכאַפּט מיט אַ שוידער. די מאַמע האָט מיך געהאַלטן ביי דער האַנט און געזאָגט, אַז עס איז שוין צייט צו גיין אַהיים. דאַן ערשט האָב איך פאַרשטאַנען, אַז איך האָב פריער געלעבט אין אַ זיסן טרוים, וואָס איז געקומען פון דעם, וואָס איך בין געווען אַזוי באַגייסטערט פון דער לבנה'ס שיינקייט.

סאָניע קאָווישעלאָווסקי

האַרלעם, שול 1

אַ טאָג־בוך

מאָנטיק, דעם 27טן דעצעמבער, 1926.

איך בין אויפגעשטאַנען אין דער פרי. עס איז געווען אַ שיינער פרימאָרגן. איך האָב זיך שנעל אָנגעטאָן, אָפּגעגעסן פרישטיק און געגאַנ־גען אין שולע לערנען. נאָכן לערנען האָב איך געטראָפן מיין מוטער אין גאַס, און מיר זיינען געגאַנגען אויף אַ שפּאַציר אין פּאַרק. מיר זיינען פאַרבייגעגאַנגען דעם טייך. ער איז געווען פאַרפרוירן און אַ סך קינדער און גרויסע האָבן זיך געגליטשט. מיר האָבן דאָרט אַ ווײַלע פאַרבראַכט און מיר זיינען אַהיימגעגאַנגען עסן מיטאָג.

נאָך מיטאָג איז צו מיר געקומען מיין חברטע פון פלעטבוש, און מיר האָבן זיך געשפּילט. שפּילנדיק איז די צייט גיך דורכגעלאָפן און ס'איז געוואָרן זעקס אַזייגער. מיר זיינען דאַן געגאַנגען עסן וועטשערע. נאָכן עסן האָבן מיר זיך אַוועקגעזעצט אין אַ ווינקעלע און גענומען אויספרעגן איינע די צווייטע וועגן דער אַרבעט אין שול. ניין אַזייגער זיינען מיר געגאַנגען שלאָפן.

דינסטיק דעם 28טן דעצעמבער, 1926

ווען איך האָב זיך אויפגעכאַפּט, האָב איך געוואָרפן אַ בליק צום פענצטער און דערזען. אַז עס רעגנט. עס האָט זיך ניט געוואָלט אויפשטיין, ווייל עס איז געווען טונקל. מיין שוועסטערל איז אַריינגעקראָכן צו מיר אין בעט, און איך האָב איר געלייענט מעשה׳לאַך, פון וועלכע זי האָט גרויס פאַרגעניגן געהאַט. דערנאָך זיינען מיר אויפגעשטאַנען. זיך אָנגעטאָן, אָפּגעגעסן פרישטיק און אַריין צו מיין חבר׳טע. צוועלף אַזייגער זיינען מיר אַריין עסן מיטאָג. נאָך מיטאָג האָבן מיר — איך און מיין שוועסטערל — זיך געשפּילט אין רעטענישן און מיין שוועסטערל האָט עטלאַכע מאָל געטראָפן, אַזוי האָבן מיר געשפּילט ביז מיר האָבן געדאַרפט גיין עסן וועטשערע, נאָך וועטשערע איז צו מיין פאָטער געקומען זיינער אַ פריינט, און זיי האָבן גערעדט וועגן דעם קאַמף, וואָס גייט איצט אָן צווישן די קלאָוקמאַכער. איך האָב זיך צו דעם שמועס אויפמערקזאַם צוגעהערט.

דערנאָך בין איך איינגעשלאָפן.

מיטוואָך דעם 29טן דעעמבער, 1926.

ווען איך בין אויפגעשטאַנען, האָט די זון אַריינגעשיינט אין פענצטער. איך בין געווען נייגעריק צו זען, וואָס עס טוט זיך אין גאַס. האָב איך זיך שנעל אָנגעטאָן, אָפּגעגעסן פרישטיק און בין אַראָפּ אין גאַס. מיינע חברטעס זיינען שוין דאָרט געווען. זיי האָבן געשפּרונגען איבער אַ שטריק. איך האָב זיך אויך אָנגעפאַנגען צו שפּילן מיט זיי. מיר האָבן זיך געשפּילט אַ לאַנגע צייט און איך בין דאַן אַרויף עסן מיטאָג. נאָך מיטאָג זיינען מיר ווידער אַראָפּ שפּילן זיך. די זון האָט שוין געהאַלטן ביים פאַרגיין. אָבער מיינע חברטעס זיינען נאָך געבליבן אין גאַס. מיר האָבן נאָך אַ היפּשע ווײַלע געשפּילט. ערשט ווען מיין פאָטער איז געקומען, בין איך אַרויפגעגאַנגען עסן וועטשערע. נאָך וועטשערע האָב איך גענומען מיין לערנביכל און געלייענט אַ מעשה געשריבן פון י. ל. פּרץ מיטן נאָמען „אויב נישט נאָך העכער״. דערנאָך בין איך געגאַנגען שלאָפן.

מרים עפּשטיין

האַרלעם, שול 1

דער פויער

וואָס אַרבעטסטו אַזוי פיל, פויער פון ערד?
לאָז די תבואה צורו: ס׳וועט וואַקסן אַליין;
ס׳וועט וואַקסן, ס׳וועט יואַקסן, פויער פון ערד!
לאָז די תבואה צורו: ס׳וועט וואַקסן אַליין.

בעלא קאַין

האַרלעם, שול 1

אַ שיף אין שטורים

אין אַ שיינעם ווינטער טאָג
ווען די זון האָט געשיינט
האָט אַ שיף זיך אַרויסגעלאָזן
פון דעם פּאָרט פון וולאַדיוואָסטאָק
כאַפּן פיש אין דעם פּאַציפישן ים.

פאַרבייגעפאָרן די יאַפּאַנעזישע ימ׳ען,
פאַרבייגעפאָרן די יאַפּאַנעזישע אינזלען,
איז זי געקומען אין די פּאַציפישע ימ׳ען
אויף אַ פּאָר מאָנאַטן צייט
צו כאַפּן די גרויסע פיש.

פריי ווי אַ פויגל איז זי געפאָרן
אין די ברייטע ימ׳ען
געוואָרפן זיך פון זייט צו זייט
האָט זי מיט אירע גרויסע נעצן
פאַרוואָרפן צו כאַפּן די פיש.

אַזוי איז פאַרבייגעגאַנגען טאָג נאָך טאָג
און קיין פיש איז ניט געקומען.
אויף דער פערטער וואָך אז קיין סך פיש איז ניט געקומען,
איז די שיף געפאָרן שנעלער
ווייטער און ווייטער פון דעם ברעג.

אויף דער פינפטער וואָך
איז געקומען אַ שרעקלאַכער שטורים.
די שיף האָט זיך געוואָרפן פון זייט צו זייט,
די כוואַליעס האָבן געוואָרפן די שיף
וואָס העכער און העכער.

די כוואַליעס האָבן געהויבן די שיף,
געשפּילט מיט איר ווי אַ פּילקע,
זיך אַרויפגעוואָרפן אויף דער שיף,
נישט געלאָזט אַ מענשן זיין
אויף דעם דעק פון שיף.

די מאַטראָסן האָבן געוואָלט אַראָפּלאָזן זעגלען,
אַז זיי זאָלן ניט צעריסן ווערן,
נאָר דער ווינט האָט נישט געלאָזט:
ער האָט צעטריבן די מאַטראָסן
און צעריסן די זעגלען.

דער ווינט און די כוואַליעס
האָבן צעריסן די זעגלען און די שטריק,
אַריינגעריסן זיך אין די קאַיוטעס,
פאַרטריבן דעם קאַפּיטאַן מיט זיינע אָפיצערן
אין די אינעווייניקסטע צימערן.

אַזוי זיינען פאַרבייגעגאַנגען צוויי טעג.
אויף דעם דריטן טאָג איז שוין געוואָרן קלאָר,
האָט מען זיך גענומען צו דער אַרבעט
צערעכט מאַכן די מאַסטן
און צערעכט מאַכן די שיף.

אַזוי האָט מען געאַרבעט
ביז מען איז געקומען צו דעם פּאָרט
פון וולאַדיוואָסטאָק,
אין דעם פּאָרט פון וואַנען מיט אַ פּאָר מאָנאַטן צוריק
איז די שיף אַרויסגעפאָרן.

אַדאָלף מאַנין

בראָנקס, שול 3

מיין קליין שוועסטערל

איך האָב אַ קליין שוועסטערל. זי איז איין יאָר אַלט. אַלע מאָל ווען איך קום אַהיים פון שול, שפּיל איך זיך מיט מיין קליין שוועסטערל. אַז איך נעם וי אַף די הענט, טאַנצט זי און שפּרינגט, ווען מיין טאַטע נעמט זי אַף די הענט רייסט זי זיינע גלעזער אַראָפּ. איינמאָל, ווען מיין טאַטע האָט מיין קליין שוועסטערל געהאַלטן אַף די הענט איז זי געפאַלן אויפן דיל, האָט זי געוויינט. האָט מיין מאַמע זי געקושט.

בעסי סענדערס

בראָנזוויל, 1. 8 יאָר

שיקט אייערע קינדער אין אַן אומפּאַרטייאישע א. ר. שול!

מיטן ווינט

איך שפּרינג אַרויף אויף די ברייטע פּלייצעס פון דעם ווינט און פּלי מיט אים דורך דעם פּאַרק.

אַלץ איז שטיל, אַ טרויעריקע אַטמאָספערע הענגט איבערן פּלאַץ. איך קוק זיך אַרום. דער פּאַרק האָט ניט זיין אַמאָליקע שיינקייט, זיינע בלעטער, זיין גרינס. די ביימער שאָקלען זיך שטיל, שטיל. זיי זיינען פאַרפרוירן, זיי זיינען אומעטיק, ווייל די פרילאַכע בלעטער האָבן זיי פאַרלאָזן. קיין לעבעדיקע שמועסן, קיין שפּילערייַ, ניטאָ מער קיין פרייד — יתומים נעבאַך.

זאָגט איין פאַרלאָזטע מאַמע צו דער צווייטער:

„וואָס וועט ווערן פון אונז? וואָס זיינען מיר אָן די בלעטער, די שיינע?"

„פאַרליר ניט דיין האָפנונג, דיין מוט. מיר וועלן צוריק קריגן אונ־זער טרייסטן, גאָט וועט אונז העלפן" — מונטערט איר אַ חברטע.

דער ווינט רוישט דורך די נאַקעטע ביימער. זיי ציטערן און טוליען זיך איינער צום צווייטן. די עטלאַכע פאַרפוילטע בלעטער וואָס זיינען געלעגן אויף דער ערד זיינען שוין אויף אַוועקגעבלאָזן.

עס ווערט טונקל און די נאַכט שאָטנס קומען שוין אַרויס. איך פאַר־לייג די הענט און טראַכט פון דער מורא וואָס ליגט אויף מיין האַרץ, פון דער פינסטערניש, דעם טרויער. פּלוצלונג פיל איך אַ גערויש און געפין זיך אין דער גרויסער אַספאַלט־גאַס.

איך שפּרינג אַראָפּ פון דעם ווינט גלייך אין מיין היים אַריין.

ביטרים מאַרמאַר מיטלשול, קלאַס 1

סטרייקס

סטרייקס זיינען אַ מיטל פאַר די אַרבעטער אַרויסצורייסן פון די באַ־לעבאַטים בעסערע באַדינגונגען פאַר זיך. מיט גוטן ווילן די באָסעס זייע־רע פּראָפיטן נישט פאַרקלענערן און דעמאָלט בלייבט פאַר דעם אַרבע־טער נישט קיין אַנדער מיטל ווי אַ סטרייק אום צו פאַרבעסערן זיינע אַרבעט־באַדינגונגען, ווי קירצערע אַרבעט־טעג, בעסער באַצאָלט און אַזוי ווייטער, אַזוי אַז דער אַרבעטער זאָל אויך האָבן צייט און מיטלען זיך גייסטיק און פיזיש צו אַנטוויקלען.

די באַלעבאַטים אָבער זוכן אַלע מיטלען דעם אַרבעטער צו פאַר־שקלאַפן און אים צו האַלטן אין דער פינסטערניש. די איצטיקע קאַפּיטאַ־ליסטישע אָרדנונג העלפט זיי מיט אירע געריכטן, מיליטער און פּאָלי־ציי. נאָר דאַמאָלסט ווען עס וועט ווערן איינגעפירט אַ סאָציאַליסטישע אַנ־שטאָט דער איצטיקער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, און אַלע וועלן לויט דעם געזעץ גלייך זיין, וועלן די אַרבעטער נישט מער דאַרפן סטרייקן.

יוסף באַומאַן מיטלשול, קלאַס 2

אין אַ שטורעם

אין דרויסן איז געווען אַ שטורעם. איך בין געשטאַנען נעבן מיין פענסטער און אַרויסגעקוקט אויף דער גאַס, וואו עס האָט געגאָסן אַ שרעק־לאַכער רעגן. די פינסטערניש איז געווען געפערלאַך. שרעקלאַך שטיל זיינען די נאַסע גאַסן געווען. מיטאַמאָל האָט אָנגעהויבן צו דונערן און צו בליצן. עס האָט זיך מיר געדאַכט, אַז די וועלט גייט אונטער. פּלוצלונג האָב איך דערזען ביי דעם שיין פון אַ בליץ אַ אינגל אָן שיך, מיט צע־ריסענע קליידער. ער איז געלאָפן ציטערנדיק דורך די קאַלטע גאַסן מיט אַ פּעקל צייטונגען אונטער דעם אָרעם. לאַנג האָב איך געוואַרט אויף נאָך אַ בליץ, וואָס זאָל נאָך אַמאָל באַלייכטן די פינסטערע גאַסן. אָבער ווען דער בליץ איז געקומען איז דאָס אומגליקלאַכע אינגל שוין ניט געווען. איך בין געשטאַנען און געטראַכט: וואָס וואָלט מיט דעם אינגל פּאַסירט, ווען ער וואָלט קראַנק געוואָרן. ווי עלנט ער וואָלט געווען! און ווער ווייס: אפשר וואָלט ער געשטאָרבן עלנט און איינזאַם. דעמאָלט האָב איך פאַרשטאַנען ווי ווייניק אַנטוויקלט מענשן זיינען, אַז זיי זאָרגן ניט וועגן עלנטע קינדער, וואָס וואַלגערן זיך אויפ'ן גאַס און האָבן נישט ניט קיין היים און קיין פריינט.

סעם דלוגין
בעט ביטש שול

זון-אונטערגאַנג

די זון מיט אירע גאָלדענע שטראַלן גייט אונטער. זי גייט שלאָפן ווייט־ווייט, צווישן די וואָלקנס, אונטער דעם גרויסן באַרג, ווייט פון דאַנען. דער זונס לעצטע יאַלדענע שטראַלן שיינען איבער דער ערד און ייען זיי פאַלן אַריין אין די נאַסערן זעען זיי אוים ווי בריליאַנטן. די גאָלדענע זון שיינט אויף מיין אַלטן פריינט דעם גאָרטן, זי שיינט אויף אַלע בלומען און פּראַכטפולע ביימער. איך האָב אַ גרויסן קאַרשן־בוים מיט גרויסע רויטע קאַרשן. ווען די זון שיינט אויף זיי, זעען זיי אוים ווי שיינע רויטע רובינען און די בלומען קוקן אוים ווי פּערל. דאָס גראָז איז ווייך און גלאַט ווי סאַמעט און ס'איז אנגענעם דאָן צו קוקן אויף מיין גאָרטן. איך האָב איינגעלאַדן מיין פריינט צו זען מיין גאָרטן. און ווען מיין פריינט איז אַהיימגעגאַנגען, בין איך אויך אַרויף אין הויז. די זון האָט זיך דאָן געזעגנט מיט אונז מיט איר לעצטן גאָלדענעם שטראַל און איז פאַרגאַנגען צווישן די וואָלקנס.

לילי שעק
בעט ביטש שול

שיקט אייערע קינדער אין אַן אומפּאַרטייאישע א. ר. שול!

קינדערגאָרטן בילדער

פון דעם ערשטן קינדערגאָרטן — 143 איסט 103טע גאַס

די קינדערלאַך (פון 3 ביז 5 יאָר), פאַרברענגען, שפּילן זיך, און אַרבעטן (מאָלן, קלעפּן, שטריקן, גראָבן, בויען א. אַז. וו.) אונטער דער אויפזיכט פון זייערע לערערינס.

די דריי קינדערלאַך האָבן געמאַכט די התחלה פאַר דעם ערשטן קינדערגאָרטן פון די אַמפּאַרטייאישע אַרבעטער רינג שולן.

„די גאָלדענע קייט"

די געשיכטע פון דער וועלט פאנגט זיך אָן מיט קאמף פון פארשידענע כוחות און אידייען. דער קאמף האלט נאָך יעצט אָן. פון אָנהויב פון דער אידישער געשיכטע איז באוואוסט אז די אידן האָבן געקעמפט פאר זייער רעליגיע, זי האָט זיך ניט געלאָזט באאיינפלוסן פון אנדערע רעליגיעס.

יעדע זאך וואָס ווערט געבוירן, ווערט קריטיקירט און אונטערדריקט. אונטערדריקט פון אזעלכע מענשן וואָס זיינען קעגן דעם נייעם, וואָס האָבן מורא פאר דעם עקספּערימענט, וואָס האָבן ליב צו בלייבן ביי דעם אלטן. ווייל זיי פארשטייען ניט און וגילן ניט פארשטייז. מען קען זיי אָנרופן מיט צוויי נעמען, פאנאטיקער און רעאקציאָנערן. מער דאָס ערשטע ווי דאָס צווייטע. אָבער, ווי יעדער איינער ווייס, מוז דאָס ניי־געבוירענע, דאָס יונגע אָנהויבן לעבן, אנטוויקלען זיך, קעמפן, דערגרייכן זיין העכסטער שטופע, און צום לעצטן — זיין אונטערגאנג, און טויט. זיין טויט אום איצט בלויז דערמאָנט צו ווערן. מען גלויבט שוין נישט אין דעם אלטן אידעאל. עס איז שוין אַ צו שפּעטע זאך, היינט זיינען דאָ אנדערע אידייען, אנדערע אידעאלן, אפשר העכערע אידייען, העכערע אידעאלן. היינט האָבן מיר נאך אויך פילע מענשן וואָס גלויבן אין דעם אלטן, וואָס שטרעבן דערנאָך, אָבער יעדער דור האָט זיך זיינע צוריק־געשטאנענע מענשן.

* * *

פונקט אזוי ווי עס ווילט זיך אונז וויסן וואָס וועט זיין אמאָל, אזוי ווילט זיך אונז וויסן וואָס עס איז געווען אמאָל. צו דעם לעצטן פאל מוזן מיר אָנקומען צו געשיכטע. געשיכטע גיט אונז בלויז פאקטן און אויך דער־פארונג, אונז ווילט זיך אָבער וויסן מער ווי דאָס, אונז ווילט זיך אָבער טראכטן, חלומען, זוכן און עפּעס געפינען אין דעם אלטן, און ווי קענען מיר דאָס געפינען? אין דער ליטעראטור.

ליטעראטור ווייזט אַ סך פון די שיינקייטן פון אמאָל. שיינקייטן וועל־כע היינט גילטן זיי שוין אפשר ניט, אָבער אמאָל זיינען זיי געווען זייער שיין. איינע פון אָט די שיינע באוועגונגען פון דעם אמאָל פון דער אידישער געשיכטע איז געווען דער חסידיזם, ספּעציעל ווען מען פארשטייט אים אין דעם זין ווי פּרץ האָט אים באזונגען.

איך וויל זיך אָבער דאָ אָפּשטעלן בלויז אויף זיין חסידישער דראמע, „די גאָלדענע קייט". אין דער דראמע שילדערט פּרץ דעם חסידיזם אין די לעצטע צייטן פון זיין בלי. די „קייט" פאנגט זיך אָן מיט שלמהן. איך וויל זיך דאָ אָפּשטעלן בלויז אויף דעם קאָנטראסט פון די צוויי כאראקטערן אין דער דראמע, שלמה און זיין אייניקל־משה. ווען די דראמע פאנגט זיך אָן, הערן זיך געשרייען, שמועסן און פארשידנארטיקע טענער. עס איז שבת פארנאכט, מען דארף שוין הבדלה מאכן. די וואָך הויבט זיך אָן. מען טאָר אָבער ניט מאכן קיין הבדלה אָן דעם רבין, און דער רבי, ער האָט באַ־שלאָסן ניט קיין הבדלה צו מאכן. ער מאכט קיין הבדלה נישט. ער וויל

עס זאָל זיין שבת, אייביק. ווייל — „אויסגעלייזט מוז ווערן די וועלט פון פיין און שרעק“. דער דערשראָקענער עולם וויים ניט וואָס צו טאָן, זיי קענען ניט גיין צו דער אַרבעט, און דערווייל קען מען אין גיהנום נישט משפּט'ן, און אין דער זעלבער צייט זיצט משיח ביי די טויערן פון רוים, און וואַרט... די מענשן וויסן נישט וואָס צו טאָן, און פרעגן זייער רבין. ווי אַזוי וועט די וועלט אויסגעלייזט ווערן, און רבי שלמה ענטפערט: „זאָל זיין שבת! נישט געאַקערט, נישט געזייט, נישט געבויט און נישט פאַר־ניכט, נישט געהאַנדלט און נישט געוואַנדלט“. ער ווערט אָבער פון זיי ניט פאַרשטאַנען, ווערט שוואַך און ער גייט אונטער.

אין ר' שלמה'ן האָבן מיר געזען אַ מענשן מיט אַ שטאַרקן כאַראַק־טער, אַ מענשן וועמען עס איז שוין נמאס דאָס אַלטעגלאַכע לעבן, און זעט פאַר זיך אַ ניי לעבן. ער האָט פאַר זיך אַן אידעאַל פון אַ ניי לעבן, פול מיט שיינקייט און שבת־דיקייט. דער פּשוטער עולם פאַרשטייט אַגם אָבער נישט, ער וואַרפט אָן אויף זיי גאָר אַ מרה־שחורה, זיי זיינען שוין צוגעוואוינט צו דעם אַלטעגלאַכן לעבן, און דעריבער פאַרשטייען זיי ניט דעם גאַנצן ענין פון זייער רבינס אידעאַל, און אויך דעריבער ווערט שלמה אויס רבי. ווייל דער עולם וויל נישט אַזאַ מין רבי. זיי ווילן אַן „אמתן רבי“ אַ רבי וואָס מאַכט הבדלות און גיט זיי אָפּ זייער וואָכעדיק לעבן. שלמה ווערט אויס רבי. עס ווערט רבי זיין זון פּנחס, און נאָכער ווען פּנחס ווערט אויס רבי. פאַרנעמט משה, זיין זון דעם רביישן טראָן.

משה איז שוין געווען אַנ'אַנדער מין מענש. זיין כאַראַקטער אַלס רבי און פערזענלאַכקייט איז גאַנץ אַנדערש ווי ר' שלמהס. ר' שלמה האָט געגלויבט אין זיך, אין זיין אידעאַל. ער איז געווען זיכער, אַז ער איז גע־רעכט. משה איז שוין דער סימן פון אונטערגאַנג. ער האָט שוין ניט קיין צוטרויען צו זיך, ער איז שוין אַ „שוואַכער“ רבי. די קוויטלאַך. די עצות וואָס ער דאַרף זיינע חסידים געבן, זיינען שוין שוואַכע, ער גלויבט שוין אין זיי אַליין ניט. ער איז געפאַלן ביי זיך, ער האָט שוין נישט קיין כוחות. דאָס אַלטע, דאָס שיינע, האַלט ביים אונטערגיין, די גאָלדענע קייט פאַרלירט איר אַמאָליקן גלאַנץ...

אָבער די גאָלדענע קייט וועט מסתמא צוריק איר שיין באַקומען. דורך דעם, וואָס רב שלמהס אייניקלאַך וועלן פאַר דער וועלט געבן נייע אידעען, נייע אידעאַלן וועלכע וועלן זיי צוגעפּאַסט צו זייער צייט. — אידייען. וואָס וועלן זיין צוגעפּאַסט צו דעם נייעם.

ישראל ווייַנבערג

מיטלשול, גראַדואירונג קלאַס.

גיט אייערע קינדער אַ אידישע אַרבעטער דערציאונג !

גאסן סצענעס

דער בלומען הענדלער

אין דרויסן איז שרעקלאך קאלט. א קאלטער יאנואר ווינט בלאזט. די זון איז שוין פארגאנגען און עס ווערט אלץ טונקעלער און טונקעלער. לעבן „מעטראפּאליטאן עוועניו על סטיישאן", קעגן א גרויסן בלומען־קלייט, זיצט אן אלטער איינגעהויקערטער מאן. ער ציטערט פון קעלט. זיין דינער, צערעסענער, זומערמאנטל פליט אין אלע זייטן. אויף דער ווייסער באָרד און וואָנצעס הענגט דער פארפרוירענער אטעם. ער רייבט זיינע רויטע הענט און פּורקעט אין זיי. זיינע גוטע, ליידנדיקע אויגן קוקן מיט אזוי פיל געבעט אויף די דורכגייער, און זיינע בלויע ליפּן שעפּטשען קוים ארויס: „קויפט א בלום. האט רחמנות!" לעבן אים שטייען צוויי בלו־מענטעפּ. די בלומען זיינען פארפרוירן און פארטריקנט. מענשן גייען אהער און אהין, לעבעדיק און לוסטיק. קיינער באמערקט נישט אפילו דעם אלטן איינגעבויגענעם־אין־דרייען מאן, וואס קוקט אויף זיי מיט טרערן אין זיינע אויגן.

אין אָרטשארד סטריט

עס זיצט א פרוי מיט א קינד אויף די הענט. אויף איר פּושקארט קען מען קויפן אלדעם גוטס. פון באוול ביז א סוועטערל און פון זאקנבענד־לאך ביז זאקן. דאס קינד וויינט, זי טוליעט עס צו זיך, און אירע פאר־לאשענע אויגן פילן זיך אן מיט טרערן. אירע איינגעפאלענע, בלייכע באקן ווערן נאך בלייכער אין אירע בלויע ליפּע ציטערן א געבעט צו דעם אויבערשטן: „גאטעניו, האב רחמנות, נעם מיך צו צו דיר!" דאס קינד וויינט שטארקער, און זי קוקט אויף דעם מיט א פארקלעמט הארץ וואס פּלאצט שיער ניט פאר ווייטיק.

אך, אט גייט א קונה, די טויטע אויגן ציינדן זיך אן מיט א האפנונג. איר ציטערנדיקע הענט זיינען גרייט צו באדינען. דער מאן קומט צו און פרעגט צי זי האט קראוואטן. „אודאי, — ענטפערט זי. זי נעמט ארויס אלע קראוואטן וואס זי האט און ווייזט זיי אים. איר הארץ קלאפּט, איר אטעם קומט שווער. וואס הייסט? פאר די פּאר סענט וועט זי דאך קענען קויפן א ביסל מילך פאר איר ארים, הונגעריק און פארפרוירן קינד. אבער אט פרעגט דער מאן צי זי האט נישט קיין אנ־דערע און גייט אוועק. זי בלייבט שטיין און קען זיך נישט רירן. אזוי נאענט געווען צו גליק און פארלוירן.

ביאנקא גאליגער

מיטלשול, קלאס 1

שיקט אייערע קינדער אין אן אומפּארטייאישע א. ר. שול!

זשאַן זשאַק רוסאָ

רוסאָ, דער פראַנצויזישער פילאָסאָף וואָס האָט מיט זיינע אידייען אַרויסגערופן אַ שטורם אין זיין צייט, איז געבאָרן געוואָרן אין זשענעווע, אינם יאָר 1712. זיינע עלטערן זיינען געווען פּראָטעסטאַנטן, וועלכע האָבן זיך באַהאַלטן אין דער שווייץ, לויט דער נאַציאָנאַליטעט — פראַנצויזן.

רוסאָס פאָטער איז געווען אַ זייגער מאַכער זיין מאַמען האָט רוסאָ קיינמאָל ניט געקענט, ווייל זי איז געשטאָרבן ביי זיין געבורט. ווען רוסאָ איז אַלט געוואָרן זעקס יאָר, האָט אים זיין פאָטער אָנגעהויבן לערנען לייענען — זיין פאָטער פלעגט זיך זייער פיל אָפּגעבן מיט אים. גאַנצע נעכט פלעגן זיי אָפט פאַרברענגען לייענענדיק העלדן־געשיכטעס און נאָוועלן.

גליקלאַך איז דאַן געווען דער קליינער רוסאָ, אָבער זיין גליק איז צערונען געוואָרן ווען ער איז אַלט געוואָרן צען יאָר. זיין פאָטער האָט זיך דאַן צעקריגט מיט אַ מאַן און געמוזט פאַרלאָזן די שטאָט; פון דעמאָלט אָן איז רוסאָ אָפּגעריסן געוואָרן פון זיין פאָטער און האָט אים קיינמאָל מער ניט באַגעגנט.

זיין מאַמעס פאַמיליע האָט אים צוגענומען צו זיך, געהאַלטן אַ ווײַלע און שפּעטער אָפּגעגעבן צו אַ נאָטאַריוס. רוסאָ האָט זיך צו דער אַרבעט ניט אויסגעטויגט, דער נאָטאַריוס האָט אים געשיקט אַהיים. אַ פּאָר מאָנאַטן שפּעטער איז רוסאָ אָנגעקומען צו אַ גראַווירער. דער באַלעבאָס איז געווען אַ גראָבער נפש און רוסאָ איז ביי אים זייער שלעכט באַהאַנדלט געוואָרן. דעם איינציקן פרייען טאָג, זונטיק, פלעגט ער פאַרברענגען אויסער דער שטאָט, אויפן שוים פון דער נאַטור.

איינמאָל האָט זיך געטראָפן, אַז ווען רוסאָ האָט זיך אומגעקערט פון אַ לאַנגן זונטיק־שפּאַציר, איז שוין דער טויער פון שטאָט געווען פאַרמאַכט. רוסאָ האָט געוואוסט, וואָס אים דערוואַרט פאַר אַזאַ טאָט. ווי ניט קומען נעכטיקן אַהיים, האָט ער באַשלאָסן בעסער צו פאַרלאָזן זיין באַלעבאָס און האָט זיך גענומען וואַנדערן.

רוסאָ האָט געוואַנדערט ביז ער איז אַריינגעפאַלן צו קאַטאָליקן. אַ קאַטוילישער גלח האָט אים געשמדט ביי אַ גלעזל וויין. ער האָט אים אַוועקגעשיקט צו אַ רייכער אַלמנה. יענע האָט אים צוגענומען און געשיקט לערנען זיך אין אַ מאָנאַסטיר. רוסאָ האָט זיך דאָרט לאַנג ניט אויפגעהאַלטן און איז צוריקגעקומען צו זיין „מאַמעלען", ווי ער האָט זי גערופן. די רייכע פרוי האָט אים צוגענומען. זי האָט אים אָבער ווייטער אַוועקגעשיקט לערנען. איצט האָט ער געלערנט מוזיק און האָט זיך טאַקע שפּעטער אַרויסגעוויזן פאַר אַ קינסטלער. לאַנג לערנען האָט ער אָבער קיין חשק ניט געהאַט און ער האָט זיך נאָך אַמאָל אומגעקערט צו זיין מאַמען. דאָס מאָל האָט ער אָבער מער זי נישט געפונען.

אירע רייכע פריינט האָבן צו איר געזאָגט, אַז זי איז שוין אַלט און ווען זי וועט שטאַרבן וועט איר גאַנץ פאַרמעגן דאַרפן אַריבער צו אַ פרעמדן. די רייכע פרוי האָט זיי געהערט און איז אַוועק ניט איבערלאָזנדיק אפילו איר אַדרעס. דאָך האָט זיך רוסאָ דערוואוסט אַז זיין „מאַמעלע" וואוינט אין אַ קליין שטעטל לעבן פּאַריז. ער איז צו איר אַוועק, זי האָט אים אויך דאָס מאָל צוגענומען אָבער ער איז מער נישט געווען אַזוי נאָענט מיט איר ווי פריער.

אינגיכן איז רוסאָ אַוועק פון זיין „מאַמעלען" און געקומען קיין פּאַריז. דאָרט האָט ער באַקענט זיך מיט געלערנטע און פילאָסאָפן. איינעם פון זיינע פריינט מיטן נאָמען דידעראָ, האָט מען אַריינגעזעצט אין גע־פענגעניש פאַר אַרויסגעבן אַ פּאַמפלעט קעגן קעניג. איינמאָל, גייענדיק באַזוכן זיין חבר אין טורמע האָט רוסאָ דערזען אין אַ צייטונג אַ גרויסע מעלדונג וועגן דעם אַז די אַקאַדעמיע פון וויסנשאַפטן גיט אַ פּרייז צו דעם, וועלכער וועט האָבן געענטפערט צום בעסטן אויף דער פראַגע, צי האָט די צווילייזאַציע פאַרבעסערט די מענשן?

ווען רוסאָ האָט דאָס איבערגעלייענט, האָט ער זיך אַנידער געוואָרפן אונטער אַ בוים און אָנגעהויבן ביטער צו וויינען. זיין העמד האָט זיך אים צוגעקלעפּט צו זיין לייב. די זעלבע נאַכט האָט רוסאָ אָנגעשריבן אַן ענטפער. ער האָט געוואונען דעם פּרייז.

רוסאָ האָט געוואָלט באַווייזן, אַז אַלע פאַרברעכנס פון מענשן קומען דורך דער פאַלשער ציוויליזאַציע, ווייל פון דער נאַטור ווערט דער מענש געבאָרן גוט. די אידייען וועלכע רוסאָ האָט אַרויסגעברענגט זיינען געווען איינע פון די אורזאַכן פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע, פון אים שטאַ־מען עס די רעוואָלוציאָנערע געדאַנקען אַז אַלע מענשן זיינען געבאָרן גלייך. אַז עס איז אַ פאַרברעכן צו פאַרמאָגן אייגנטום, אַז די ערד באַלאַנגט צו קיינעם ניט, אויסער דער געזעלשאַפט, אַז מאָנאַרכיע מיינט טיראַניי א. אַז. וו.

רוסאָ האָט חתונה געהאַט מיט אַן אָרימער דינסטמיידל, נישט קיין געבילדעטע. זיין לוסט צו וואַנדערן איז אָבער געווען שטאַרק. ער האָט זיך נאָך אַלץ ניט געקענט באַזעצן אויף איין אָרט. רוסאָ איז ג פאָרן קיין לאָנדאָן און אַנדערע גרויסע שטעט. ער איז מיד געוואָרן פון אַזאַ לעבן. ווען ער איז געקומען צוריק קיין פּאַריז, איז ער גע־שטאָרבן.

יעקב מאַרקאָוויטש
מיטלשול, קלאַס 2

KALMON MARMOR,
NEW YORK

גיט אייערע קינדער אַ אידישע אַרבעטער דערציאונג !

די אינדוסטריעלע רעוואָלוציע

די אינדוסטריעלע רעוואָלוציע אַלס אַ דערשיינונג אין דער וועלט געשיכטע העלפט צו דערקלערן די מאָדערנע וועלט מיט אירע פאַרשידענע אינסטיטוציעס און פּראָבלעמען. די „רעוואָלוציע האָט זיך זייער לאַנג־זאַם אַנטוויקלט", נאָר ווען זי איז אָנגעקומען האָט זי געמאַכט אַ גרויס איבערקערעניש.

צוערשט האָט זי זיך אָנגעפאַנגען אין ענגלאַנד. פאַרוואָס זי האָט זיך אָנגעפאַנגען אין ענגלאַנד זיינען פאַראַן לאָגישע אורזאַכן. ענגלאַנד האָט געהאַט אַ סך קוילן און אייזן מינען. זי האָט די מאַטעריאַלן געקאָנט באַנוצן צו מאַכן אירע מאַשינען, ווי אויך צו אַנטוויקלען קראַפט דורך די נייע דערפונדענע מאַשינען. ענגלאַנד האָט אויך געהאַט אַן איבערפלוס פון קאַפּיטאַל און געזוכט פּלעצער וואו אים אויסצונוצן. ענגלאַנד האָט אויך פאַרמאָגט אַ גרויס פלאָט וואָס האָט געמאַכט דעם עקספּאָרט און אימפּאָרט פון אירע מאַטעריאַלן פיל גרינגער ווי די אַנדערע לענדער.

צום סוף פון 18טן יאָרהונדערט, זיינען אין ענגלאַנד דערפונדן געוואָרן פיל נייע מאַשינען. די כאַראַקטעריסטישע דערפינדונגען זיינען מערסטנס געווען אין דער באַוול און וואָל אינדוסטריע. די פאַבריקאַנטן האָבן געזוכט דורך פּריזן אַנטוויקלען דעם אינטערעס צו נייע דערפינדונגען, וועלכע זאָלן פאַרגרעסערן די אינדוסטריע. אין יאָר 1784 האָט דר. קאַרטרייט דערפונדן אַ וועב־מאַשין וועלכער ער האָט גערופן שפּינען־אייזל. די מאַשין האָט געהאַט אַ גרויסן איינפלוס אויף דער אַנטוויקלונג פון דער באַוול־אינדוסטריע. שפּעטער האָט אַנ'אַנדערער ערפינדער, אַרקייט, דערפונדן אַ מאַשין וואָס האָט גאָר געמאַכט אַ גאַנצע רעוואָלוציע אין דער שפּינעריי אינדוסטריע. אַרקייט איז אויך געווען דער ערשטער וועלכער האָט איינגעפירט די פאַב־ריק סיסטעם. די סיסטעם איז אייגנטלאַך געווען דער אָנפאַנג פון דער היינטיקער גרויסער קאַפּיטאַליסטישער פאַבריק.

פראַנקרייך און ענגלאַנד.

אַ וויכטיקן פּלאַץ אין דער אַנטשטייאונג פון דער אינדוסטריעלער רעוואָלוציע האָט אויך פאַרנומען פראַנקרייך. אין פראַנקרייך אָבער האָט זי זיך ניט אַנטוויקלט אַזוי ערפאָלגרייך און שנעל ווי אין ענגלאַנד.

איך וועל איצט ציען אַ פּאַראַלעל צווישן דער רעוואָלוציע אין ענגלאַנד און אין פראַנקרייך, כדי אָנווייזן זייערע אונטערשיידן.

די פראַנצויזישע פאַבריקאַנטן האָבן ניט אָנגענומען די פּרינציפּן פון „לייזע פער" ווי די ענגלישע. די פראַנצויזישע פאַבריקאַנטן האָבן געפילט אַז זיי מוזן האָבן אַ שטייער אויף זייער פּראָדוקציע צו פאַרהיטן די גרויסע קאָנקורענץ פון ענגלאַנד.

די ענגלישע אַרבעטער האָבן געגרינדעט טרייד־יוניאָנס. אין דער זעל־בער צייט האָט זיך צוליב דער פראַנצויזישער צוריקגעהאַלטענער אינדוסט־ריעלער אַנטוויקלונג ניט געקאָנט זיך אָרגאַניזירן אַ זעלכע קלאַס־באַוואוסט־

ויניקע ארבעטער פאריינען. מען האט אויך ניט ערלויבט די גרינדונג פון טרייד־יוניאָנס אין פראנקרייך.

די אינדוסטריע אין פראנקרייך איז קיינמאָל ניט געווען אזוי אנטוויקלט ווי אין ענגלאנד, ווייל עס זיינען ניט געווען קיין קוילן מינען אין פראנקרייך.

נאָך דער פראנצויזישער רעוואָלוציע זיינען פויערים געבליבן אויף זייערע פארמס, און זיי קולטיווירט אָבער אין ענגלאנד איז דער פויערים קלאס כמעט פארשוואונדן, צוליב די קאָמערציעלע און אינדוסטריעלע ענדערונגען. פראנקרייך אין יענער צייט איז באשטאנען פון קליינע אייגנטימער.

רעזולטאטן

די רעזולטאטן פון דער אינדוסטריעלער רעוואָלוציע זיינען געווען פיל־פאכיק, צווישן די סאָציאַלע ענדערונגען זיינען געווען די פאָלגנדע: עס האט זיך געגרינדעט אַן ארבעטער און קאַפּיטאַליסטישער קלאס. קינדער און פרויען האָבן אָנגעפאנגען צו ארבעטן. צוליב דעם וואס די פויערים האָבן פארלאָזט זייערע פארמס, זיינען אנטשטאנען גרויסע שטעט.

צווישן די עקאָנאָמישע ענדערונגען זיינען: א מאסן פּראָדוקציע האט זיך אנטוויקלט. די קאָסטן פון מאַטעריאַלן זיינען געפאַלן. פּראָדוקציע האט זיך פארשפּרייט אין אנדערע לענדער.

ענגלאנד און די אנדערע לענדער וואו עס איז פאָרגעקומען די אינדיסטריעלע רעוואָלוציע, האָבן פארשטאנען אַז זיי מוזן קריגן נייע רויע מאַטעריאַלן. זיינען זיי באפאַלן די אָפּגעשוואכטע פעלקער פון אַזיע און אפריקע, פארכאַפּט זייערע לענדער, געקראָגן זייערע רויע מאַטעריאַלן דארט און געוואונגען זייערע קאָלאָניעס צו קויפן זייערע פאבריצירטע זאכן. אַרבעטער יוניאָנס האָבן זיך געגרינדעט. די פאָדערונגען זיינען געווען: פארקלענערן די שטונדן פון ארבעט און העכערן די פּרייזן.

פּאָליטישע רעזולטאטן: ביי דעם ארבעטער קלאס איז אנטשטאנען דער פארלאנג צו נעמען אנטייל אין דער רעגירונג פון לאנד. די טעאָריע אַז די רעגירונג זאָל זיך ניט מישן אין דער אינדוסטריע איז אנטשטאנען. די אידייע פון סאָציאַליזם האט זיך פארשפּרייט צווישן די ארבעטער.

די אינדוסטריעלע רעוואָלוציע האט זיך אָנגעפאנגען אין 18טן יאָרהונדערט. דורך דער רעוואָלוציע האט זיך ארויסגערוקט א נייער קלאס — דער ארבעטער קלאס. די מאשינען און פאבריקן האָבן אריינגעשטופּט אין פיל לענדער א גרויסע טייל פון דער באפעלקערונג אין די גרויסע פאבריקן. דער ארבעטער קלאס וועלכער איז אין אָנפאנג געווען אַן אומבאוואוסטזיניקער טייל פון דער געזעלשאפט האט ארומגעזען אַז ער דארף קריגן די מאכט און ביי דעם היינטיקן ארבעטער הערט זיך שוין דער רוף — „די גאנצע מאַכט פאר די וואס פּראָדוצירן אַלעס".

גיטל ספּיראָ

מיטל שול, קלאס 3

מיין אידישע דערציאונג

ווען איך טראכט וועגן דער צייט ווען דער זיידע און די באבע האבן געלעבט, ציינט זיך מיר אויס, אז די פריערדיקע יארן פון מיין לעבן זיינען געווען א חלום. א חלום וואס איז אזוי ווייט און דאך נאענט. יעצט און דאן — צוויי באזונדערע וועלטן, טאג און נאכט!

אויפגעצויגן בין איך געווארן אין זיידנס הויז. די מאמע איז געווען מיין פריינדינע און די באבע — מיין מאמע. די מאמע האט געלעבט מיט איר און געווען מיט מיר א גאנצן טאג, אבער זי פלעגט ארבעטן אין הויז ווייל די באבע איז געווען קראנק. איך האב שטארק געליבט מיין זיידען און מיין באבען און זיי האבן שטארק באאיינפלוסט מיינע יוגגע יארן. אין דער היים איז געווען א שיינע ווארימע סביבה. די יום־טובים זיינען אפגעהיט געווארן. פרייטיק פארנאכט פלעגן אלע זיצן ארום טיש און ריידן, לאכן און זינגען זמירות. שבת ווידער — די זעלבע מעשה מיטן געשמאקן טשאלנט.

דער זיידע און די באבע זיינען געשטארבן און איך בין אוועק אין א. ר. שול, דאן האט זיך געעפנט א נייע וועלט. אנדערע מענשן, אנדערע שטרעבונגען. אנדערע אידייען. איך האב אנגעהויבן זען דאס אידנטום אין א גאנץ נייער ליכט. אבער, די זאכן וואס איך האב געלערנט, ווען איך בין געווען א קליין קינד, זיינען נאך פארבליבן ביי מיר און איך האלט זיי פאר די שענסטע יארן פון מיין לעבן. אלץ איז אנדערש יעצט. א סך מאל בענק איך באמת נאך די פריערדיקע יארן, ווען אלץ איז געווען שיין פאר מיר, יעדער איז געווען גוט אין מיינע אויגן — און שבת איז געווען מיין שענסטער יום־טוב טאג.

לילי מיילמאן

מיטלשול, קלאס 3

א חלום

עס איז א שיינער טאג. די קינדער פון דארף שפילן זיך ביים וועלדל, וואס פארן דארף, און איך אויך צווישן זיי. מיר שפילן זיך שיין. פלוצלונג דערהערן מיר ווילדע קולות, אזוי ווי פון ווילדע מענשן. אלע קינדער און איך אויך קוקן זיך אום. מיר דערזעען רויטע מענשן, וואס לויפן אונז נאך. מיר הויבן אן אנטלויפן פון זיי מיט געשרייען. זיי יאגן זיך נאך אונז און ווילן אונז כאפן. מיך האבן זיי טאקע געכאפט. דאס זיינען געווען ווילדע אינדיאנער. איך האב אבער גענומען שרייען און קעמפן קעגן זיי. איך האב געקעמפט פאר מיין לעבן און פאר מיין פרייהייט. איך האב זיך גענומען רייסן פון זיי און — פלוצלונג האב איך זיך דערפילט אויף דער ערד צוזאמען מיט מיין קאלדרע...

עס איז געווען א חלום און אין מיין קאמף בין איך ארויסגעפאלן פון בעט...

מרים שניידער בעט ביטש

דער עלנטער פּאַרק

א קאַלטער ווינט בלאָזט דורך די ביימער, און איין איי־ווייסער שניי פאַלט. די ביימער זיינען נאַקעט און עלנט, א סימן פון ווינטער.

כמעט אַלע מענשן וואָס גייען דורכן פּאַרק, קלאַפּן א האַנט אָן א האַנט און גייען גלייך אַרויס פון קאַלטן אומעטיקן פּאַרק. זיי גייען אַהיים אין א וואַרימען, פריילאַכן הויז.

איבער אונזערע קעפּ איז א גרויסע געלע לבנה וואָס קוקט אויס ווי קעז. זי שיינט אַרויס פון אָן אָקעאַן־בלויען הימל און שיינט אַרויס צווישן הוילע צווייגן. די ביימער זיינען האַלב ווייס און אין מיטן א שטרייף ברוין, וואָס גיט זיי אָן אויסזען פון עלנטקייט. די ביימער שטרעקן אויס זייערע נאַקעטע צווייגן צום עלנטן הימל, אבער ער הערט ניט.

אין מיטן פּאַרק איז א פאַרפרוירן וואַסער. אויפן איין גליטשן זיך א פּאָר קינדער. אָבער זיי גייען באַלד אַהיים און ווידער ווערט דער פּאַרק עלנט און שטיל.

עס איז שפּעט אין פּאַרק. ער שטייט עלנט, שטיל, אָן דורכגייעב און אָן בלעטער אויף די ביימער.

ג. ריווומאַן

בראָנקס, שול 3

ווי די צייט פליט

ניט לאַנג צוריק איז געקומען דאָס נייע יאָר. עס דוכט זיך מיר, אז אָט ערשט, מיט א קורצער צייט צוריק האָט זיך אָנגעהייבן דאָס אַלטע יאָר, און איצט איז עס שוין אַוועק. איך געדענק, פּונקט אַזוי ווי עס וואָלט געווען נעכטן, ווי איך בין געגאַנגען מיט מיין פאָטער אויף בראָדוויי, צו דערוואַרטן דעם אַריינפאָר פונם יאָר 1926 און דעם אַרויס־פאָר פונם יאָר 1925, און איצט איז שוין 1926 אויך אַוועק.

די טעג פליען פאַרביי אַזוי שנעל. א סך מאָל וואונדערט זיך מיר אויב איך האָב אויפגעטאָן עפּעס געגוג וויכטיקעס יעדן טאָג, עס זאָל מיך ניט דאַרפן פאַרדריסן וואָס ער גייט אַוועק. א טאָג וואָס איז אַוועק קען שוין מער קיינמאָל ניט צוריקקומען. ווען מען דאַרף עפּעס טאָן, וואָס מען וויל, צי וואָס מען וויל ניט, זאָל מען עס ניט אָפּלייגן אויף אַנ'אַנדער צייט, ווייל מען וויים ניט וואָס דער מאָרגן וועט ברענגען. די בעסטע צייט צו טאָן עפּעס איז אין דער קעגנוואַרט, ניט אין דער צוקונפט. אַמאָל זעץ איך זיך אַוועק און הער זיך צו צום זייגער, און איך זע ווי די ווייזערס דרייען זיך. א דריי, און עס איז פאַרביי א מינוט, נאָך א „דריי און נאָך א מינוט אַוועק". וואו זיינען זיי, וואו זיינען זיי אַוועק? — פרעג איך זיך, אָבער איך קריג קיין ענטפער ניט. איך הער זיך איין ווי די סעקונדעס פליען זיך אַוועק, איינע נאָך דער אַנדערער, זע איך דאַן ווי אמת עס איז דאָס שפּריכוואָרט: „צייט וואַרט ניט אויף קיין מענש"...

וועלוול קאַוואַלסקי

מיטלשול, קלאַס 1

אויפן באַרג ביקאָן

צוקומענדיק צום באַרג ביקאָן, דערזעט מען אַן אָפן ווייס וועגעלע, מיט וועלכן מען פאָרט אַרויף. מען באַצאָלט און מען גייט אַריין. מען קען זיצן מיטן פּנים אַרויף, אום צו זען וואו מען פאָרט, מען קען אויך זיצן מיטן פּנים צוריק.

פאַר די, וועלכע שרעקן זיך ניט, איז דאָס אַ פאַרגעניגן. מען פילט, אַז מען פליט אין די וואָלקנס, אָט זעט מען אַ בוים: מען איז שוין הער־כער פונם בוים! און פּלוצלונג אַנטפּלעקט זיך אַ פּאַנאָראַמע, אַז נאָר ווען מען פליט אין דער לופטן קען מען דאָס זען. די גאַנצע שטאָט ביקאָן קוקט אויס ווי אַ שפּילכל, אַלע הייזער זעען אויס ווי קליינע פּאַפּירענע הייזעלאַך, מיט וועלכע קינדער שפּילן זיך.

דער האָדסאָן אַנטפּלעקט זיך אין זיין פולער ברייטקייט און שיינקייט. אָט האָט זיך שוין געענדיקט דאָס פליען, דאָס וועגעלע שטעלט זיך אָפּ. מען גייט אַרויס און מען זעט אַנטקעגן זיך אַ שיינע גרויסע געביידע, דאָס איז אַ האָטעל אויפן שפּיץ פון באַרג ביקאָן. מיר זיינען אַרויפגעגאַנגען אַפן באַלקאָן, און מיר האָבן ערשט איצט געקענט באַטראַכטן און באַ־וואונדערן די שיינקייט און ברייטקייט פון די בערג.

מיר זיינען אַריין אין אַ פּלאַץ, וואו מען סערווירט גוטע זאַכן און ווען מען האָט זיך צערעדט מיטן מאַן פון פּלאַץ, האָט ער געזאָגט, אַז מיט אַ נאַכט פריער זיינען געווען אַ פּאָר הונדערט „קעמפּ ניטגעדייגעטניקעס" און זיינען פאַרבליבן אַ גאַנצע נאַכט. איך קען זיך שוין פאָרשטעלן, וואָס זיי האָבן דאָרט צעקערט און ווי שיין עס האָט געדאַרפט זיין דער זון־אויפ־גאַנג, איך האָב זיי אין דער מינוט מקנא געווען.

מיר האָבן זיך באַלד געלאָזט גיין צום מאָנומענט; עס איז פאַראַן אַ שמאָלע סטעזשקע, וואָס פירט דורך די בערג און וואָס מער מען גייט, אַלץ מער פילט מען זיך ווי אַ פויגל, וועלכע פליט העכער און העכער אין די בערג אַריין.

מען גייט אַזוי כמעט אַ שטונדע און יעדע מינוט אַנטפּלעקט זיך אַ נייע און נאָך שענערע פּאַנאָראַמע ווי פריער. דערנאָכדעם קומט מען אַרויס אויף אַ פרייען פּלאַץ וואו עס שטייט אַ שיינע ווייסע הויז, אין וועלכער עס וואוינען די מענשן וועלכע גיבן אַכטונג אויפן רעזערוואוואַר, וואָס גע־פינט זיך צווישן די בערג. דער רעזערוואוואַר שטעלט צו וואַסער פאַר גאַנץ ביקאָן.

ניט ווייט פון הויז איז פאַראַן אַ סטעזשקע, וועלכע פירט גלייך צום מאָנומענט. פופצן מינוט געדויערט ביז מען קומט אַהין. דער מאָנומענט שטייט אויפן פּלאַץ, וואו וואַשינגטאָן האָט אַמאָל געקעמפט קעגן די שונאים.

מיר האָבן זיך דאָרט אַוועקגעזעצט אָפּרוען. אַזוי ווי מיר זיצן, דער־יע איך פּלוצלונג אַ גרויסן פויגל טראָגנדיק זיך אין דער לופטן. ער האָט זיך מיטאַמאָל אַרונטערגעלאָזט זייער נידעריק, און איך האָב אָנגע־

הויבן שרייען, ווייל איך האָב דערקענט, אַז ס'איז אַן אָדלער, און איך האָב זיך שטאַרק דערשראָקן. ווי נאָר דער אָדלער האָט אונז דערהערט, האָט ער זיך אַהויב געטאָן און אַוועקגעשוועבט אין דער לופטן ווייטער און ווייטער, העכער און העכער, ביז ער איז געוואָרן אַ קליין פּינטעלע. און די אויגן האָבן אים מער ניט געקאָנט נאָכפאָלגן. ער איז פאַרלאָרן געגאַנגען פון דעם אויג.

סילוויע קעצאָף

מיטלשול, קלאַס 1

מיין צעשטערטע שטימונג

איך עפן אויף די אויגן. דורך מיין פענצטער זע איך נאָר ווייסקייט. „איז דאָס טאַקע שניי?" פרעג איך זיך. — ניין, עס קען ניט זיין! אָבער איך זע דאָך מיט מיינע אייגענע אויגן שניי, שניי! קען עס זיין אמת, אַז מיין חלום פון אַ ווייסער וועלט איז מקוים געוואָרן? עפּעס אויפן האַרצן איז אַזוי גוט, אַזוי פריילאַך!

איך טראַכט ניט לאַנג, און שפּרינג אַרויס פון בעט, טו זיך אָן, עס אָפּ, און לויף אַרויס אין גאַס.

אָ, דאָ איז שוין אַ גליקלאַכע וועלט! אַלע קינדער אָנגעטאָן וואַרים, שליטלען זיך שוין און שפּילן זיך. די גאַנצע גאַס איז ווייס. די זון שיינט אַראָפּ און דער שניי וואָס ליגט אויף דער ערד בלאַנקט אין די אויגן ווי ברילאַנטן.

באַלד קומען צו עטלאַכע שטיפערס און שטופּן זיך צו צו זייערע שליטלען. איך זעץ זיך אויף אויף איינעם פון די שליטלען, און האָפּ, אַרונטער אַ באַרג! נאָכדעם גיי איך אַרונטער פונם שליטל, און קוק ווי אַנדערע שליטלען זיך. אָך, ווי גוט עס איז מיר!

פּלוצלונג דערזער איך אַ בילד וואָס צעשטערט מיר די גאַנצע פרייד: אַ בלאַס מיידעלע גייט אַרויס פון אַ הויז. זי איז אָרים גע־קליידעט, כמעט ווי נאַקעט. אַרויסלויפנדיק, האָבן אירע אויגן גע־שיינט, אָבער באַלד האָט אַ וואָלקן באַדעקט איר פּנים. זי האָט גע־קוקט מיט קנאה אויף די קינדער וואָס שפּילן זיך אַזוי לוסטיק אין גאַס. איר פּנים אַנשטאָט צו ווערן רויט, ווערט בלוי. ציטערנדיק פאַר קעלט. מיט טרערן אין די אויגן, איז זי פאַרשוואונדן. עס שטעלן זיך מיר אויך טרערן אין די אויגן, עס ווערט מיר טרויעריק אויפן האַרצן.

ווי אַ שולדיקע לויף איך אַריין אין הויז.

שרה ווייסער

פּראָמיטלשול, אומפּ. א. ר. שולן.

גיט אייערע קינדער אַ אידישע אַרבעטער דערציאונג!

די פיר צייטן פון יאָר

ווינטער

ווינטער איז זייער אומעטיק.
אַ צייט פון פראָסט און קעלט;
ווינטן בלאָזן אַהין און אַהער
און שניי באַדעקט די וועלט.

זומער

אָט קומט דער זומער.
אין זומער איז היים;
אַרבעטן מענשן
באַגאָסן מיט שוויים!

פרילינג

פרילינג קומט אָן מיט אַ שמייכל,
וואַרימקייט האָט ער געבראַכט;
עפנט ער אויף אַלע טירן
וואָס דער ווינטער האָט פאַרמאַכט!

האַרבסט

ס'איז דער האַרבסט געקומען
בלעטער ווערן רויט;
און אויף אַלע פעלדער
שניידט מען שוין דאָס ברויט!

אהרן לאפאס

איסט ניו יאָרק

די ווינטער שמחה אין פּאַרק

דער פרייליאַכער זומער איז שוין לאַנג אַוועק. קינדערלאַך ווערן פאַראומערט. אָבער ווי נאָר זיי דערזעען דעם שניי און נעמען אַרויס זייערע שליטעלאַך, ווערט זיי גרינגער אויף די הערצער. די זעלבע זאַך איז אויך מיטן פּאַרק.

אָט איז ער, אינגאַנצן פאַרלאָזן, אַליין. די גרינע בלעטער זיינען שוין לאַנג אַרונטערגעפאַלן פון די ביימער. אַלע בלימעלאַך, יעדעס שטיקל ערד באַדעקט מיט גראָז איז שוין לאַנג פאַרשוואונדן געוואָרן. די פייגל. ווי נאָר זיי האָבן דערפילט די קעלט, זיינען באַלד צעפלויגן געוואָרן אין די וואַרעמע לענדער. דער פּאַרק איז אַזוי ווי אַן אָרים אָפּגעריסן ביידל. די מענשן קומען שוין איצט ניט צו זעצן זיך אויף די בענק. עס איז שטיל און רואיק אַרום און אַרום. וואו־ניט־וואו קענסטו זען אַ קליין ווינטער־פייגעלע אַרומפליען און פאַרשווינדן.

נאָר מיטאַמאָל, אַזוי ווי דער פּאַרק איז אַזוי פאַראומערט, הייבט אַ קליין שנייעלע אָן צו פאַלן. עס שיט און שיט אַ גאַנצע נאַכט. אינדערפרי זעט מען אַ נייעם פּאַרק. אַ פרייליאַכן פּאַרק. דער שניי האָט פאַרשאַטן יעדעס ברעקל ערד. די ביימער זיינען אָנגעטאָן געוואָרן אין ווייסע קליי־דער, דאָס וואַסער איז פאַרפרוירן געוואָרן. איצט שיינט די זון. און דער אייז מיט די קליינע, ווייסע שנייעלאַך קוקן אויס ווי בריליאַנטן און דימענטן. עס איז וואונדערבאַר וואָס איין נאַכט האָט געקענט טאָן צו דעם פריערדיקן פאַראומערטן פּאַרק.

מענשן דאַרפן זיך נאָר דערוויסן אַז דאָס וואַסער איז פאַרפרוירן גע־וואָרן, נעמען זיי זייערע שליט־שיך און מאַרש אין פּאַרק אַריין. אַ פּאָר שעה און דער פּאַרק איז פאַרפולט מיט מענשן, עס איז ווידער לעבעדיק. אַזוי ווי זומער.

עלים לוואָוויטש

שול 3, בראָנקס

אַ זונען אונטערגאַנג

עס איז געווען זעקס אויפן זייגער וועז די גאָלדענע זון האָט זיך אָנגעהויבן באַהאַלטן הינטער די גלאַטע ווענט פון די פּאַליסאַדן אויף דער דזשוירזי זייט פון דעם האָדסאָן. דער הימל איז געווען באַלויכטן מיט אַ גאָלדענער און ברענענדיקער שיינקייט. די פּאָר וואָלקנס, וועלכע זיינען געווען נאָענט גענוג צו כאַפּן די גאָלדענע שטראַלן זיינען געוואָרן פאַרוואַנדלט אין גאָלד. אין אַ גלייכער ליניע איבערן וואַסער איז געווען אַ נאַלדענער פּאַס־ליכט פון ברעג ביז ברעג טייך. אַמאָל אין אַ ווײַלע ווען אַ מאָטאָר־שיפל פלעגט פאַרבייפאָרן דעם גאָלדענעם שטראַל, פלעגט עס אויך פאַר־וואַנדלט ווערן אין גאָלד.

אַן אייזנבאַן איז אָנגעקומען פון אַ צווייטער שטאָט און האָט אַרויס־געוואָרפן אַ דיקן שוואַרצן רויך, וועלכער האָט באַהאַלטן די וואונדערבאַרע זון בלויז פאַר איין מאָמענט. די זון איז אָבער געווען שטאַרקער און האָט דורכגעלעכערט דעם רויך־זייל מיט אירע שטראַלן.

בעת דעם זשומען פון די מאָטאָר־שיפלאַך, די געזאַנגען פון די פייגל און דאָס שטענדיקע פוט־פּיט־פּיט פון דער באַן, איז געוואָרן פינצטער און די זון האָט אונז פאַרלאָזן.

דוד האָפשטיין

מיטלשול, קלאַס 2

ווינטער פרייד און ווינטער ליידן

(אַ געשיכטע פון אַ קליין אינגל)

קינדער לאָמיר זיך שפּילן אין שניי, לאָמיר זיך גליטשן, לאָמיר ארויסשלעפּן אונזערע שליטנס און אַראָפּלאָזן זיך באַרג אַראָפּ. עס איז אונז גוט און פרייליך ווינטער אין שניי.

ווייסט איר גאָר, וואָס מיר זאָלן טאָן: לאָמיר מאַכן אַ שניי מענש. איך וועל זיין דער פירער און איר — מיינע העלפער. יאָסעלע — דו ברענג אַ שטיקל קויל, וועלן מיר אים מאַכן אויגן. יאַנקל, דו גרייט צו דעם קאָפּ. מאָרים און שאול — מאַכט דעם קערפּער. איך וועל אויפזוכן צוויי שטעק־לאָך פאַר די הענט.

אָט איז ער שוין פאַרטיק, דער שניי־מענש. מיר פרייען זיך... אוי, אָבער איך בין שוין אינגאַנצן נאַס פון דעם שניי — די מאַמע וועט מיך שלאָגן. דאָס איז דאָך מיין איינציקע פּאָר זאָקן און איצט זיינען זיי נאַס. ס'איז מיר קאַלט געוואָרן, איך וויל גיין אַהיים. די מאַמע וועט מיך נאָך פרי אין בעט לייגן. דער ווינטער איז שלעכט, ער מאַכט נאַס און קאַלט. ער איז שולדיק אין אַלץ. פאַרוואָס דאַרפן מיר אים? פאַרוואָס זאָלן מיר פון אים ליידן? קינדער, לאָמיר אים אַלע זאָגן: אַוועק דו שלעכ־טער ווינטער! אַוועק, דו נאַסער שניי! אַוועק!

יצחק באַנצעס

וויליאַמסבורגער שול

דער פאַריתומטער פּאַרק

עס איז האַרבסט! די ביימער האָבן פאַרלאָרן זייערע שיינע גרינע בלעטער און שטייען הויל. עס איז זיי קאַלט, זייערע צווייגעלאַך ציטערן אין הילפלאָז שטייען זיי און וואַרטן אויפן פרילינג, וואָס וועט זיי דער־וואַרעמען, אָנטאָן זיי ווידער אין זייערע גרינע אָבער נייע קליידער. און אייניקע נאָך אפשר פאַרפּוצן מיט שיינע בליטן. אויף דעם וואַרטן זיי. אָבער דערווייל שטייען זיי טרויעריק און שטיל.

דער זונס ליבלאַכע און הייסע שטראַלן, האָבן שוין פאַרלאָרן זייער ברען, וואָס זיי האָבן זומער געהאַט. זיי האָבן אָנגעוואָרן זייער גאַנצן פּראַכט, און רוקן זיך איבער אין אַן אַנדער טייל פון דער ערד, וואַרימען אַנדערע, וועמען עס איז פריער געווען קאַלט.

די פייגעלאַך האָבן אויך שוין דעם פּאַרק פאַרלאָזן. עס איז זיי געווען זיך שווער צו זעגענען מיט אים. אָבער די צייט האָט זיי עס געצוואונגען צו טאָן. זיי האָבן דעם פּאַרק פאַרלאָזן, און זיי זיינען אַוועקגעפלויגן אין די וואַרימע לענדער, וואו זיי וועלן פאַרבלייבן ביז די זונען שטראַלן וועלן זיך ווידער צו אונז אומקערן.

אָבער די אויסערלאַכע טויטקייט איז נאָך נישט קיין באַווייז, אַז דער פּאַרק איז אינגאַנצן אָן לעבן. אין די אויסגעהוילטע ביימער געפינען זיך נאָך וועווערקעס, וועלכע האָבן אַ גאַנצן זומער אָפּגעאַרבעט, צונויפגע־זאַמלט שפּייז פאַרן לאַנגן, קאַלטן און גרויזאַמען ווינטער. זיי האָבן זיך איצטער געלייגט אין זייערע נאַרע־בעטלאַך, געזאָגט אַ גוטע־נאַכט דעם פּאַרק און אויך דער גאַנצער נאַטור און פאַרקראָכן אין נאַרע אויפן ווינ־טער. פון צייט צו צייט שפּרינגען זיי אַרויס, זיי ווילן געפינען אַ נוס אָדער אַ שישקע אָבער ניט שטענדיק גיט עס זיי זיך איין.

דער שטאָלצער טייך שרעקט זיך אויך אַביסל, נישט אַזוי פאַרן שניי, ווי פאַר ווינט און פאַרן פראָסט. ער בויגט זיך און קאַרטשעט זיך. און זינגט אַ ליד. ניט אַ ליד פון פרייד וואָס ער פלעגט זינגען פרילינג. ווען ער פלעגט לויבן און דאַנקען דער זון, וואָס זי האָט איסבאַפרייט פון די אייז־קייטן — ניין, ער זינגט גאָר אַן אַנדער ליד, אַ ליד פון טרוי־ער און פון איינזאַמקייט. ער שרעקט זיך. ער האָט מורא, אַז באַלד וועט מען אים פאַרשמידן אין אייז־קייטן, אָבער אין דער זעלבער צייט טראַכט ער, אַז ער איז נישט דער איינציקער וועמען דער שלעכטער פראָסט פאַר־שמידט אין אַ פּאַנצער פון אייז. ניין, ער ווייס אַז נאָך טויזנטער ברי־דער און שוועסטער זיינע טראָגן איבער דעם זעלבן טרויער און פּיין.

נאָר איין טרייסט האָט דער טייך, ער דערמאָנט זיך, אַז ער וועט ניט אינגאַנצן אויספירן; ער דערמאָנט זיך, אַז אונטערן שווערן פּאַנצער פון אייז, וועלן נאָך פאַרבלייבן סימנים פון לעבן אין זיינע האַלב־פאַר־גליווערטע וואַסערן וועלן זיין פול מיט פישעלאַך. ער פרייט זיך וואָס בלויז זיין שמחה וועט זיין פאַרשטערט, נאָר אַז זייער פרייד וועט נישט פאַרשטערט ווערן, זיי וועלן קאָנען נאָך לעבן אַ גוטן טאָג.

דאָס גראָז אַרום דעם טייך, דאָס גרינע זאַפטיקע גראָז, וואָס האָט דעם טייך אַ גאַנצן זומער אין אַ גרינעם ראַם איינגעפאַסט, אויף וועלכן עס זיינען אַ גאַנצן זומער אומגעפלויגן פאַרשידענע פליגעלאַך, בינעלאַך, אויף וועלכן עס זיינען אַ גאַנצן זומער אומגעקראָכן זשוקעלאַך, הויבט אָן צו וועלקן. עס ווערט געל, פאַרלירט זיין גאַנצן זאַפטיקן ריח. די פליגעלאַך פאַרשווינדן, די בינעלאַך באַהאַלטן זיך. און די זשוקעס פאַרקריכן אין לעכער אין דער ערד און שלאָפן איין אויפן לאַנגן און קאַלטן ווינטער.

האַרבסט — דער פּאַרק בלייבט שטיין פאַר'יתומ'ט און פאַרלאָזן.

מרים לעווין מיטלשול קלאַס 1

ווי איך האָב געזאַמלט געלט פאַרן פּאַסייקער סטרייק

עס איז געווען אַ שיינער ווינטער טאָג. איך בין געגאַנגען אויפן באָרדוואָק זאַמלען געלט פאַר די סטרייקערס. דאָרט האָט זיך פאַר מיר באַוויזן איינע פון די שענסטע בילדער, וואָס איך האָב ווען עס איז געזען.

דער גאַנצער ים האָט אויסגעקוקט ווי פאַרפרוירן, אָבער אויפן סאַמע ברעג האָבן זיך די קאַלטע כוואַליעס געוואָרפן אַהין און אַהער. איינע נאָך דער אַנדערער זיינען די כוואַליעס אָנגעקומען. מיט אַ גרויסן רעש האָבן זיי זיך געוואָרפן צום ברעג. די זון מיט אירע גאָלדענע שטראַלן האָט געשיינט אויפן ים און האָט אים באַפאַרבט טונקל-געל ווי גאָלד. איך האָב לאַנג געקוקט אויפן וואונדערבאַרן בילד. איך האָב זיך נאָכער דערמאָנט אָן מיין פליכט, אַז איך מוז ווייטער גיין זאַמלען געלט.

איך בין צוגעגאַנגען צו עטלאַכע מענשן, זיי געבעטן צו העלפן די אָרימע סטרייקערס. אייניקע האָבן בייגעשטייערט און אייניקע ניט. איך בין זיך געגאַנגען ווייטער, און גייענדיק האָב איך דערפילט, ווי עמיצער האָט מיך אַ כאַפּ געטאָן פאַרן האַנט, איך האָב זיך אומגעדרייט און דערזען אַ מאַן מיט אַ גראָבן בויך. דאָס איז געווען אַ דעטעקטיוו. איך האָב זיך זייער דערשראָקן. ער האָט מיך געפירט אין „סופּערטענדענטס אָפיס" פונם באָרדוואָק. דאָרט האָט ער געפרעגט מיך און מיין פריינדין, פאַר וועמען מיר זאַמלען דאָס געלט. מיר האָבן זיך פון אָנפאַנג אַביסל דערשראָקן, אָבער אים שטאָלץ דערקלערט, אַז מיר זאַמלען געלט פאַר די פּאַסייק סטרייקערס. ער האָט אונז געשטעלט נאָך עטלאַכע פראַגן. מיר האָבן מער קיין מורא ניט געהאַט צו ענטפערן. ער האָט אונז געהייסן גלייך אַרונטערגיין פונם באָרדוואָק. מיר האָבן זיך ניט געקימערט און געגאַנגען ווייטער אויפן באָרדוואָק און דערזען אַ פּאָליציאַנט. ער איז אויך צוגעגאַנגען צו אונז, געפרעגט, פאַר וועמען עס איז. מיר האָבן אים דערקלערט און ביי זיך האָב איך געטראַכט: „מיר זיינען איצט אודאי אויף צרות". מיר זיינען איבערראַשט געוואָרן ווען ער האָט אונז אַריינגעוואָרפן זיין ביישטייערונג אין פּושקע. מיר האָבן אים באַדאַנקט. דערנאָך זיינען מיר אַרונטער פון באָרדוואָק און זעווען זייער צופרידן און שטאָלץ פון דעם ערפאָלג וואָס מיר האָבן געהאַט.

מאַלי גודמאַן

קוני איילאַנד.

פרייטיק אין „קינדערלאנד"

„מאָרגן איז ווידער פרייטיק, — רופט אויס אַ מיידל, ווען מיר געזעגענען זיך דאָנערשטיק ביינאַכט.

„ אָ! וואָס האָסטו אונז דערמאָנט?" — רופט זיך אָפּ אַן אַנדערע.

„ווי איך האָס דעם פרייטיק!" — זאָגט אַ דריטע.

איר שטויסט זיך מסתמא אָן אַז פרייטיק איז ניט זייער קיין באַ־ליבטער טאָג אין קעמפּ. ווייסט איר פאַרוואָס? ווייל דאָס איז רייניקונגס טאָג. מען שטייט אויף פרייטיק אינדערפרי און מען איילט זיך מער ווי יעדן טאָג, אָפּגעגעסן פרישטיק גייט יעדעס קינד אין זיין באַ־גאַלאָ. מען הויבט אָן רייניקן און מען רייניקט און רייניקט. קיינער הערט ניט דאָס פייפל, וואָס בלאָזט אָנצוזאָגן, אַז עס איז צייט צו גיין זיך באָדן. אַלע זיינען פאַרטיפט אין דער אַרבעט.

קלינג! קלאַנג! — עס קלינגט שוין דער גלאָק צו מיטאָג. קיינער איז ניט פאַרטיק. אָבער מען מוז קומען אין צייט עסן. לאָזט מען איבער די אַרבעט און מען גייט עסן. ווי מען עסט נאָר אָפּ, לויפט מען גלייך צוריק צו דער אַרבעט.

— אָ! אָ! מיר זיינען שוין פאַרטיק! — שרייט אויס אַ מיידל פון אַ באָנגאַלאָ.

„מיר אויך! — זאָגט נאָך איינע.

די קאָמיסיע קומט אָן זען וועלכע באָנגאַלאָ דאַרף באַקומען דעם פּריז פאַר דער וואַך.

עס קלינגט איז דער גלאָק צו גיין זיך באָדן.

— מיר האָבן געוואונען! — רופט אויס אַ מיידל באַם באָדן זיך.

— אָ! מיר האָבן געדאַרפט געווינען, מיר זיינען אויך געווען זייער גוט! — זאָגט אַ צווייטע.

אָפּגעטרונקען מילך גייען מיר צו דער באַליבטסטער אַרבעט פון טאָג — לערנען.

קלינג־קלאַנג! קלינג־קלאַנג! עס קלינגט שוין דער גלאָק צו וועטשע־רע. אָפּגעגעסן גייען אַלע צו די באָנגאַלאָס פאַרברענגען ביז עס איז צייט צו גיין שלאָפן. אַלע לייגן זיך שלאָפן נאָך אַ טאָג פון שווערער, אָבער אינ־טערעסאַנטער אַרבעט.

ליבע פינצענסאָן

סטעטן איילאַנד שול

דאָס פייגעלע

דאָס פייגעלע, זינגט אַ לידעלע, אַ לידעלע אַ שיינס
דאָס פייגעלע בויט אַ נעסטעלע, אַ נעסטעלע אַ קליינס,
דאָס פייגעלע וויגט זיין קינדעלע, זיין קינדעלע זיין קליינס,
אין נעסטעלע, אין בעסטעלע, אין נעסטעלע עס וויינט.
דאָס פייגעלע, דאָס פייגעלע, דאָס פייגעלע דאָס קליינס.

עטל פייגאַוויין האַרלעם, שול 1

אַ שיינער זומער־פּלאַץ

אין אַ שיינעם פרילינג טאָג, ווען איך בין געקומען פון סקול. האָט די מאַמע געזאָגט צו מיר, אַז דעם זומער וועלן מיר פאָרן אויף אַ פאַרם. איך בין פון דער בשורה געווען זייער צופרידן און באַגייסטערט, ווייל דאָס איז געווען דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבן, וואָס איך פאָר אויף אַ פאַרם.

איין יולי פרימאָרגן האָבן מיר זיך אויפגעהויבן און מיר זיינען אַוועק־געפאָרן. דער וועג איז געווען זייער אַ שיינער. די באַן איז געפלויגן דורך פעלדער און וועלדער. טיפער אין די בערג אַריין. די זון האָט געשיינט און די פעלדער האָבן געגלאַנצט ווי גאָלד.

ווען מיר זיינען צוגעקומען צו דער פאַרם, איז גאָר געווען וואונדערבאַר. מיר זיינען געקומען פאַרנאַכט, ווען די זון האָט זיך ערשט גרייט געמאַכט צו גיין שלאָפן. זי האָט זיך אויסגעשפּרייט אין מערב, אין אַ גאָלדענעם מאַנטל. דער הימל איז געווען רויט און געל און ערטערווייז בלוי און ווייס.

אונזער פאַרם איז געווען אַזוי ווי אַ שיף אויפן ים. ווי אַ שיף איז אַרומגערינגלט מיט וואַסער, — אַזוי איז אונזער פאַרם געווען אַרומגע־רינגלט מיט הויכע, גרויסע, גרינע בערג. די שאָטנס פון די וואָלקנס זיינען געלעגן אויסגעשפּרייט אויף זיי.

ווי מיר זיינען געקומען אויף דער פאַרם, בין איך אַריין אין גרויסן סאָד, זיך אַוועקגעלייגט אויף דעם גרינעם גראָז און געשריבן בריוו צו מיינע פריינד. אַ קליין ווינטל האָט דורכגעטאַנצט דורך די ביימער און האָט געזונגען אַ שיין טרויעריק לידל. אַ פּאָר פייגעלאַך האָבן געסוויסטשעט. ווייטער איז געווען זייער שטיל. איך האָב זיך געפילט ווי אַ געפאַנגענע אין אַ תפיסה, צווישן די הויכע בערג און איך האָב באַשלאָסן צו רופן דעם סאָד... מיין תפיסה.

אַלע טאָג פלעג איך אַזוי ליגן אין סאָד, און באַטראַכטן די הויכע ווענט פון מיין ליבלאַכער תפיסה. איך פלעג גיין מיט מיין חברטע שפּאַצירן דורך פעלדער און וועלדער און באַטראַכטן די שיינע ביימער און בלומען.

דעם גאַנצן זומער האָב איך אַזוי פאַרבראַכט. און ווען די צייט איז געקומען צו פאָרן אַהיים, האָט מיך זייער פאַרדראָסן. און איך בין אַהיים געפאָרן מיט דער האָפנונג צו זען מיין „תפיסה" דעם צווייטן זומער.

רחל פּאָדאָלסקי

מיטלשול, קלאַס 1

ווינטער

ווינטער, ווינטער קומט שוין באַלד,
און די ביימער — נאַקעט וואַלד,
און עס בלאָזט אַ שטאַרקער ווינט
און אַלע לויפן, אַך! געשווינט!
ווי מען גיט זיך נאָר אַ דריי
ווערט שוין קאַלט און גרוים דער
שניי.

מיין ליאַלקע

כ'האָב אַמאָל געהאַט אַ ליאַלקע
ווי פון בוך אַ צויבער מלכה;
מיט שיינע, לאַנגע, בלאָנדע האָר
און בלויע אויגן ריין און קלאָר.

שולמית קרעמער

איסט ניו יאָרק. 10 יאָר

דער שניי

קליינינקע, ווייסינקע, פּוכיקע שנייעלאַך
פאַלן און פאַלן ווי קליינינקע אייעלאַך;
אינגעלאַך מיידעלאַך לויפן מיט שליטעלאַך;
מען גליטשט זיך, מען פרייט זיך, מען וואַרפט מיט די היטעלאַך.

אויף מאָרגן, די קינדערלאַך אומעטיק בייז,
די זון האָט צעשמאָלצן, וואַסער איז בלויז.
מען קען ניט גליטשן, מען קען זיך ניט פרייען,
ביז עס וועט אָנהייבן ווייטער צו שנייען.

וואַרטן די קינדערלאַך וואַרטן אויף שניי;
מען טרייסט זיך מיט ווערטער, מען טרייסט זיך מיט רייד.
נאָר באַלד ווערט אַ טומל, עס שנייט! עס שנייט!
און פול ווערן קינדערשע הערצלאַך מיט פרייד.

לואים סעלצער
מיטלשול, קלאַס 1

„קענוועסינג" דורך שול־קינדער

איך בין אַ שילער פון האַרלעמער אומפּ. א. ר. שול 3. און בין אַ מיטגליד אין דער עקזעקוטיוו פון אונזער קלוב. האָב איך געבעטן מיין פאָטער מיך צו לאָזן זיין ביי אַ מיטינג פון דער שול־פאַרוואַלטונג. איך האָב געוואָלט זען, וואָס ווערט דאָרט פאַרהאַנדלט, וואָס זאָל אויך זיין אינטערעסאַנט פאַר אונזער קינדער אַרבעט, און הערט וואָס מיך האָט אינטערעסירט. קענוועסינג! דאָס איז געווען דער הויפּט־פּונקט אויף דער טאָג־אָרדנונג. דאַן האָב איך באַשלאָסן, אַז מיר קינדער קענען אַ סך העלפן אין דער אַרבעט, און איך האָב אָנגעהויבן קענוועסן צווישן מיינע פריינט אויף דער גאַס. מיטגענומען זיי צו אונזער קלוב־מיטינג. פאַראינטערעסירט זיי מיט אונזער געזאַנג, דעקלאַמאַציע און אַנדערע זאַכן. אַזוי האָבן שוין די קינדער אַליין געצוואונגען זייערע עלטערן זיי צו שיקן אין אונזער שול.

שול־קינדער! טוט אַלע נאָך מיין ביישפּיל און מאַכט אַלע אייערע פריינט פאַר שילער אין אונזערע שולן.

יוסף נעבעסקי
האַרלעם, שול 3

שיקט אייערע קינדער אין אַן אומפּאַרטייישע א. ר. שול!

די פאַרשיידענע סטרייקס

הערנדיק דאָס געשריי פון די הונגעריקע סטרייקער, האָבן מיר ניט געקאָנט פאַרבליבן פּאַסיוו, און זיצן רואיק. מיר האָבן געפילט, אַז מיר מוזן טאָן, וואָס נאָר מיר קענען. די קינדער פון אונזערע שולן זיינען קינדער פון אַרבעטער. האָבן מיר באַשלאָסן צו שאַפן געלט פאַר די פאַרשיידענע סטרייקערס.

היינטיקס יאָר איז געווען אַ יאָר פון די גרעסטע סטרייקס, וואָס אַמעריקע האָט געהאַט. דער ערגסטער פון זיי איז געווען דער פּאַסייקער סטרייק, וואָס האָט געעפנט די אויגן פון דער געזעל־שאַפט. די האַרץ־רייסנדע סצענעס פון די לעבנס פון מיל־אַרבעטער זיינען ניט צום באַשרייבן. מענשן זיינען אַרומגעגאַנגען הונגעריק און צעבראָכן. און דאָך האָבן זיי ניט פאַרלאָרן זייער מוט.

דער סטרייק האָט געדויערט 10 לאַנגע מאָנאַטן. די גאַנצע צייט האָבן די סטרייקער געדאַרפט עסן און שיקן זייערע קינדער אין שול. מיר, די קינדער פון אַרבעטער, קענען זיך פאָרשטעלן ווי די אַנדערע קינ־דער האָבן געלעבט אין דער צייט.

אַלע אומפּאַרטייאישע אַרבעטער־רינג שולן און אויך אַנדערע אָרגאַ־ניזאַציעס האָבן געשאַפן הילף דורך פאַרשיידענע קאָנצערטן, באַזאַרס און געלט זאַמלונגען. און אַ דאַנק דער הילף האָבן זיך די סטרייקער געפלאָגט און געמוטשעט, ביז זיי האָבן אויסגעקעמפט אַ יוניאָן.

סטרייקס זיינען יעצט געוויסיק, און מיר וועלן אימער העלפן די פאַר־שיידענע סטרייקערס ביז וואַנען עס וועט קומען אַ צייט ווען מען וועט ניט דאַרפן אָנפירן קיין סטרייקס קעגן באַלעבאַטים.

נחום סרולעוויטש

בראָנקס, שול 7

וואָס איך האָב געזען פון מיין פענסטער

איינמאָל האָב איך אַרויסגעקוקט דורכן פענסטער. ס'איז געווען אינ־דערפרי. וואָס דענקט איר האָב איך געזען אין גאַס? ביימער האָבן זיך געשאָקלט און מענשן האָבן זיך אַרומגעדרייט אין יעדן ווינקעלע און קינדער זיינען געשפּרונגען און האָבן געזונגען און געטאַנצט. אָבער אין אַ ווינקעלע האָב איך באַמערקט אַן אָרעמאַן. ער האָט געציטערט פון קעלט. ער איז געווען אָנגעטאָן זייער אַרעם, האָב איך רחמנות געהאַט אויף אים, בין איך אַרונטער אין גאַס און אים געבעטן גיין אין הויז אַריין. איך האָב אים געגעבן עפּעס צו עסן. ווען ער האָט אָפּגעגעסן, האָט ער מיר געדאַנקט און האָט מיר געוואונשן אַז איך זאָל זיין געזונט. ער האָט מיר געזאָגט, אַז איך האָב אַ גוט האַרץ צו אָרימע מענשן. איך האָב אים געגעבן אַ פּלאַץ צו איבערנעכטיקן און אויך בעסערע קליידער.

ראָזע צוקערבערג.

מייפּלטאָן שול

אונזער הונט

אלע נאכט, ווען מיין פאטער קומט אהיים פון דער ארבעט, ברייגגט ער עפעס אהיים פאר מיר. איינמאל האט ער געבראכט א קעסטל מיט קליינע לעבעלאך אין די זייטן. איך בין געווען זייער נייגעריק צו וויסן, וואס איז אינם קעסטעלע. מיין פאטער האט עס ארייגגעבראכט אינם הויז און האט עס אויפגעעפנט. א קליין ווייס הינטעלע איז ארויסגעשפרונגען פונם קעסטעלע. איך בין געווען זייער גליקלאך, ווען איך האב עס געזען. מיר איז געווען זייער שווער צו געבן דעם הינטל א נאמען. וואו איך בין געגאנגען, האב איך עס מיטגענומען. איינמאל, ווען איך בין געגאנגען אויף א שפאציר לעבן ים, האבן מיר פלוצלונג דערהערט א געשריי פון א מענטשן וואס טרינקט זיך. מיין הינטל איז גלייך ארייז אין וואסער און האט דעם טרינקענדיקן ארויסגעשלעפט. עס איז געווען א קליין אינגל. איך האב אים אהיים גענומען מיט מיר און איך האב אים ארייגגעלייגט אין א ווארימען בעטל. אין א פאר טעג ארום איז דער אינגל בעסער געווארן. אבער דאס וואסער איז געווען צו קאלט פאר מיין הונט און ער איז געשטארבן.

א לאנגע, לאנגע צייט האב איך געבענקט נאך מיין טייער, העלדיש הינטעלע.

אסתר בערנשטיין

האַרלעם, שול 1

אין א קאַלטן טאָג

זונטיק אין דער פרי בין איך ארויס אין גאס. עס איז געווען זייער א שיינער טאג. די לופט איז געווען זייער ריין און עס האט געבלאזן א קאלטער ווינט.

די שיינע גאלדענע זון האט געשיינט אבער ניט מיט אזא ווארימקייט.

קוקנדיק אזוי אויף דער זון האב איך דערזען פון דערווייטן ווי א קינד ראנגלט זיך אונטער א מאשין. בין איך צוגעלאפן זען, צי דאס קינד האט זיך שטארק צעקלאפט. ווען איך בין צוגעגאנגען האב איך געזען ווי די מוטער און פאטער פונם קינד שרייען אויפ'ן טרייבער. איך האב זיי באלד געזאגט אז דער מאן איז ניט שולדיק.

ווען איך בין צוריק אהיים געגאנגען האב איך געטראכט וועגן דעם זייער פיל. פאר וואס די עלטערן היטן ניט זייערע קינדער. און דערפאר געשען אזוי פיל אומגליקן.

דאס בילד פון קינד איז מיר ניט ארויס פון קאפ. איך האב דייטלאך געזען דאס פנים מיט די אייגעלאך, טעג לאנג האב איך דאס ניט געקאנט פארגעסן.

און באשלאסן האב איך אז פון היינט אן און ווייטער זאל איך זיין מער פארזיכטיק.

פרידע יוגער

שול 1, בראנקס

צוויי בילדער

ביים ים

עס איז געווען אַ פיינער שבת פרימאָרגן, ווען איך בין אַרויס פון הויז. איך בין אַ דורכגעגאַנגען אַ פּאָר גאַסן און האָב זיך געפונען ביים ים. אַ שטאַרקער ווינט האָט געבלאָזן. דער ים איז געווען זייער שטורמדיק. גרויסע כוואַליעס וואָס האָבן אויסגעקוקט ווי באַוועגלאַכע בערג מיט טאָלן, האָבן זיך געהויבן אין מיטן ים. פון דער ווייטנס האָט זיך געזען אַ קליין שיפעלע, וואו ס'האָט זיך מיר אויסגעדאַכט, אַז ים און הימל האָבן זיך צוזאַמענגעגאָסן. איך האָב זיך אַוועקגעזעצט אויפן זאַמד און האָב געקוקט אויפן וואַסער. דער ווינט האָט אויפגעהערט. דער ים איז געוואָרן שטיל, קליינע וואַסער־קנייטשן האָבן זיך באַוויזן אויפן ים. קליינינקע כוואַליעס האָבן זיך אָנגעשלאָגן אויפן ברעג. דער ים האָט מיד דערמאָנט פון אַ ים־קעניג וואָס איז זייער בייז, און ער שטורעמט און ליאַרעמט ביז זיין כעס פאַרלאָזט אים און דאַן ווערט ער ווידער שטיל און גוט.

אין שניי

וואָס קען זיין שענער פון דער ערד באַדעקט מיט שניי. עס איז אַ קאַלטער ווינטער טאָג. דער הימל איז באַדעקט מיט גרויע וואָלקנס וואָס הענגען נאָענט לעבן ערד. מיטאַמאָל צעשפּאַלטן זיך די וואָלקנס און עס פאַלט אַראָפּ אַ ווייסער צודעק אויף דער ערד. די בלומען זיינען לאַנג טויט און דער שניי באַדעקט זיי און וואַרעמט זיי ביז דער זומער וועט ווידער קומען. שניי! איבעראַל שניי. אויף דער ערד, אויף די ביימער און די פּאַרקן. פעטער ווינט איז זייער בייז. ער רוישט און בלאָזט. דער־וואַקסענע מענשן דרייען זיך איין אין זייערע מאַנטלען, שטעלן אויף די קעלנער און לויפן אַהין און אַהער, איילן זיך אַהיים, ווייל אין הויז איז וואַרעם און דאָ, אין גאַס, איז קאַלט. קינדער פאַרגעסן, אַז עס איז קאַלט. מיט רויטע באַקן און לאַכנדיקע אויגן שליטלען זיי זיך אויפן שניי. און ביסלאַכווייז פאַלט אַראָפּ די נאַכט; דער שניי הערט אויף. אַלץ ווערט שטיל. שפּעטער באַווייזט זיך די זילבערנע לבנה אין הימל. דער שניי גלאַנצט ווי זילבער.

סילוויע שעכטער

קוני איילענד שול.

גיט אייערע קינדער אַ אידישע אַרבעטער דערציאונג!

אייבעלעס חלום

אין א קליין שטעטעלע נישט ווייט פון ניו יארק, האט געוואוינט א מלמד. ער האט געהייסן רב עוזר. ער האט געהאט צוויי קינדער, סילוויע און אייבעלע. אייבעלע דער מיזיניק איז געווען א טייערער תכשיט. אזוינס און אזעלכעס איז גארניט אויף דער וועלט געווען. גאנצע טעג פלעגט ער ארומשטיפן און ארומלויפן אין סאד, וואס איז געווען נישט ווייט פון דעם הויז. דארט פלעגט ער ליב האבן רייסן די פרוכט פון די ביימער. ער האט זייער ליב געהאט פרוכט. פאר עפל, בארן און גרינע אוגערקעס וואלט ער פארקויפט דעם טאטן מיט דער מאמען. איינמאל ווען דער זייגער האט געקלונגען צען האט דער פאטער געזאגט צו זיינע קינדער סילוויע און אייבעלע, אז עס איז שוין צייט צו גיין שלאפן. אייבעלע איז ארייגצו זיך אין צימער און געלייגט זיך שלאפן. און איצט הויבט זיך אן אייבעלעס חלום

ער טרוימט אז ער, דער ליץ, איז אריבערגעקראכן דעם פארקאן, ארויפגעשפרונגען אויף א בוים און אפגעריסן א סך עפל. אז ער האט זיך שוין ניט געקענט רירן האט ער פאוואלינקע גענומען אראפגיין פון דעם בוים און ארבערגעקראכן דעם פארקאן. שטעלט זיך פאר, אז פונקט דא האט אים דער שומר דערזען און האט אויסגערופן צו אים! „ווער ביסטו? ווי קומסטו אהער צו ברעכן צווייגן און גנבענען עפל? מען מען דאס, הא? איך וועל דיך אנלערנען, אז דו וועסט שוין ניט גיין אין קיין גארטן רייסן עפל".

ביי די ווערטער האט ער אייבעלען געשלאגן. אבער אייבעלע איז ניט פון די, וואס פארשווייגן. ער האט געזאגט צו זיך אליין: איך וועל זיך שוין מיט אים אפרעכענען. איך וועל גיין אהיים און זיך פארשטעלן פאר א טייוול.

אייבעלע האט שפעטער גענומען א ווייס לייל, איבערגעדעקט זיך און געגאנגען צו דער בודקע וואו דער שומר איז געזעסן און געדרימלט. פלוצלונג דערזעט דער שומר אז פאר זיינע אויגן שטייט א ווייסער מענש. ער האט זיך זייער דערשראקן און גענומען לויפן און שרייען: „העלפט, א טייוול. א טייוול איז דא!" און ביז דער שומר איז צוריקגעקומען האט אייבעלע גענומען רייסן עפל וויפיל ער האט נאר געקאנט. אין מיטן רייסן הערט אייבעלע ווי דער פאטער זיינער שרייט: „שטיי אויף אייבעלע, וועסט נאך פארשפעטיקן אין שול". אייבעלע האט זיך אויפגעכאפט און געפרעגט: „וואו זיינען מיינע עפל, בארן און גרינע אוגערקעס?"

מרים זילבערמאן

הארלעמער שול 3.

שיקט אייערע קינדער אין אן אומפארטייאישע א. ר. שול!

פאַר וועמען די אַרבעטער דאַרפן שטימען

די אַרבעטער דאַרפן שטימען פאַר די קאַנדידאַטן פון דער אַרבעטער פּאַרטיי, די אַרבעטער פּאַרטיי איז זייערע און זיי דאַרפן זען אַז זי זאָל האָבן די מאַכט, אַט די פּאַרטיי פאַרטרעט זיי אַם בעסטן און די מאַסן דאַרפן שטימען זיי צו געבן די אויבערהאַנט. פאַרוואָס זאָלן די אַרבעטער דערווייַלן די פאָרשטייער פון די רייכטימער? פאַרוואָס זאָל דער אונטערדריקטער געבן די מאַכט דעם אונטערדריקער? פאַר וואָס זאָל דער, וועלכער ווערט געהאַנגען געבן דאָס שטריקל צום הענגער? אַרבעטער דאַרפן שטימען פאַר זייערע ברידער, פאַר די, וועלכע פאַרשטייען און פילן מיט מיט זיי. זיי דאַרפן שטימען פאַר די, וועלכע וועלן מאַכן געזעצן פאַר זיי, פאַר די, וועלכע וועלן קעמפן אַז זייער לעבן זאָל ווערן וואָס שענער און בעסער. וועט איין אַרבעטער, וועלכער נאָכדעם ווי ער האָט געהערט וואָס עס האָט פּאַסירט אין די פאָריער און פּאַסייקער סטרייקס, קענען שטימען פאַר אַ קאַנדידאַט וועלכער ווערט געשטיצט פון די זעלבע אינטערעסן, וועלכע האָבן אַזוי ברוטאַל באַהאַנדלט די סטרייקערס? קאָן איינער פון אייך, נאָך דעם ווי ער האָט געהערט די מעשה פון די צוויי העראָאישע קלאַסן קאַמפן, שטימען פאַר די, וועלכע טוען וואָס די אייגנטימער פון לאַנד זאָגן זיי? אַרבעטער שטימט פאַר אייער פּאַרטיי, גיט איר אייער שטיצע.

איזידאָר עלפמאַן
מיטלשול, קלאַס 2

מיין פייגעלע

איך האָב אַ קליין פייגעלע
אַ פייגעלע אַ שיינס.
עס האָט צוויי קליינע פליגעלאַך
און אַ שנעבעלע אַ ריינס.

איך האָב אַמאָל אַרויסגענומען
מיין פייגעלע אין גאַס —
האָט עס דערזען אַ קעצעלע
וואָס האָט אַ ווילדן האַס.

און ווילד האָט עס אַ שפּרונג געטאָן
צום פייגעלע דעם שיינס, —
פון פייגעלעס צוויי אויגעלאַך
איז בלויז געבליבן איינס.

נינא יאַפּע
בראָנקס שול 7

KALMON MARMOR
NEW YORK

אַ שטורעם אין וואַלד

דער זומער, ווען איך בין געווען אויף אַ פאַרם, האָב איך אָפּגערעדט מיט אַנדערע קינדער צו גיין גאַנץ פרי קלייבן יאַגדעס אין וואַלד. ווען מיר זיינען אויפגעשטאַנען איז געווען זייער שיין. מיר האָבן זיך זייער געפרייט וואָס דער טאָג איז אַזאַ שיינער. מיר האָבן זיך שנעל אָנגעטאָן. אונזער קאָמפּאַניע איז באַשטאַנען פון דריי אינגלאַך און צוויי מיידלאַך. מיר זיינען געגאַנגען איבער אַ גרויס פעלד און מיר זיינען געקומען אין וואַלד. מיר האָבן זיך פאַרוועט, ווער עס וועט אַמשנעלסטן אָנפילן אַ קיישל מיט יאַגדעס. ווען מיר האָבן אָנגעהויבן קלייבן, האָט איין אינגל געזען ווי אַ שוואַרצער וואָלקן קומט אָן פון מערב זייט. ער האָט אַ געשריי געטאָן! מיר האָבן געקוקט אויפן הימל דערשראָקן. די אינגלאַך האָבן געזאָגט, אַז מיר זאָלן לויפן אַהיים. פון דער היים זיינען מיר אָבער געווען ווייט. מיר האָבן זיך אַלע איינגעבויגן אונטער אַ בוים און ציטערנדיק פאַר שרעק, האָבן מיר שפּאַצירט. דערווייל איז געוואָרן פינצטער. גלייך עמיצער האָט איבערן גאַנצן הימל אַ שוואַרצע דעק פאַרשפּרייט. די דערשראָקענע פייגל האָבן געצוויטשעט און אַרומגעפלויגן פון בוים צו בוים דערשראָקענע.

ס'האָט זייער שטאַרק געדונערט און געבליצט און ס'האָט אַ גאָס געטאָן אַזאַ גרויסער רעגן, גלייך עמיצער וואָלט אַראָפּגעגאָסן גאַנצע פעסער מיט וואַסער. ווען דער שטורם איז אַריבער איז די זון אַרויסגעקומען. די בלעטער האָבן אויסגעקוקט ווי בריליאַנטן אויף די ביימער. מיר זיינען אַהיימגעלאָפן. אונזערע מאַמעס זיינען געווען זייער צופרידן ווען זיי האָבן אונז דערזען. מען זאָגט, אַז נאָר מענשן נאַרן אָפּ איינער דעם אַנדערן, און היינט אין דער פרי האָט די זון אונז אָפּגענאַרט!

בעסי זאַלאָן איסט ניו יאָרק.

פרילינג

מיינע אַ פריינדן האָט מיך איינמאָל געפרעגט, ווי אַזוי קען מען וויסן אַז פרילינג איז דאָ?

האָב איך איר געענטפערט „:דאָס איז זייער לייכט, קום מיט מיר אין פּאַרק און איך וועל דיר ווייזן".

איך האָב זי אַריינגעפירט אין פּאַרק און געזאָגט: „ווען פרילינג קומט. הייבן אַלע בלומען און ביימעלאַך אָן צו בליען, און די פייגעלאַך קומען צוריק פון דעם וואַרעמען לאַנד און הייבן אָן צו זינגען. הער זיך נאָר צו ווי זיי זינגען. עס דאַכט זיך מיר אויס, אַז דאָס איז אַ גרויסער שיינער חלום, און איך דאַרף זיך געבן אַ קניפּ צו זען, אויב איך שלאָף ניט".

מיין פריינדן האָט מיר באַדאַנקט און איז אַהיימגעגאַנגען מיט אַ פריילאַך האַרץ.

בעסי סאַנדלער

ווען די זון פאַרגייט

שטיל פליסנדיק וואַסער... און אויף דעם וואַסער, ווי אַ שאָטן אויף אַ קלאָרער וואַנט, שווימט זיך רואיק אַ קליין שיפעלע. איך בין געזעסן אין שיפל און האָב זיך געפילט אַזוי אָפּגעשיידט פון דער אַרומיקער וועלט. איך בין געווען אין אַ וועלט פון ביימער, פון שטילן, רואיקן וואַסער, פון וואַרעמען זון־ליכט, כאָטש די זון האָט איצט געהאַלט ביים אונטערגיין.

אויב איר דענקט אַז זי גייט שלאָפן ווען זי באַהאַלט זיך ערגעץ ווייט, ווייט — הינטער אַ הויכן באַרג, מאַכט איר אַ טעות! זי גייט זיך אַוועק צו אירע אמתע חברים, צו די וואָס פאַרשטייען זי, וואָס געפינען אַלץ וואָס איז שיין אין זייער לעבן אין דער זון. אָבער פאַר אונז — פאַר די מענשן פון דער וועלט, איז דאָס בלויז — זונאונטערגאַנג. אַ רויטע, רונדע זון, מיט אַ סך פינגער אויסגעשטרעקט אַרום איר גאַנצן קערפּער, האָט אַרונטערגעקוקט אויף מיר פון איר הויכן פּאַלאַץ אין די הימלען. אָבער וואָס מער איך האָב געקוקט אויף איר, אַלץ נענטער צו דער ערד איז זי געקומען. ביז אירע וואַרימע פינגער האָבן כמעט אָנגערירט די נשמה פון דער ערד. און אירע קליידער, אַזוינע פּראַכטפול שיינע קליידער! וואָלקנס רופט מען זיי. האָט איר אַמאָל געזען קליידער וואָס ריידן? דער זונס קליידער ריידן. און גראָד דעם אויפדערנאַכט האָבן זיי מיר דערציילט אַ וואונדער־שיינע מעשה. יעדער קאָליר אַנ'אַנדער מעשה, אַנ'אַנדער נשמה. וויאָלעט און פּורפּור האָבן זיך אַזוי גוט פאַרשטאַנען אַז זיי האָבן זיך צונויפגעגאָסן. און העל בלוי האָט געשוועבט אַרום זיי ווי אַ גוטע מוטער.

און — אַ מערקווירדיקע זאַך! די זון לעבט זיך צונויף מיט אירע קליידער. הייסט זיי זי באַהאַלטן, טוען זיי דאָס, אַזוי גוטמוטיק, אַזוי געטריי. איצט איז דער זונס שאַל געוואָרן אַ גרויסער גאָרטן — מיט וואונדערבאַרע ביימער אין אים. די ביימער האָבן געהאַט לאַנגע האָר פאַר בלעטער, און אַנשטאָט שושקען זיך ווי געוויינטלאַכע ביימער, האָבן זיי געזונגען לידער... און די זון טרעט זיך שטילערהייט אָפּ אין געזאַנג און שיינקייט. נאָר אונז לאָזט זי אין דער פינסטער.

דבורה ראָזנפעלד

מיטלשול, קלאַס 1

אַ פייגעלע

אַ פייגעלע פליט און זינגט
און זיין שיין לידעלע אין מיינע אויערן קלינגט.

די זון איז פאַרגאַנגען עס איז שוין נאַכט.
דאָס פייגעלע האָט זיינע אייגעלאַך פאַרמאַכט.

שרה לאַטקער

האַרלעם, שול 1. 8 יאָר.

א גרוס פון יעקב לעווין

(שלום פון זייט 5)

פילן די פאראנטוואָרטלאכקייט, וואָס ליגט אויף זיי: צוצוגרייטן זיך, זיי זאָלן קאָנען בויען דאָס לאַנד, בויען א נייע העכערע אָרדנונג אין לאַנד; אויך צוצוגרייטן זיך, זיי זאָלן קאָנען ווייטער אַנטוויקלען די אידישע קול־טור, וועלכע זיי נעמען איבער אין דער אידישער שול און אין דער אידישער סביבה. איך בין געווען אין א סך שולן דאָרט, און אומעטום האָבן די קינדער מיך געבעטן איבערגעבן אייך פון זיי זייער האַרציקסטן גרוס פון חברים צו חברים; זיי ערוואַרטן, איר זאָלט אין אַמעריקע טאָן דאָס זעלבע, וואָס זיי דאָרטן ביי זיך אין לאַנד: ערנסט לערנען, גרייטן זיך, כדי שפּעטער צו ווערן די בויער, די געזעלשאַפטלאַכע טוער, סיי אויפן געביט פון אידישער קולטור, סיי אויפן געביט פון געזעלשאַפטלאַכער, סאָציאַלער אַרבעט בכלל.

און פון נאָך א לאַנד האָב איך פאַר אייך א גרוס — פון דעם נייעם לאַנד, פּוילן. און הגם א ניי לאַנד, וואָס האָט ערשט פאַר זיך אויס־געקעמפט די פרייהייט, דאָס רעכט אויף דער אייגענער שפּראַך, דער אייגע־נער שול, אַנערקענט זי דאָך ניט די זעלביקע רעכט פאַר אַנדערע. די אידן אין פּוילן לאָזט זי ניט האָבן זייערע שולן אויף אידיש. און אויב זיי, די אידן, בויען דאָרט דאָך עקשנות'דיק די אידישע שול, גיט זיי פּוילן ניט קיין רעכט און אונטערדריקט זיי, וויפיל נאָר זי קען. דאָך שרעקן זיך די אידישע אַרבעטער אין פּוילן ניט אָפּ און זיי בויען און זיי האַלטן אַליין אויס, ווי שווער דאָס זאָל זיי ניט זיין, זייער אידישע שול פאַר זייערע קינדער: סיי אָנפאַנגער שולן, סיי גימנאַזיעס אידישע האָבן זיי, סיי א לערער־סעמינאַר.

און אין אָט די אידישע שולן רעדן די תלמידים אַזא אידיש, וואָס הלואי אויף אייך, קינדערלאַך, געזאָגט געוואָרן; און אויך אין אַנדערע געגנשטאַנדן טוען זיי גאָר א היבש ביסל אויף. איך בין געווען אין די אידישע שולן אין פּוילן און געשמועסט מיט די קינדער און פאַרשפּראָכן אויך זיי איבערצוגעבן אייך א גרוס און א וואונש פון ערפאָלג אין דער אַרבעט. מיינע טייערע, וואָס מער איך האָב געזען און פאַרגליכן און וואָס מער איך האָב געטראַכט, אַלץ קלאָרער איז מיר געוואָרן, אַז בלויז מיט די געמיינשאַפטלאַכע קרעפטן פון אייך, קינדער, איז די איד. שולן אין אַמעריקע און פון זיי אין די אידישע שולן פון פּוילן, אוקראַינע, ווייס־רוסלאַנד און אַנדערע, וועט מעגלאַך זיין אויף ווייטער צו אַנטוויקלען די אידישע אַרבע־טער־קולטור און צו באַפרייען אינגאַנצן דעם אידישן אַרבעטער סיי פון עקספּלואַטאַציע, סיי פון יעדער אַנדער פאָרם פון אונטערדריקונג און אומגלייכהייט.

טאָ לייגט זשע, קינדערלאַך, צו א האַנט, שטעלט אונטער א פּלייצע זאַן אַרבעט מיט. און זאָל אייער חלק אַרבעט פאַר דעם אַלגעמיינעם צוועק ניט זיין קלענער פאַר דער אַרבעט פון אייערע חברים אין די אידישע שולן אין אַנדערע לענדער.

אייער לערער און חבר,

יעקב לעווין

באַגריסונג פון דער

פאַרוואַלטונג פון בראָנקסער שול איינס

542 איסט 145טע סטריט

געגרינדעט 20טן יאַנ. 1918. לערער — ב. מאָזער

מר. און מרס. ראַוך, פאָרזיצ. מר. און מרס. פאַקס, קאַסיר
מר. און מרס. הימאָוו, רעק. סעקר. מר. און מרס. נעווין, הויז־פאַרוואַלטער

מרס. גאָלדבערג מר. מענאָוו
" גרייזער מרס. עפטער
" ווערניק " פערלמאַן
מר. און מרס. יוגער מר. קימבאַראָווסקי
" " " לעווסקי " קאַטאָוו"טש
מרס. לעדערמאַן " קריגער
" ליפשיץ מרס. קאַטאָווסקי
מר. לאָס " רעזניק

באַגריסונג פון בראָנקסער שול נומ. 2. 1520 וואַשינגטאָן עוו.

געגרינדעט 10טן מאַי, 1924 לערער א. ראַזענאַוער

מר. און מרס. פינקוס, פאָרז. מר. און מרס. ספּעקטאָר, פינ. סעק.

מר. און מרס. גריימאַן, פּראָט. סעק.

מרס. איידלמאַן מרס. סימענאָוויטש
" בראַונשטיין מר. און מרס. עלקין
מר. דריבינסקי " " " פּאָדאָלסקי
מר. און מרס. מענט " " " קאָוואַלסקי
א. מאַגידסאָן " " " שולמאַן
דר. ב. סילווער " " " בראַון
מר. שיף

באַגריסונג פון

בראָנקסער אומפּאַרטייאישע א. ר. שול נומער 3

804 פאַרעסט עוועניו. געגרינדעט 14טן סעפּט. 1924

לערער: ה. נאָוואַק. ראָזע קאַץ

ב. מעלצער, פינ. סעקר. י. ליוואַ, קאַסיר

מרס. זענין רעק. סעק. י. בעזפּאַלאָוו, הויז פאַרוואַל.

מרס. אַסילאָוויץ מרס. ליימאַן

" בירנבאַך מ. טוניק

" גליק א. מענין

" בערמאַן מרס. מיטלמאַן

ה. הינדין " פלאַקס

מ. וואַרשאַווסקי ד. קאַטעל

א. לאַנגין, מרס. קאָהן

די פאַרוואַלטונג פון בראָנקסער שול נומער 5

געגרינדעט 24טן דעצ. 1924. 481 א. 185טע סט.

א. ראָזענאַוער — לערער

ש. בעקער, סעקרעטאַר ר. ליוויי

א. ראַוטש, פינ. סעק. י. לעווין

פעני איידלמאַן מרס. א. סיגעל

ס. באָגאָראַד ב. עפּשטיין

גוואַרדיאַק מוס. בעלאַ קאָהן

וו. גוואַרדיאַק א. פרימאַן

מרס. גוואַרדיאַק ב. שטאָפּער

באַגריסונג פון

בראָנקסער אומפּאַרטייישע אַרב. רינג שול נומער 7

240 איסט 198טע סט. געגרינדעט דעצ. 1925

א. לייעווסקי, לערער	משה סרולעוויץ, סעקרעטער
מרס. ס. קאַפּלאַן, קאַסיר	מרס. סרולעוויץ
גאָרים	" פּיטקין
מר. און מרס. דען	" פעפער
יאַפע	קאָראָף
ה. מורשטיין	פריינד פון דער שול:
מרס. סילווער	טאַלאַנט און גרינבערג

באַגריסונג פון

בראָנקסער אומפּאַרטייישע אַרב. רינג שול נומער 8

915 איסט 169טע סט.

געגרינדעט אָקט. 1926. לערער — נח מישקאָווסקי

נחום אייעראָף	מרס. סילווערבלאַנק
סילי באַסין	זינא עבעריל
שלמה בליקשטיין	נ. פעלד
דוד גאַלינסקי	י. פרוידקוס
יעקב ליף	משה קויאַווסקי
יעקב ליבערמאַן	נ. קוירש
אַדעליע ספּיוואַק	אַדאָלף ראַמבאַם

אונזערע האַרציקע ברכות צו דעם אַלגעמיינעם גרויסן יום טוב!

דער עלטערן־פאַריין פון בראָנקסער אומפּ. שול נומ. 8

באַגריסונג פון בראָנקסער שול נומער 9

611 איסט 140טע סט. געגרינדעט אָקט, 1926

לערערין כ. קופּערמאַן

שייעט, קאַסיר **פּערלמאַן**, רעק. סעקרעטאַר

די פאַרוואַלטונג פון בראָנקסער שול נומער 10

באַגריסט די אומפּאַרטייאישע א. ר. שולן צום גרויסן יום טוב.

1420 באָסטאָן ראָד. געגרינדעט נאָוו. 1926

ד. **שקלאַר**, פּאָרזיצער **רבקה קאַפּלאַן**, לערערין

י. **ליבערמאַן**, פּינ. סעקר. **מ. גרין**, פּראָט. סעק.

א. **שוואַרץ**, קאַסיר **יעקב ליעף**, הויז־פאַרוואַלטער

מרס. **אייעראָף** מרס. **מייערסאָן**

מרס. **גאָלדימאָנד** " **סיימאָן**

גאַליפּאָלער " **פעדער**

מרס **דובניק** " **פאַביאַש**

יעטא זאַלצמאַן " **פיין**

באָטין **פריידקעס**

לאה ליבערמאַן מרס. **קאַפּלאַן**

מילעט " **ראָזנבערג**

ג. **מעטליץ** **שיימס**

ערשט צוויי מאָנאַטן אַלט, אַנטוויקלט זיך און וואַקסט פון טאָג צו טאָג די יונגע שוועסטער.

אַ חוץ אונזער שאָדן ווינשן מיר דאָס זעלבע אונזערע עלטערע און אינגערע שוועסטער שולן.

אייער **בראָנקסער שול נומ. 10. עלטערן־פאַריין.**

מרס. מייערסאָן, סעקרעטער

פאַרוואַלטער פון האַרלעמער שול נומ. 1

143 איסט 103טע גאַס. געגרינדעט נאָוו. 1918

א. בראָמבערג — לערער.
מ. בלאַט, פינ. סעקרעטער
א. רעדי — פאָרזיצער
ג. קאָהן — קאַסיר
א. קאָהן — הויז סעקרעטאַר
י. מינץ, עלטערן פאַריין, סעקר.

א. גאָלדין
מר. מרס. גראָסמאַן
מרס. גאָרדאָן
מר. מרס. וואָל
מ. יעדיד
מרס. ר. לעווין
ה׳ לאָטקער
מרס. מוסין
מרס. מינץ
מ. מאַקאָווסקי
טש. סילווערמאַן

מר. מרס. סלאָמקער
מרס. סאַלאַטקין
מרס. סיגעל
מרס. פריד
מרס. קעסלאַק
מרס. קאַנוויסער
מר. און מרס. קויפמאַן
קאָרן
מרס. ריי
מר. מרס. שליפער
עפשטיין
היימען לעווין

האַרלעמער אומפּאַרטייאישע א. ר. שול נומער 2

114 איסט 113טע גאַס. געגרינדעט אָקטאָבער, 1922

לערער: **סימע ליפשיץ** **משה בלעכמאַן**

מ. מאַקאָאָווסקי, פּאָרזיצער **אידאַ שליפער**, קאַסיר
מ. גאַספּאָגל, סעקר. **באַומען**, הויז-פאַרוואַלטער

א. אישעווסקי **רחל סיגעל**
אסתר אישעווסקי **רחל מיראָנאָוו**
האָזנבערג **א. רעדי**

אונזערע בעסטע וואונשן צו דעם גראַדואירונגס יום טוב

דריטע האַרלעמער אומפּ. שול, 242 איסט 121טע גאַס, נ. י.

געגרינדעט 18טן אַפּריל, 1925. **א. לייב** — לערער

מר. און מרס. **נעבעסקי**, פּאָרז. מר. און מרס. **גאָרדאָן**, פּיג. סעק.
" " " **טאַובער**, רעק. סעק. " " " **נעסאָף**, קאַסיר
" " " **דאפקין** " " " **מיראָנאָוו**
" " " **פליט** " " " **קאופמאַן**

דאָונטאָונער אומפּאַרטייאישע א. ר. שול (134 א. 7טע ג.)

געגרינדעט יולי 1920 לערער — **נ. מינקאָוו**

ליאי זיסעלמאַן, מוזיק דירעקטאָר **אַנגאַ ווינער**, פּיאַנע-לערער

סילוויע פאָרמאַן — מאַנדאָלין לערערן

מ. מייעראָוויץ, פּאָרזיצער **יעטאַ מאַרק**, פּראָט. סעקר.
מ. שאַפּירא, פּיג. סעקר. **פ. ווייגשטיין**, מוזיק שול אויפזעער
א. מילער, קאַסיר **הערי פאָרמאַן**
נ. גרענט, קאַמפּיין פאַרוו. **הערשקאָוויץ**
גוראַלניק **ב. פרידמאַן**
ר. זיידמאַן **מ. רובין**
מיס טאָקער **ב. רוידער**
דזש. פאָרמאַן, הויז-פאַרוואַל. **ראָזענפעלד**

באַגריסונג פון פאַרוואַלטער

ווילאַמסבורגער שול 259 האָפּקינס סטריט, ברוקלין

געגרינדעט נאָוועמבער 1919 לערערן — **דבורה טאַראַנט**

באַראָן, פאָרזיצער מרס. **גאַלפּערן**
באַראַנאָווסקי, פינ. סעק. מר. און מרס. **וועלמאַן**
ג. באַראַנאָווסקי, פּראָט. סעק. " " " **ווינער**
מר. און מרס. **באָנצעס** **צבי ווייץ**
" " " **גאָלדבערג** מר. און מרס. **מעדינעץ**
" " " **גודמאַן** **דזשוליוס ראָבינסאָן**

האַרציקע באַגריסונג פון ריטשמאָנד היל שול

25-114 לעפערטס עוו. געגרינדעט דעצ. 1926

נ. הייקין, לערער. **ס. געווענטער, גרינלענד, ר. הענקין, ל. סקאָדניק, א. פּאָדאָלסקי**

פאַרוואַלטונג פון —

מייפלטאָנער אומפּ. א. ר. שול, 5717 — 18טע עוו. ברוקלין

געגרינדעט 15טן נאָוועמבער, 1926 **לינאַ ראָטשטיין**, לערערן

ד. **סימאָוויטש**, פאָרזיצער **טש. יאַגיד**
י. **באַראָל**, פינ. סעקר. **ס. לעווין**
ס. **קריווין**, פּראָט. סעק. **א. סעלעצקי**
א. **אַלעקסאַנדער** **ס. פאַלען**
א. **באָקסען** **קאַסס**
א. **באַסין** **ר. שמיט**
ת. **ברענט** **ר. שטייסעל**

באַגריסונג פון

סטעטן־איילענדער שול — 110 וויקטאָרי בולוואַרד

געגרינדעט פעברואַרי 1925 **יצחק אלחנן ראָנטש**, לערער

מיר, די פאַרוואַלטער און עלטערן, באַגריסן די אומפאַרטיי־אישע שול־באַוועגונג צו געבן די אידישע אַרבעטער יוגנט אַ פּראָלעטאַרישע ראַדיקאַלע ערציאונג.

מ. **מאָס**, פאָרזיצער. **ניקאָלס**, סעק. **בלומע ראָזין**, סעק.

באַגריסונג פון

באָראָ־פּאַרקער אומפּאַרט. א. ר. שול פאַרוואַלטונג

1373 — 43טע סט. ברוקלין. געגרינדעט אין יאָר 1923

נ. קאַמענעצקי, לערער
נ. פעסין, פאָרזיצער
ה. האַלפּערין, פינ. סעקר.
ס. פרידמאַן, רעק. סעקר.
מרס. אָדעם
בעלסקי
דאַשמאַן
מרס. האַלפּער
חנה האַלפּערין

יעקב דאָראָשקין
מרס. וואָלקאָף
מ. ליכטנשטיין
מרס. ליבאָוו
ס. מאַלאַמוד
פאַרבער
יאַנאָוויץ
מרס. קאַזדאַן
מ. קאָהן

באַגריסונגען פון עלטערן און פריינד פון דער באָראָ־פּאַרקער שול

וויינשטיין א. מיימאָדוס נחמן מייליכזאָן
מאַקס ספּאָנדזשין אהרן קאָהן

פעליקס אָלטמאַן
1145 — 53טע סט.

פּאַול בראָדער
1160 — 52טע סט.

ס. גאָלדבערג
1519 — 45טע סט.

קעמפּער
1480 — 38טע סט.

אוירווינג וועלגער
546 לינוואוד סט.

ה. קופּער
1429 — 43טע סט.

לואיס סטיינבערג
1449 — 44טע סט.

אַלבערט שיין
1188 — 43טע סט.

באַגריסונג פון **אפרים סאָשען** 102 וו. 125טע סט.

בעסטע וואונשן פון **זש. דאָנזשער** 1277 — 43טע סט.

L. C. HEATING CO.
4115 — 13th AVENUE BROOKLYN N. Y.

די פאַרוואַלטונג און פריינט פון בעט ביטשער שול

1940 בענסאָן עוו. געגרינדעט 15טן מערץ, 1926

באַגריסן די אומפאַרטייאישע אַרבעטער-רינג שולן

מ. סטרוגאַטש, לערער
מר. און מרס. קאָזאַקעוויטש, פאָרזיצער
וו. שניידער, קאַסיר
דאוגלאַס, פינ. סעקר.
דלוגין, רעק. סעקר.
אַסטאָר
מר. און מרס. ביילאָוויטש
בען-בען
גרענד
גינזבערג
מרס. גרינשפּאַן
מר. און מרס. גאָלדבערג
מרס. הייטנער
ווייסדאָרף
מאַטליוק
מר. און מרס. מאַלערמאַן

סקאָפּ
פריד
מרס. פרימאַן
מרס. שעק
מר. און מרס. ל. שניידער

קינדערגאָרטן:
ס. טאַראַנט, לערערן
מרס. קעס
מרס. רינג

עלטערן:
מרס. הערשמאַן
מרס. לאַפּידוס
דאָרמאַן
ווינער
עפּשטיין
ראָהרליך

שיקט אייערע קינדער אין אַן אומפאַרטייאישע שול

אומפּאַרטייאישע א. ר. שול, קוני איילאַנד, זאָגט:

די צוקונפט איז אונזערע!

געגרינדעט אין נאָוועמבער 1921. 2802 מאָירמעד עוו.

א. בערגמאַן — לערער
רבקה טענענבוים רעק. סעק
ב. גודמאַן, הויז-פאַרוואַלטער
ב. קוויטנער " "

ד. דאָלניקאָף פּאָרזיצ. קאַסיר
הערי רעזניק, סעקר.
שרה האָדאָס, פאַרוואַלטער
פון מוזיק שול.

גיטל בלומפעלד
ציליע גודמאַן
מאָרים גאָלד
ניומאַן

קופּערמאַן
ראָזע פעסניק
דזשאָ קוגלער
אייב שייפער

באַגריסונג פון

בראָנזווילער אומפּאַרטייאישע א. ר. שול נומער 1

1844 פּיטקין עוו. געגרינדעט נאָוו 1918

וו. באַום, לערער
נייטאַן ראָגאָף, פּאָרזיצער
ס. מישקין, פינ. סעק.
סעם רובינסקי, פּראָט. סעק.
דזשאָ קאַפּלאַן
א. קאָטשעראָווסקי

מרס. ווינער, עלט. פאַראיין פּאָרזיצער
עני שולץ, ע. פ. פינ. סעק.
סאָניאַ שיינקמאַן, פּראָט סעק
ראָזע בעלינקי
רבקה ריטש
סעם מאַרמאָר

באַגריסונג פון **בראָנזווילער שול נומער 3**

563 סטאָון עוועניו. געגרינדעט 1925

א. גראָספילד, לערער

מר. און מרס. **טשעסנאָוו** מר. און מרס. **ספּעקטאָר**
" " " **לינדענבוים** " " " **קראַוועצקי**
" " " **לייבאָוויץ** " " " **ראַפּאַפּאָרט**
" " " **נוסבוים** " " " **שלוצין**
" " " **סטאָל** " " " **שאַפּיראָ**

איסט ניו יאָרקער אומפּאַרטייאישע א. ר. שול

440 וויאָנאַ סטריט. געגרינדעט 1923

נחום ווייסמאַן, לערער
מר. און מרס. **קרעמער**, רעק. סעק.
" " " **ריוומאַן**, קאַסיר.
מרס. **מיטשעל**, פּינ סעק.

מר. און מרס. **בראַון** מרס. **לאַזאַרסראָן**
" " " **גאָלדבערג** מר. און מרס. **פּאָן**
ה. האָראָוויץ " " " **קאָטלער**
מר. און מרס. **וואָלנער** מרס. **צוקראָוו**
מרס. **זאַלין** **ראָזענבערג**

באַגריסונגען פון מידל ווילעדזש פאַרוואַלטונג

1 פולטאָן עוועניו. געגרינדעט 1923

אייזיק פלאַטנער, לערער

מייקלסאָן, פאָרזיצער **ראַבינאָוויטש**
דייווידסאָן, סעקר. **פרומקין**
ג. גאַליגער **סענדלער**
גאָרעליק **סלאַווין**

דאַון טאַון שול, 134 א. 7טע סט. **עלטערן באַגריסונגען**

מר. און מרס. **פיגאַרסקי** מר. און מרס. **מייזנער**
" " " **פערלשטיין** " " " **סיגעל**
" " " **קלאָוזנער**

באַגריסונגען פון פאַרוואַלטער פון איסט פלעטבוש

247 איסט 94טע סט. געגרינדעט יאַנואַר 1, 1927

ג. הייקין, לערער. דזש. שניידער, דזשעני אָווסייעוו, מרס. טאַלעסניק, מרס. פּאָלאַנסקי, מ. קליין, ש. געצאָף, מרס. סטיין. א. בעקמאַן, ווייגגער, שיף, ב. קלאַטשקאָ, ל. סאָלאָוו

באַגריסונג פון דער אינגסטער שול פון וואַשינגטאָן הייטס

4250 בראָדוויי און 656 וו. 181טע סט. געגרינדעט יאַנ. 1, 1927

וו. שאַפּאָשניק, לערער

מר. און מרס. **מאַגיד** — **גאָלדבערג**, סעקרעטער

" " " **פּרוטקאָף** — מר. און מרס. **רובין**

קויפט די קינדער־צייטונג „**אונזער חבר**" 2 ס. אַ נומער

אַרויסגעגעבן פון די אומפּאַרטייאישע א. ר. שולן.

הויפּטפאַרקויף: 143 איסט 103טע סטריט, ניו יאָרק

We bake the Best Rolls & Bread
3 Times Daily
A fine assortment of Cakes
BAKERY
711 ALERTON AVE.

TARLOW & CO.
PROVISIONS
1353 Boston Rd. Bronx

D. QUINTNER
1335 So. Boulevard Bronx

MAMIE BUGIN
2206 Mermaid Ave. Coney Isl.

באַגריסונג פון

סעניצער פּראָגרעסיווער
א. ר. ברענטש 554
143 איסט 103טע סט.

ראָזענס בעקעריי
1380 פּאַרק עוועניו

Compliments of
Mrs. ANNIE JUPITER'S
EMPLOYMENT AGENCY
189 Rivington Street

R. M. FEIN
1377 Franklyn Ave.

A. C. LUNCH & CAFETERIA
60 West 37th St.

Phone Blythbourne 3125

MACKTA BROS.
SHOES
That Are Different
4201—13th AVENUE
Brooklyn, N. Y.
Bronx Store—1019 So. Blvd.

ניו יאָרקער פאַרוואַלטונג פון די אומפּאַרטייאישע אַרבעטער רינג שולן

י. דאָראָשקין, פאָרזיצער — י. הורוויץ, פינ. סעקר.

ד. שקלאַר, עקז. פאָרזיצער — ב. מעלצער, רעק. סעקר.

דר. ב. סילוווער, קאַסיר — ה. האַלפּערן, קאַסיר

די קינדערגאָרטן אָרגאַניזאַציע

פון די אומפּאַרטייאישע ארבעטער רינג שולן

באַגריסט די שול־טוער צו זייער גרויסער אונטערנעמונג.

די דערציאונג פון דעם יונגן דור איז דער וויכטיקסטער טייל פון אונזער לעבנס־אויפגאַבע.

די קינדער־גאָרטן דערציאונג מאַכט דעם קינד מער ערפאָלגרייך אין זיין ווייטערדיקער שול־אַרבעט.

די אָרגאַניזאַציע האָפט, אַז איר נוצלאַכע אַרבעט פון עפענען וואָס מער קינדערגערטנער וועט געפינען דעם אינטערעס ביי די מערסטע אַרבעטער־עלטערן, וועלכע האָבן קינדער אין דער פאָרשול־עלטער, און באַזונדערס ביי די איבערגעבענע שול־טוער.

רבקה לעווין, פאָרזיצער — זעלדע הורוויץ, סעקר.

קינדערלאַנד

זומער־קעמפּ פון די אומפּאַרטייישע אַ. ר. שולן

האָפּוועל דזשאָנקשאָן, נ. י.

באַגריסט די שולן,

די עלטערן און קינדער,

פאַרוואַלטער און טוער

צום גראַדואירונגס יום טוב !

קינדערלאַנד איז אַ **קינדער רעפּובליק** מיט אייגענע דעפּאַרטאַמענטן פון היגיענע, פּאָסט, אַרבעט, ריינקייט, עסן צייטונג, אונטערנעמונגען, וויסנשאַפט, ספּאָרט און געזונט !

ניו יאָרקער אָפיס:

143 איסט 103טע גאַס

באַגריסונגען פון די לערער פון דער אומפּאַרטייאישער אַרבעטער רינג מיטל־שול

יעקב לעווין דירעקטאָר פון דער מיטל שול	ה. נאָוואַק
ב. צ. גאָלדבערג	נ. קאַמענעצקי
דר. נתן בן נתן	ח. בעני
י. א. ראָנטש	ש. באַרקין
נ. ב. מינקאָוו	א. בראָמבערג

האַרציקע באַגריסונג פון דער מיטלשול פאַרוואַלטונג צום גרויסן יום טוב !

א. מאַגידסאָן, פּאָרזיצער — **מ. גראָסמאַן**, קאַסיר
י. הורוויץ, פינ. סעקר. — **ה. לעווין**, רעק. סעקר.

רבקה לעווין, מר. און מרס. **לעווסקי**, מר. און מרס. **פּאַקס**, מר. און מרס. **מינץ**, מרס. **גרייזער**, מרס. **קאַנוויסער**, מרס. **ריי** מרס. **מאַרק**, מרס. **קעסליוק**, **א. רעדי**, **פּאָרמאַן**, **גובערמאַן**
גאַליגער, **מאַרמאָר**, **קימבאַראָווסקי**, **איילבערט**

איך ווינש אייך ערפאָלג אין אייער אַרבעט פאַר דער אידי־שער קולטור.
ש. ניגער

באַגריסונגען און וואונשן פאַר מער און מער ערפאָלג.
גלאַנץ פאַמיליע

לאַנג לעבן זאָל די אַרבע־טער שול־ערציאונג.
ה. בורגין

אייערער
פאַר פּראָלעטאַרישער ערציאונג
קלמן מרמר

באַגריסונגען
פון אונזערע לערער:
יעקב שייפער
באָר־דיריגענט
ל. מאַלאַמוט
געזאַנג־לערער
מ. זאָלאָטאַרעוו
מאָלער
מ. פּאַקס
טאַנץ־לערערן

א. ל. גאָלדמאַן
THE MODERN SCHOOL
Ferrer Colony
STELTON, N. J.

דער לערער־ראַט פון די אומפּאַרטייאישע א. ר. שולן

דריקט אויס זיין גרויסע פרייד צו דער געלעגנהייט פון דער איצטיקער גראַדואירונג.

פאַר לערער קאָן ניט זיין קיין גרעסערער דערפאָלג ווי זען, אַז הונדערט קינדער זיינען דורכגעגאַנגען אונזערע גאַרמאָלע שולן און קלייבן זיך אַריבערגיין אין אונזער מיטלשול.

מיר לייגן אויף אייך, קינדער, אַ סך האַפנונגען, אַז מיר זאָלן ווען ס'איז קענען זיין אַנטוישט. אונזערע האַרציקע ברכות אויף אייער ווייטערן וועג.

מיטגלידער פון לערער־ראַט

שפרה אַלטמאַן	יעקב לעווין	מ. פאַקס
א. בערגמאַן	א. לייעווסקי	ראָזע קאַץ
משה בלעכמאַן	סימע ליפשיץ	ר. קאַפּלאַן
א. בראָמבערג	א. לייב	כ. קופּערמאַן
וו. באום	ל. מאַלאַמוט	נ. קאַמענעצקי
א. גראָספילד	ב. מאָזאַר	י. א. ראָנטש
נ. הייקין	נ. מינקאָוו	א. ראָזענוויער
נ. ווייסמאַן	נח מישקאָווסקי	ל. ראַטשטיין
מ. זאָלאָטאַראָוו	ה. נאָוואַק	וו. שאַפּאָשניק
ד. טאַראַנט	מ. סטרוגאַטש	י. שייפער
ס. טאַראַנט	א. פלאַטנער	

צו די באַוואוסטזיניקע אָנהענגער פון דער אומפּאַרטייאישער א. ר. שול

איר, אַלס באַוואוסטזיניקע אָנהענגער פון דער אומפּאַרטייאישער א. ר. שול קענט ניט און טאָרט ניט באַנוגענען זיך מיט בלויז שיקן אייערע קינדער אין דער שול! איר דאַרפט זען, אַז אויך אַנדערע זאָלן פאַרשטיין די באַדייטונג פון דער שול און זאָלן אין איר שיקן זייערע קינדער. איר דאַרפט אַליין ווערן יעדערער באַזונדער אַ פּראָפּאַגאַנדיסט פון דער אידעע פון דער שול און געווינען פאַר איר וואָס מער אָנהענגער.

אַפּריל 29 און 30

מאַי דער ערשטער

אונזער יערלאַכער שולן באַזאַר

אין וועבסטער האַל

טויזנטער אַרטיקלען בעכאַציכנעם.

מען הייבט שוין אָן צו זאַמלען. גרייט זיך צו! זאָגט אָן אַלע אייערע פריינט! די פּראָגראַם פאַר די 3 טעג

נ ו ! נ ו !

גראַדואירונג יום טוב

באַנקעט

און

קבלת־פּנים

פאַר

יעקב לעוויין

צוויי אין איינס!

שבת 8.30 אוונט, 26טן פעברואַר

אין בראַנקסער שול אוידיטאָריום

542 איסט 145טע סט.

בילעטן אין אַפּיס:

143 איסט 103טע גאַס

קינדערלאנד עלטערן־פאריין

(קלעף)

באַגריסט האַרציק די אומפּאַרטייאישע א. ר. שולן
צום גרויסן גראַדואירונגס יום־טוב

דער עלטערן־פאַריין אַפּעלירט צו אַלע עלטערן פון **קינדערלאַנד** און אויך צו די עלטערן פון **די שולן** אָנצושליסן זיך אַלס מיטגלידער פון קלעף

דר. מ. סילווער, פּאָרזיצער. **מרס. פּערלשטיין**, סעק.

פריינדלאַכע באַגריסונג פון

מ. אַלפּערט (מיטגליד פון גראָדנער א. ר. בר. 637)

920 קעלי סטריט

מיר באַגריסן אייך, לערער און שילער, צו אייער גרויסן
גראַדואירונג יום־טוב.

די סטודענטן פון דעם אַרבעטער־רינג לערער־סעמינאַר

דער אידישער לערער־סעמינאַר — 427 לאַפּאַיעט גאַס באַגריסט האַרצלאַך אַלע גראַדואירנדע תלמידות און תלמידים און ווינשט זיי צו פאָרזעצן זייערע לימודים און ווערן אינטעליגענטע און פאָרגעשריטענע **לערער, טוער** און **פירער** צווישן די אידישע אַרבעטנדע מאַסן.

פרענדס אָוו האַרלעם (אַקציע)

מיטעט יעדן מאָנטיק אין דעם האַרלעמער שול נומ. 2
114 איסט 113טע סטריט

באַגריסונגען פון לערער און טוער פון די אידיש וועלטלאַכע שולן.

מנחם בזשאָזע

רבקה גאָרדאָן

יוסף וואָל

ז. ווײַנפּער

מ. טשודנאָווסקי

באַווער פּאַווער

אַ פרײַנדין

ב. מאַרקוס

עזריאל נאַקס

י. מ. פליאַט

דוד פלאַקסער

אהרן קאַפּלאַן

שמואל קאָרן

משה שיפּרעס

וו. שאַפּאָשניק

שלמה שנײַדער

ל. שפּיטאָלניק

פ. שוואַרצמאַן
(ארב. אונײַווערזיטעט סעק)

אַ האַרציקע באַגריסונג פון
שלוימע בערקאָוויטש

אַ האַרציקע באַגריסונג פון דערווײַטנס צו נאָנטע חברים אין דער אַרבעט.
י. שטײַנבוים

איך באַגרים אײַך צו אײַער שמחה.
דר. יעקב שאַצקי

איך באַגרים האַרציק די גראַדואירטע קינדער און נוין זײַ פאַרבלײַבן גוטע אידן.
ס. ווײַנער

אַ בײַן פון אונזער קערפּער פלײש פון אונזער לײַב.
אויסגעוואָקסן פון דער מיטלשול ווינשט גרויס דערפאָלג אין דער ווײַטערדיקער אַרבעט.
אפרים לעוו.

באַגריסונג פון אַ פרײַנד

שפּרה אָלטמאַן
מאָניאַ טאַראַנט
פ. האָנאָר

מײַנע בעסטע וואונשן צו אײַער יום־טוב.
נ. סיגעל

Compliments of

I. BOOK

965 EAST 23rd STREET BROOKLYN, N. Y.

Compliments of

S. SHAPIRO

1913 SECOND AVENUE

KATZ SHOE STORE

1480 Madison Avenue

אַ פּלאַץ, וואו אַלע אונזערע שולן קויפן

שול-מכשירים, שרייב-געצייג, טאָפּלען

EDUCATIONAL STATIONERY HOUSE

122 Fifth Avenue, N. Y.

Tel. Watkins 1715 (Special attention to Schools)

מיר רעקאָמענדירן אונזערע עלטערן און פריינט

צו אַבאָנירן זיך פאַר דעם זשורנאַל

„שול און לערער"

אַרויסגעגעבן פון דעם לערער־פאַרבאַנד פון די אידיש וועלטלאַכע שולן

אין אַמעריקאַ און קאַנאַדע

336 איסט 15טע סטריט, ניו יאָרק

אַ באָנעמענט פּרייז פאַר אַ יאָר איין דאָלער

שיקט אייערע קינדער אין אַן אומפּאַרט. אַ. ר. שול

באַגריסונגען פון עלטערן און פריינד פון קינדערלאַנד און די שולן

זש. פענטעל

153 מאַנהעטן עוו.

ל. דאָרפמאַן

964 אַמסטערדאַם עוו.

מר. מרס. שרייבמאַן

1639 עדיסאָן עוועניו

מר. מרס. מאַנדעל

8106 פּאָלק עוו. לאָנג איילאַנד

מר. מרס. מאַקאַראָווסקי

810 איסט 183טע סט.

מר. מרס. ראַבינאָוויטש

187 פיינהוירסט עוועניו

מר. מרס. קאַפּלאַן

206 איסט 198טע סט.

ל. זיסלמאַן

פידל-לערער אין די שולן

פּריוואַט סטודיאָ

321 — 2טע עוועניו

דייוויד סאַפּירא

פּיאַנאָ לערער אין די שולן

פּריוואַט סטודיאָ

217 אָשען עוו. ברוקלין

מר. מרס. ריכטער

62 איסט 102טע סט.

מר. מרס. שפּיגעל

מרס גיטלין, 231 ברוק עוו.

ל. קאָן, 212 ברוק עוו.

בעני׳ס העט סטאָר

2273 וועבסטער עוו. בראָנקס

ראַפּאָפּאָרט און קאָטלער

בוכהאַנדלונג, דרוקעריי און שרייב - געצייג

1310 סאַוטערן בולוואַרד

בראָנקס

טעל. אינטערוויל 9043

ד. קאָלטמאַנס רעסטאָראַן

1553 מעדיסאָן עוו.

גוטע געשמאַקע מאָלצייטן

אָפן יעדן טאָג אין אַלע צייטן

באַגריסונגען פון עלטערן פון קעמפּ קינדערלאַנד

מר. און מרס. באָגאָראַד

פּאַסייק, נ. דזש.

מיר באַגריסן די מיטלשול צום גרויסן גראַדואירונגס יום טוב.

מר. און מרס. סלאָווסקי

באַגריסונג פון

מר. און מרס. גענזלאָוו

ס. ווייגער

249 ברייטאָן ביטש עוו.

מר. און מרס. ווייזער

269 איסט 175טע סט.

מר. און מרס. זוקראָוו

פאַרוואַלטער פון א. נ. י. שול

מר. און מרס. מאַסלאָוו

1460 וועסט 8טע סט. ברוקלין

לואיס מינץ און פאַמיליע

2432 וואַלענטיין עוו.

נ. מאַזורסקי

ה. סיגוניק

2027 וואַשינגטאָן עוו. בראָנקס

מאיר קאָן און פאַמיליע

1480 — 38טע סט. ברוקלין

מר. און מרס. רובין

441 — 9טע עוו. ברוקלין

באַגריסונגען פון חברים און פריינד פון די שולן

איך פריי זיך מיט אייך פון
דערווייטנס, אַזוי ווייט ווי
יאָנקערס.

א. אייוועגס.

איך באַגרים די פאַרוואַלטונג
אין איר גוטער אַרבעט.

ס. מאָירסקי.

מ. בערקמאַן

1055 ערשטע עוו. נ. י.

הערי גאָלדשטיין

1662 לעקסינגטאָן עוו.

ר. אויערבאַך

237 איסט 102טע סט.

שלום לעווין

מ. קאָלוועד

סעם רודערמאַן

סטערן (בר. 324)

וויליאַם פרענקעל

שלום און אייניקייט

אין אונזער שול-באַוועגונג, זאָל
זיין דאָס שלאָג וואָרט פון יעדן
פריינד פון וועלטלאַכן שול-וועזן.

איינער פון אייך.

האַרציקע באַגריסונגען פון

מר. און מרס. מעסט

1517 מעדיסאָן עוו. ניו יאָרק

ס. סלאָבאָדאַ

610 וועסט 139טע סט. נ. י.

סאָל. שטיינבערג

907 טינטאָן עוועניו

ח. לוסטיגמאַן

68 איסט 97טע סט.

זש. גינזבורג

37 וועסט 113טע סט.

א. פען

1915 דעילי עוו.

א. גאָלד

11 בעי 34טע סט., ברוקלין

באַגריסונגען פון חברים און פריינד

באַגריסונג פון

מר. און מרס. גאָטליב

1845 ענדריוס עוו. בראָנקס.

ה. קאָהן און פאַמיליע

36 איסט 119טע סטריט

ס. בלאק

982 איסט 178טע סט.

HYMAN MARKOFSKY

The House of Fine Clothes

For Men Women and Children

No Connection with
Any Other Store

2055 SECOND AVE.

R. LAZARUS

Ladie's and Gent's Furnishings
Also Infants Wear

1501 MADISON AVE.
near 103rd St., N. Y.

באַגריסונג פון

קאָפלאָוויטש

353 ביקמאַן עוו. בראָנקס

ה. אויפגאַנג

פינ. סעקר. פרייהייט בר. 272
2719 מאָרים עוועניו

א. ראָזנפעלד, (בר. 272)

79 א. 107טע סט.

א. לאָטקער

ה. לאָטקער

זש. לאָטקער

האַרציקע באַגריסונג
פון די פריינד

מר. מרס. סיגעל (בר. 272)

באַגריסונג פון

מר. און מרס. גובערמאַן

פאַרוואַלטער פון דער מיטל שול

Lehigh 3618

H. B. SCHWARTZ

Family Footwear

1527 MADISON AVE.

University 2727

S. LEVIN

Dealer in High Grade Shoes

1631 MADISON AVE.
Cor. 109th St. New York

פאַטראָנייזט אַלע, וועלכע אַנאָנסירן אין דעם זשורנאַל

באַגריסונגען פון פריינד:

וואַקסט אין צאָל און גרויס

ווי עס ווינשן אייך אייערע
עלטערן און קינדער:
ת. באָגאָראד

גאַלקין, געניז, דאַדקין

מעלצער, עדלין

סטראָמבערג

פּרוסאָוו

ק י נ ג

ר ו ב י נ ש ט י י ן

צו דעם גרויסן גראַדואירונגס
קינדער יום טוב

שיקן מיר אונזער בעסטן וואונש

פאַמיליע טשוסיד

עלטערן און קינדער

נייטען, סאָניע

מארי, מעניע

טשוסיד

KAPLAN'S
Barber Shop & Beauty Parlor
Ladies' Hair Bobbing, Hair Dyeing & Bleaching by Mme. RUBIN expert Manicuring
2104 Mermaid Ave., Coney Isl.

Compliments of

A. STEINBERG
322 ST. NICHOLAS AVE.

Compliments of

SAM ROSEN
202 W. 127th ST.

MANHATTAN PROVISION CO.
M. E. YEDLIN
220 E. 6th ST.

Metropolitan Bottling Co.
1833 Washington Ave., Bronx

LOUIS PLOTKIN
INSURANCE
2484 GRAND AVE.

באַגריסונגען פון לערער:
ב. פרידמאַן און בערטא לעילטשוק

איך באַגרים אייך איצט קינדער,
וועז הונדערט פון אייך גראַדואירן איז מיר אַזוי גוט, אַז איך וואָלט געוואָלט אייך אַלעמען אַרומנעמען און אַוועקגיין מיט אייך אַ טענצל.
זייט מיר געזונט און פריילאַך! גיט אויפן וועג וואָס פירט צו אַ ליכטיקן מאָרגן פאַרן אַרבעטער קלאַס. איך באַגרים אויך אייערע טאַטעס, מאַמעס, וועלכע העלפן אייך. געזונט און פריילאַך זאָלט איר מיר אַלע זיין!
מיט חבר גרוס,
שרה באַרקאַן
29 בראָדוויי עוו.
מייפלטאַון, נ. דזש.

באַגריסונגען פון
„די פרייהייט" מיטאַרבעטער
ראובן יוקלסאָן
א. פּאָמעראַנץ

בעמטע וואונשן פון
מר. און מרס. **טשערקאַסקי**
און פאַמיליע

פאַרזיכערט
אייער ביסל פאַרמעגן און געזונט
א. מאָורים
דזשענעראַל אינשורענס
107 איסט 17טע סט., נ. י.
Tel. Stuyvesant 0956

L. & W. CANDY CO.
Wholesale Confectioners
827 Flushing Ave. Bklyn

באַגריסונגען פון פריינד און עלטערן פון די שולן

מאיר אַלפּער (בר. 637)
אַלבערט בוסאָן

זש. גראַנאָוויץ
762 איסט 180טע סט.

מר. און מרס. זעלמאַן

ברייטאָן ביטש, ניו יאָרק

א. מילאַרד

211 איסט 51טע סט.

א. מעלמאַן. **מ. קאָהן**
בראָנקס. האַרלעם

לעאָ פּלאָטקין

דזש. סעניצקי

1628 אַמסטערדאַם עוו.

LEXINGTON
CLEANERS & DYERS
1732 LEXINGTON AVE.

וויליאַם סאָקאָל און פאַמיליע

2 וועסט 111טע סט.

הערי סלאָטקין

סילוועד און ראָזנבערג
63 א. 98טע סטריט

א. סאָקער
פ. א. קאָאָפּ. הויז

ס. שאַפּיראָ
231 איסט 99טע סט.

סמאָלעוויץ סטייישאָנערי
25 איסט 103טע סט.

אונזער האַרציקע באַגריסונג !
מיר ווינשן אייך דערפאָלג !
אַ קאָאָפּעראַטיוון מאָלצייט
קענט איר קריגן אין
האַרלעם קאָאָפּ. הויז
1786 לעקסינגטאָן עוו.
קאָרנער 111טע סט.

ש ו י ן ע ר ש י נ ע ן !
אין דע־לוקס אויסגאַבע
דר. א. אייסענ׳ס
איבערזעצונג פון
אָ מ אַ ר כ אַ י אַ ם
מיט אַ פאָרעדע פון א. רייזען
און צייכנונגען פון שאול ראַסקין
מיט אָרדערס זיך צו ווענדן צו:
מר. מאַקס נ. מייזעל,
424 גרענד סטריט, ניו יאָרק

באַגריסונגען פון חברים און פריינד פון אונזערע שולן:

מיילאַך עפשטיין — דער „פרייהייט" רעדאַקטאָר ווינשט די שולן גרויס ערפאָלג אויף דעם געביט פון פראָלעטאַרישער קינדער-דערציאונג.

קינדערלאַך, זייט געגריסט!
איר זייט די צוקונפטיקע וועגווייזער פאַר אַ פרייער וועלט!
אָנקל סעם

אַ גוטער וואונש פון האַרטפאָרד
שול-לערער **א. מייזעל**

מיין האַרציקע באַגריסונג צו אייך, קינדערלאַך און עלטערן!
דר מ. גורעוויטש

מר און מרס וואָל
818 איסט 167טע סט.

JULIUS SILVERSTEIN
61 LENOX AVE.

באַגריסונג פון **ה. סאַלאַדקין**
61 איסט 97טע סט.

Compliments of
A. WEINIKE
130 EAST 117th ST.

Compliments of
ADOLF A. WEISS M. D.

Patronize Our Photographer
D. SHUKOTOFF
1551 MADISON AVE.
New York
Lehigh 2520

מיינע בעסטע וואונשן צו אייך
ר. זאַלצמאַן,
„די פרייהייט" מענעדזשער

בנימין ליפשיץ

ה. י. קאַסטרעל

דוד סיגעל

מאַקס קיצים

אַ ברכה פון איינער, וועלכע איז דערצויגן אין אייערע שולן.
כאַווע טיקאָלסקי

איך באַגרים די קינדער זייער פריינדלאַך און ווינש זיי גליק.
יאָסל קאָטלער

איך באַגרים די קינדער לכבוד זייער גראַדואירונג.
א. מ. מאַנדעלבוים.

DR. M. A. LIPKIND
1871 SEVENTH AVE.

Fordham 9330, Davenport 10324

DR. M. SILVER
Surgeon Dentist
2023 WASHINGTON AVE.

1572 McCOMBS RD.
Cor. Mt.Eden Ave., Bronx

באַגריסונגען פון פריינט פון אונזערע שולן

איך באַגריס די אומפּאַרטייאישע א. ר. שולן און ווינש זיי ערפאָלג אין זייער ווייטערדיקער אַרבעט לטובת דער אידישער קולטור.

יעקב בן עמי

ליבע קינדער, חברים מיינע!

נעמט צו מיינע האַרציקסטע באַגריסונגען און מיין ברכה! זאָל אייער אַרבעט פּרוווכטבאַר זיין! זאָלן אייערע הענט געשטאַרקט זיין!

אייער פריינט און חבר

מענדל עלקין

דער אויוווינג פּלייס קונסט טעאַטער

באַגריסט די קינדער פון די אומפּאַרטייאישע א. ר שולן צו זייער גראַדואירונגס יום טוב און ווינשט זיי דערפאָלג אויף זייער וועג צו פאַרשפּרייטן אידישע קולטור צווישן אידישן פאָלק.

אויוווינג פּלייס קונסט טעאַטער

יעקב בן עמי, דירעקטאָר

מאַקס ר. ווילנער, הויפּט פאַרוואַלטער

ווערט געשפּילט יעדן פרייטיק אָוונט, שבת, זונטיק מאַטינע און אָוונט און אויך אין מיטנוואָך

מיין האַרציקסטע באַגריסונג צו אייער שיינעם גראַדואירונגס יום טוב.

זאָל אייער אַרבעט זיין ערפאָלגרייך.

ה. לייוויק

איך באַגריס די אומפּאַרטייאישע א. ר. שולן און ווינש זיי ערפאָלג אין זייער נוצלאַכער אַרבעט פאַרן קיום פון אונזער קולטור.

יעקב מעסטל

באַגריסונג פון

ל. פיינבערג

בעסטע וואונשן פון

הערש ראָזנפעלד

אַנשל לעווין

ד. אָלטמאַן

מר און מרס. **גוטניק**

ה. זשוקאָווסקי

ש. ק. קאָהן

דוד גאָירסן

מר. און מרס. **צוויגעלסקי**

ה. זעלדין

באָנדס! באָנדס!

דאָס איז **ניט קיין דאָנייִשאָן**, דאָס איז **אַן הלואה**

די הלואה איז אויף דער סומע פון

$250,000

גאַראַנטירט פון דער זשאָינט באָארד און פון די לאָקאַלן
2, 9, 22 און 35.

באָנדס ווערן פאַרקויפט צו 25, 50, 100 און 500 דאָלער. דער לאָזן טראָגט זעקס (6) פּראָצענט אינטערעסט, וואָס ווערט געצאָלט אַלע האַלבע יאָר.

יעדער ערלאַכער אַרבעטער וועט זיך שטעלן אויף דער זייט פון די 40,000 קלאָוק און דרעסמאַכער וואָס קעמפן פאַר זייערע אינטערעסן און געגן זייערע פאַרשווערער. די אַרבעטער וועלן ניט דערלאָזן אַז די גרויסע קלאָוקמאַכער יוניאָן זאָל צעבראָכן ווערן.

קויפט באָנדס פון דעם קלאָוקמאַכער לאָזן און העלפט ראַטעווען די יוניאָן!

אַ באָנד פאַר יעדן אַרבעטער! אַ באָנד פאַר יעדער אָרגאַניאַציע!

קויפט באָנדס! קויפט זיי באַלד!

ניו יאָרק דזשאָינט באָארד קלאָוק און דערסמאַכער יוניאָן

לואיס היימאַן, מענעדזשער. **דזשוליוס פּאָרטנאָי**, סעק.

אַדרעסירט געלט און בריוו צו:

JULIUS PORTNOY

16 West 21st Street, New York, N. Y.

באַגריסונג פון דער

„פרייהייט" רעדאַקציע

די „פרייהייט" באַגריסט די ניו יאָרקער אומפּאַרטייאישע אַרבעטער רינג שולן צו דעם יום טוב. אויף דעם גורל פון די שול טור און אויסגעפאַלן צו פאַרנעמען אַ גרויסן פּלאַץ אין דער פּראָגרעסיווער אַרבעטער באַוועגונג — די סאָציאַליסטישע דערציאונג פון די אַרבעטער קינדער.

דאָס פעלד פון סאָציאַליסטישער קינדער דערציאונג איז געווען אינגאַנצן וויסט ביז וואַנען די אַרב. רינג שולן זיינען אויפגעקומען. קינדער האָבן געקראָגן זייער דערציאונג אויסשליסלאַך אין די פּאָבליק סקולס און אין די תלמוד תורות. דער יונגער דור איז אויסגעוואַקסן פרעמד צו די אידעאַלן פון אַרבעטער באַוועגונג און פיינטלאַך צום קאַמף פון אַרבעטער קלאַס.

דער פאַקט אַז די שולן האָבן זיך אויסגעשפּרייט איז דער בעסטער סימן אויף דער נויטווענדיקייט פון אַ סאָציאַליסטישן שול וועזן אין אידיש. דער ווידערשטאַנד וואָס די שולן האָבן אַרויסגעוויזן קעגן יעדן פאַרזוך זיי אונטערצודריקן איז אַ באַווייז אויף דער הויכער מאָס פאַראַנטוואָרטלאַכקייט וואָס הערשט צווישן די שול טור און לערער. מיר פאָלגן נאָך אויפמערקזאַם דעם פאָרשריט וואָס די שולן האָבן געמאַכט. מיט צופרידנקייט האָבן מיר פאַרצייכנט די איבערגעבנקייט וואָס די שולן האָבן אַריינגעלייגט אין זייער אַרבעט אין פאַריקן יאָר.

די „פרייהייט" ווינשט די אומפּאַרטייאישע אַרב.־רינג שולן ווייטערע אַנטוויקלונג און אויסשפּרייטונג.

מלך עפּשטיין

פאַרזיצער רעדאַקציאָנס־קאָלעגיע „פרייהייט"

האַרציקע באַגריסונג צו אייער יום טוב

פ. ראַבינאָוויץ און פאַמיליע

187 פיינהוירסט עוועניו

מאַקס פרידמאַן

251 איסט 52טע סטריט

איך באַגריס די ניו יאָרקער אומפּאַר־
טייאישע אַרבעטער רינג שולן!

אייער אַרבעט צו דערציען די אידיש
אַמעריקאַנישע יוגנט אין אַ פּראָגרעסיוון
גייסט איז זייער אַ נוצלאַכע אַרבעט.

איך ווינש אייך גרויס ערפאָלג אויך
אויף ווייטער.

ב. בראָדסקי.

דער אַרבעטער טעאַטער פאַרבאַנד

שעצט אָפּ זייער הויך, די סאָציאַליסטישע ערציאונג, וואָס ווערט געגעבן אונזער יונגן דור.

און דערפאַר באַגריסן מיר אייך האַרציק לכבוד דעם גראַדואירונגס יום טוב.

מיר האָפן, אַז די הונדערט תלמידים וואָס זיינען דורכגעגאַנגען אייערע עלעמענטאַרע שולן, וועלן אומעטום פאַרשפּרייטן אָט די סאָציאַלע אידייען, וואָס זיי האָבן געקראָגן דורך אייערע לערער און זיי וועלן העלפן די אַרבעטער מאַסן צו ווערן גייסטיק רייכער צו קעמפן פאַר דער באַפרייאונג פון דעם אַרבעטער קלאַס.

אַרבעטער טעאַטער פאַרבאַנד

דוד אייבראַהאַמס, עקז. סעקר.

אַרבעטער טעאַטער פאַרבאַנד

41 UNION SQUARE, Room 815

New York

Telephone Stuyvesant 3103

פאַרן פּרייז פון 2 בילעטן אין טעאַטער קענט איר האָבן אַן אייגענעם טעאַטער.

5 דאָלער — דאָס איז דער פּרייז פון אַ שער פאַרן אַרבעטער טעאַטער. אַ שער איז אַ ציגל צום בנין פון ערשטן אידישן אַרבעטער טעאַטער אין אַמעריקאַ. אַ אידישער אַרבעטער טעאַטער וועט ניט זיין קיין שפּילאַרניע פאַר פּראָפיטן, נאָר אַ קונסט־טעמפּל, וואו דער פּראָגרעסיווער אידישער אַרבעטער וועט געפינען זיין גייסטיקן „איך".

מיט אַ אידישן אַרבעטער טעאַטער וועט די אידישע אַרבעטערשאַפט אַריינטראָגן איר פרישן רעוואָלוציאָנערן טאָן קעגן דער אַלטער פאַרשמילטקייט פון קאָמערציאַלן טעאַטער.

לאָמיר בויען אונזער אייגענעם טעאַטער !

ווערט אַ שותף אין דער גרויסער אַרבעט. קויפט שערס.

שטעלט זיך אין פאַרבינדונג מיט אונזער אָפיס. מאַכט דעם אַרבעטער טעאַטער פאַר אַן אַקטועלער איש: אין די שעפער, וואו איר אַרבעט, אין אייערע יוניאָן לאָקאַלן, אַרבעטער רינג ברענטשעס, יוגנטלאַכע און קולטוריקלובן. אין קורצן — אומעטום, וואו איר זענט אַ מיטגליד, דאַרפט איר אַגיטירן און דורכפירן, אַז סיי די אָרגאַניזאַציע אַלס קאָלעקטיוו, און סיי די יחידים, וועלכע באַלאַנגען, זאָלן קויפן שערס.

שערס קענט איר באַקומען אין אונזער הויפּט אָפיס, 41 יוניאָן סקווער, רום 815 און ביי דעם סעקרעטאַר פון אייער אָרגאַניזאַציע.

אויב איר קענט ניט באַצאָלן מיט איין מאָל, קענט איר אייער שער אויסצאָלן.

אַרבעטער טעאַטער פאַרבאַנד,

דוד אייבראַהאַמס, עקז. סעקר.

Telephone: Lexington 2561

אונזער חברשע באַגריסונג

אידישער אַרבעטער-אוניווערזיטעט

126 איסט 16טע גאַס, נ. י.

אַ הויך שול פאַר אַרבעטער, וואו אַ גרונטלאַכער שטודיום פון אַלגעמיינע וויסנשאַפטן און באַלדיקע פּראָבלעמען פון דער אידישער אַרבעטער באַוועגונג ווערן אויפגענומען

דער לערער-ראַט באַשטייט פון די פאָלגנדע חברים:

מ. אָלגין ה. בורגין א. גלאַנץ ע. דזשייקאָבסאָן
א. ש. זאַקס קאַרל מרמר מלך עפּשטיין י. מינדל, דירעקטאָר

דער ארב. אוניווערזיטעט קורס געדויערט צוויי יאָר.

דאָס דריטע יאָר צוגרייטן לערער.

א. לוצקי

גאָר, גאָר אַ נייע טשיקאַווע פּראָגראַם: צווישן פּאַרטייען:
אַ קאָמוניסט, אַ רעכטער, אַ ציוניסט, אַ זייאָניסט, אַ פאַרבאַנדניק.
צום לאַכן אָן אַ שיעור און צום טראַכטן — נאָך מער.
און נאָך און נאָך.

מעלדן צו קאָנצערטן:

A. LUTZKY

30 UNION SQPARE NEW YORK

האַרציקע באַגריסונגען

פון חברים סטודענטן פון איד.אַרבעטער-אוניווערזיטעט:

א. ווייַנפּער. **מ. מינדעס**

מאָדיאַקאָט

די אידישע מאַריאָנעטן אין נאָמען פון זייערע מייסטער
זוני מאוד, יאָסל קאָטלער און דזשאַן טוואָרקאָוו
באַגריסן דעם זשורנאַל, ווינשן ערפאָלג די איידעלע מענשן,
וועלכע שענקען זייער צייט דערפאַר.

אַ קאָאָפּעראַטיוון גרוס אייך:

לערער, טוער, עלטערן און קינדער

פון די אומפּאַרטייאישע אַרבעטער רינג שולן,
צו אייער היינטיקן יום-טוב!

פאַראייניקטע אַרבעטער
קאָאָפּעראַטיווע געזעלשאַפט

ניו יאָרק

באַגריסונג פון

דזשאָינט באָארד פּאָריערס יוניאָן

לאָקאַלן 1 — 5 — 10 — 15

22 איסט 22טע סט. נ. י.

מאָרים קאָהען, סעקר. טרעזשורער. ב. גאָלד, מענעדזשער

מיר זיינען מיט אייך !
דערציט די יוגנט !

דרעסמאַכער יוניאָן לאָקאַל 22

א. ל. ג. וו. י.

דזש. פּאָרטנאָי, מענעדזשער.

אַמאַלגאַמייטעד באַנק

15 יוניאָן סקווער

דעפּאָזיטס איבער 8 מיליאָן

אברהם רייזען, דוד בערגעלסאָן, משה נאַדיר, מנחם, מאַני לייב ברוך גלאַזמאַן און מ. ל. האַלפּערן

זיינען שטענדיגע מיטאַרבעטער פון דער

„פרייהייט"

נאָך אַ פיידזש לעזע-שטאָף יעדן טאָג

די „פרייהייט" האָט נייע פיטשור־אַרטיקלען, וואָס שפּיגלען אָפּ אַלע זייטן פון דעם אַרבעשער לעבן און באַפרידיקן אַלע זיינע פּאָליטישע סאָציאַלע און קולטורעלע באַדערפענישן אין זיין טאָג־טעגלאַכן לעבן.

די „פרייהייט" איז די איינציקע אידישע אַרבעטער־צייטונג אין אַמעריקע, וואָס קעמפט פאַר די אידישע אַרבעטער אויף אַלע גע־ביטן, גיט די געגוויסטע אינפאָרמאַציע פון דעם לאַנד פון די סאָוועטן; וועגן דעם איבערבוי פון דעם אידישן סאָוועטנפאַרבאַנד; וועגן דעם איבערבוי פונם אידישן לעבן דאָרטן, און

קאָרעספּאָנדענטן אין אַלע וועלט-טיילן

אַ קינדער ווינקל פאַר אַלע שולן יעדן טאָג אין דער „פרייהייט"

דער „זיידע" מאָרים ווינטשעווסקי

האָט זיין „ווינקל" אין דער „פרייהייט"

וויליאַם גראַפּער

דער באַרימטער אַמעריקאַנישער קאַרטוניסט, וועט אַזוי ווי ביז אַהער, באַשיינען די „פרייהייט" מיט זיינע פּראַכטפול־שיינע קאַרטונס.

לייענט די „פרייהייט" יעדן טאָג!

באַגריסונגען פון יוניאָנס און א. ר. ברענטשעס

Compliments of
Bonaz Embroiders Union
Local No. 66
I. L. G. W. U.
7 EAST 15th ST.

א. ר. ברענטש 462
אַטלאַנטאַ, דזשאָרדזשיאַ
מ. מערלין, סעק.

עסט ברויט מיט יוניאָן לייבל
Bakers and Confectionery Workers Interational Union of America
Local 169
BRONX N. Y.

דער „איקאָר" איז די אייג־ציקע אָרגאַניזאַציע, וואָס ווידמעט איר גאַנצע צייט און ענערגיע צו העלפן די אידישע קאָלאָניזאַציע אין סאָוועטן פאַרבאַנד.

שטיצנדיק דעם „איקאָר" העלפט איר דער אידישער מאַסן קאָלאָניזאַציע אין סאָוועטן פאַרבאַנד.

כאָטינער יוגנט
א. ר. ברענטש 271
מאָרים לייבאָוויטש סעק

א. ר. ברענטש 673
ס. ליטוואַק, סעקר.

פּראָגר. סאָכאַטשעווער
א. ר. בר. 456
מיטעט 1 — 3 פרייטיק אין סטייוועסענט קאַסינאָ
ב. גאָלדבערג, סעק.

חבר'שע באַגריסונג פון
לאָדזשער ברענטש 324
62 איסט 106טע סט.

א. ר. ברענטש 301 פירט אָן אַ קאַמפּיין פאַר נייע מיטגלידער מיט אַ פרייען בר. עקזאַמען. דער ברענטש מיטעט 2—4 פרייטיק אין 257 א. האָוסטאָן

א. ר. ברענטש 576, באַגריסט די אומפּאַרטייאישע א. ר. שולן צו דעם גראַדואַרונגס יום טוב. ווינשט גרויס ערפאָלג אויך אויף ווייטער.

דער „האַמער"

אַ פּאָליטיש געזעלשאַפטלאַכער חדש־זשורנאַל

דער „האַמער" איז אַ שוין קען פאַלשע און ביליקע אידייען, וואָס קינדער קלייבן אי פאין גאַס און אין דער קאַזיאַנער שול. דער „האַמער" איז דעריבער אַ שמירה אין הויז פון יעדן אַרבעטער און ספּעציעל פון יענע, וואָס האָבן שול־קינדער.

וואו דער „האַמער" קומט אַריין, ווערט די אַטמאָספערע אין הויז יומטובדיק.

דער „האַמער" ברייגגט פרייד, ווייל יעדער נומער „האַמער" איז אַ זאַמלונג פון פּראָלעטאַרישע דערציילונגען, לידער, אַפּהאַנדלונגען וועגן ליטעראַטור, טעאַטער, און וועל כלם ברייגגט דער „האַמער" קלאָרקייט אין טאָגלאַכע קאַמף־פראַגן.

דער „האַמער" איז אַ זשורנאַל פאַרן קלאַסנבאַוואוסטן אַרבעטער.

יעדער נומער „האַמער" האָט פיר און זעכציק זייטן, וואָס נעמען אַריין אַזוי פיל מאַטעריאַל, ווי אַ בוך פון צוויי הונדערט זייטן.

אַ יאָר סובסקריבשאַן קאָסט $2.50

סובסקרייבערס באַקומען פריי לונאַטשאַרסקי'ס בוך „קולטור און מאַרקסיזם"

דעם „האַמער" קען מען באַקומען אַף אַלע סטענדס.

באַגריסונג פון

ריינקאָוט מאַכער יוניאָן לאָקאַל 20

א. ל. ג. וו. י.

א. ווייגגאַרט, סעקר. טרעזש.

פּראָגרעסיווער טעלזער ברענטש 491 א. ר.

ווינשט די אומפּאַרטייאישע א. ר. שולן ווייטערע אַנטוויקלונג און אויסשפּרייטונג אין זייער געבן די קינדער אַ פּראָלעטאַרישע דערציאונג.

פרייהייט ברענטש 272 א. ר. — 143 איסט 103טע סט.

באַגריסט האַרציק דעם גרויסן שולן יום טוב צו דער קינדער גראַדואירונג

פּראָגער וואַרשעווער א. ר. ברענטש 386

מיר באַגריסן די קינדער, לערער און שול־טוער צו דער גראַדואירונג פון די 100 קינדער.

ח. פּאָמעראַנץ, רעק. סעקר.

פריינדלאַכע באַגריסונג פון

פּראָגרעסיווער כעלמער א. ר. ברענטש 585

לייענט איר דעם מאָדערנעם ליטעראַרישן זשורנאַל

„ד י פ ע ד ע ר"

דערשיינט זינט 1919 און ווערט אַרויסגעגעבן מיט דער הילף פון א גרופּע שרייבער. רעדאַקטאָר אהרן קאַרלין. סובסקריבשאָן $3.00 א יאָר

DIE FEDER 239 EAST 12th STREET

Compliments of

YOUNG WORKERS CLUB

1 FULTON AVENUE Middle Village, N. Y.

באַגריסונג פון א פּראָגרעסיווע גרופּע פון

ברענטש 412 אַרבעטער רינג

בערדיטשעווער ברענטש 245 אַרב. רינג

באַגריסט די אומפּאַרטייאישע א. ר. שולן

גראַיעווער ברענטש 35 אַרבעטער רינג

מיטעט 209 איסט בראָדוויי, 4-2 מאָנטיק

לאַנג לעבן זאָל די אידישע אַרבעטער שול

ברענטש 253 אַרבעטער רינג

וויטעבסקער ברענטש בונד 224 א. רינג

באַגריסט האַרציק די שולן

סעם אגעלאָף, סעקר.

א. ר. ברענטש 325, י ב א ר א ן , סעקר.

מיר ווילן און וועלן אייך ליבן קינדערלאַך און שול־טוער.

בעסטע וואונשן פון

ברענטש 671 אַרבעטער רינג

א פריינדלאַכע באַגריסונג פון

כמעלניקער יאָנג פרענדס ברענטש 576 א. רינג

אונזער האַרציקע באַגריסונג צו אייער 6טן גראַדואירונג פון די עלעמענטאַרע שולן און 3טער פון דער מיטלשול.

אַלט קאָנסטאַנטינאָווער ברענטש 333 אַרב. רינג

באַגריסונגען פון דאָקטוירים

דר. י. מינדעל

— און —

דר. ל. הענדין

סוירדזשען דענטיסטן

1 יוניאָן סקווער, רום 803

טעל. סטייוועסענט 10119

Telephone: Watkins 4234

DR. A. COWEN

Surgeon Dentist

277 WEST 23rd ST.

New York

דר. מ. גאַרוויט

(דענטיסט)

2394 — 7טע עוו.

Dr. Saul M. Slomsky

Orthopedic Shoes

1685 MADISON AVE.

New York

Phone: University 7798

MAX DAVIDSON, Ph. G.

Chemist

Cor. 118th St. and Lenox Ave.

New York

DR. S. ABEL

1525 MADISON AVE.

New York

Telephone: Atwater 2816

HENRY WOLIN M. D.

1425 MADISON AVE.

Dr. Aaron Kirschenbaum

Dentist

130 WEST 113th ST.

New York

SAUL TEMLIAK

Pharmacist

1503 MADISON AVE.

ISIDORE MOES

Pharmacist

Cor. 89th St. and Broadway New York

American Commercial Credit Union

107 WEST 116th STREET NEW YORK

LEGAL ADVISER
Pearl H. Weinberger

Under the Supervision of the Banking Department
of the State of New York

SUPERVISORY COMMITTEE
S. Makarovsky **J. Schmirer** **Ph. Kaplan**

OFFICE HOURS: 9 A. M. to 6 P. M.

CREDIT COMMITTEE Meets Every Wednesday at 8 P. M.
CREDIT COMMITTEE
D. Dudicoff **G. Sorenko** **J. Tobachnick**
L. Schliffer **S. Sloboda**

Resources: $321,092.59 Members 1208

P. MANDEL, President B. FRIEDMAN, Secretary
G. WEINBERGER, Vice-Pres. C. RUBIN, Director

Telephone: University 4587

Special Reduction for Workers
DR. HARRY KAUFMAN
Surgeon Dentist

1420 FIFTH AVE., Cor. 116th St. NEW YORK

Telephone: Kilpatrick 7279
DR. H. METLITZ
Surgeon Dentist
1501 BOSTON ROAD NEW YORK

IRVING SCHACHT
Pharmacy
1650 LEXINGTON AVE.

S. GOLDENRING, Ph. G.
Pharmacist & Chemist
1878 LEXINGTON AVE.
Cor. 117th St., N. Y.

KAHN'S DRUG STORE
1634 LEXINGTON AVE.

SINGER'S PHARMACY
1404 STEBBINS AVE.
Bronx

Compliments of

Mr. & Mrs. I. Aaronson

30 RIDGEWOOD AVE. BROOKLYN, N. Y.

Compliments of

JACOB SCHMIRER

Phone Regent 3341 **"If It's Floor Covering We Have It"**

MILLER'S CARPET HOUSE

Wholesale and Retail
Imported and Domestic

RUGS, CARPETS and LINOLEUMS

Third Ave., cor. 98th St. **New York**

Compliments of

SAMUEL HELLINGER

ATTORNEY

305 BROADWAY

New York

Phone: Chelsea 1174

B. HOLMAN, Inc.

CHINESE AND SIBERIAN
FUR MERCHANTS

121 WEST 25th STREET
New York

M. GREBSTEIN Vice President

Telephone: Stillwell 7870-7871

JOHN M. THOMSON - ALBERT L. NELSON
Manfacturers and Jobbers of
HIGH GRADE LAUNDRY SUPPLIES
550 VAN ALST AVENUE
Long Island City

Phone: Wadsworth 2776

THE MODERN SYSTEM LAUNDRY
Unecxelled Facilities for High-Grade Work
602 WEST 191st STREET

A. W. FISHMAN

Butter, Eggs and Groceries - Fruits and Vegetables
1514 MADISON AVENUE, Corner 103rd St.

Telephone: University 1646
LENOX WET WASH LAUNDRY CO., Inc.
172 EAST 113th STREET, New York

Compliments of

E. W. ULMER

122 WASHINGTON PLACE

Compliments of

Beacon Lumber & Coal Co., Inc.

BEACON, N. Y.

Telephone: Orchard 7343

Compliments of
B. BRONEN'S MUSIC STORES
Everything in Music
121 St. Marks Pl., Cor. Ave. A Branch 1133, Simpson St., Bronx

שילדן, פּלאַקאַטן און אַלערליי
קונסט־אַרבעט
האָט אין זינען
פייוול הירש וואָלף
„איינער פון אונזערע אייגענע"
540 איסט 138טע סט. בראָנקס.
אָדער:
143 איסט 103טע סט. ניו יאָרק.

Telephone: Dry Dock 2404

METRO MUSIC CO.
מעטראָ מוזיק קאָ.
(מוזיק פּאָבלישערס)
אַלע מוזיקאַלישע אינסטרומענטן
58 — 2טע עוו. ביי 3טער סט.
הענרי לעפּקאָוויטש

M. W. BECKELMAN
Auditor and Accountant
586 LINWOOD ST.
Brooklyn N. Y.

Telephone: John 1181

חיים ריגער — אינשורענס
70 נעסאָו סט. נ. י.

אַ בקשה צו אונזערע לעזער:
פּאַטראָנייזט די אַלע, וועל־
כע פּאַטראָנייזן אונז! ברענגט
נוצן די, וועלכע ברענגען אונז
נוצן!

באַגריסונג פון
ב. פּאָדאָלסקי
130 איסט 103טע סט.

די באַלאַדע פון אַ

„קינדער קעמפּ"

פון נחום ווייסמאַן מיט אַ פאָרוואָרט פון יעקב לעווין

אילוסטרירט פון י. זעלדין, משה זאָלאָטאַראָוו, יהודה גאָמבאַרג און נ. ווייסמאַן. אַ צירונג פאַר יעדער פאַמיליע. מען קאָן קריגן אין 143 איסט 103טע גאַס און אין די בוך־געשעפטן.

טרייענגעל ליינאָטייפינג קאָמפּאַני

112 -- 4טע עוו. לעבן 12טער גאַס, טעל. סטייוועסאַן 9851

מ. שעליובסקי, פאַרוואַלטער

דרוקט ביכער, זשורנאַלן און אַנדערע דרוק־אַרבעט.

פאַר מעסיקע פרייזן

די נייסטע ביכער אין פאַרשידענע שפּראַכן קויפט מען אין

יאַנקאָוויטשעס בוך־סטאָר

179 איסט בראָדוויי, נ. י.

אַ באַגריסונג צום יום טוב פון

יוניאָן סקווער פּרעס

30 יוניאָן סקווער, נ. י.

טעלעפאָן סטייוועסאַנט 5796

אַלע קאַפּן און פּאַקעט בוך

מאַכער און יעדער וואָס וויל עסן אַ גוטן מאָלצייט טרעפן זיך אין

ROTH CAFETERIA

12 BOND STREET

מ. נ. מייזעלס בוך־סטאָר

424 גרענד סטריט

אַלערליי ביכער, זשורנאַלן אין פאַרשידענע שפּראַכן פאַר דער שול און לערער. ספּעציעלער ראַבאַט.

דער אויפקום באַגריסט די שולן

אַ חדש זשורנאַל פאַר ליטעראַטור און קולטור ענינים דערשיינט רעגלמעסיק. פּרייז $3.00 אַ יאָר

DER OIFKUM

84 BOWERY New York

אידישע לער־ביכער פאַר קינדער און דערוואַקסענע !

פון יעקב לעווין

דער אָנפאַנגער טייל 1 — 50 סענט. דער אָנפאַנגער טייל 2 — 60 ס.
דער אָנפאַנגער טייל 3 — 60 ס. דער אָנפאַנגער טייל 4 — 90 ס.
דער אָנפאַנגער, טייל 5 — $1.00 דער אָנפאַנגער, טייל 6 — $1.25
געקליבענע ווערק פון י. ל. פּרץ 60 ס. יאָסעלע, פון דינענזאָן — 50 ס.
געקליבענע ווערק פון ש. פרוג — 50 ס. בלומען — זאַמלונג פון לידער
אין די שולן — 35 סענט. בוכהענדלער און שולן באַקומען דעם
געוויינטלאַכן ראַבאַט. צו באַקומען ביי:

HEBREW PUBLISHING CO. 632 Broadway, N. Y.

י. לידסקי בוכהאַנדלונג

אַ גרויסער אויסוואַל פון לער־ביכער, קינדער־ליטעראַטור און שרייב־
מאַטעריאַלן, אויך פאַונטן־פּענס און פאַרשידענע פּאַסנדע אַרטיקלען
פאַר מתנות.

202 EAST BROADWAY, N. Y.

שיקט צו אייער אַדרעס און מיר וועלן אייך צושיקן אונזער קאַטאַלאָג.

Compliments of

WHITE STAR LAUNDRY

J. Srago

49 COLDEN STREET

Newburgh, New York

זאַקס און שטיינפעלד

12 דזשעפערסאָן סט. ניו יאָרק. טעל דריידאָק 0432

Tel. 1309 Rep. by S. SAMOWITZ

STANDARD PAPER & NOTION CO.

Wooden Ware and Grocers Specialties

180 MAIN STREET Poughkeepsie, N. Y.

זש. גאָלדבערג, 1382 פּאַרק עוועניו.

וויליאַם מושעל, דעירי סטאָר, 66 איסט 103טע סט.

Telephone: Billing 9741

I. RUBIN

BAKERY AND LUNCH ROOM

4210 BROADWAY

New York

Telephone: University 0775

Rational Vegetarian and Dairy Restaurant

1590 MADISON AVENUE
Between 106-107th Sts.

דאָס זיינען די שפּייזן, וועלכע מיר סערווירן:
פרישע וועדזשעטייבלס. נאַטירלאַכע סיריאַלס אָפּעטיטנע און
נאַרהאַפטע צושפּייזן. קיינע „געקענטע" וועדזשעטייבלס
ב. סאַזער
דיינוועל וועגעטאַריאַנישער רעסטאָראַן
78 צווייטע עוועניו

Compliments of

MOSKOWITZ LITTLE ROUMANIAN RESTAURANT

76—2nd AVE., New York

גוטע שפּייזען, מעסיגע פּרייזען
101 East 14th ST., New York

NEW GOLD CAFETERIA

and 554—8th AVE., New York City

TABAK & SEINFELD DAIRY RESTAURANT

1531 MADISON AVE., Cor. 104th St., New York

גוטע וועגעטאַרישע שפּייזן
קאָן מען קריגן ביים טאַטן אין וויינגאַרטן.
26 איסט 109טע סט. ניו יאָרק

באַגריסונג פון
העלט פוד וועגעטאַרישן רעסטאָראַנט
1600 מעדיסאָן עוועניו

MRS. STEIN & SON
Wholesale and Retail
Delicatessen and Grocery
190 MAIN ST.
Poughkeepsie, N. Y.

D. & H. DAIRY
743 E. 172nd ST.
Bronx

בשר כשר מארקעט
65 איסט 102טע סט.
לאדעט איין הארלעם צו זיך

ISAAC GELLIS
Kosher Provisions
1497 Madison Ave., N. Y.

געשמאקע מאלצייטן
דייוויד לעווינס
ר ע ס ט אָ ר אַ נ ט
104 און 105 סט.
לעקסינגטאן עוו.
פאר מעסיקע פרייזן

CLEANING & DYEING
Coats and Slip Covers
893 E Tremont Ave., Bronx

L. HERSHKOWITZ
Grocery
1598 MADISON AVE.

M. BERNSTEIN
Insurance
1264 AMSTERDAM AVE.

GINSBERG'S
כ ש ר
Delicatessen and Lunch Room
1495 MADISON AVE.
Bet. 102nd and 103rd Sts., N. Y.

בשר כשר
א. שטאפינסקי
680 זשעפערסאן פליים, בראנקס

לעווינ׳ס
כשר דעליקאטעסן
148 איסט 103טע סט.

B. LAINOFF
Meat and Poultry Market
12 HOME ST.
Bronx, N. Y.

I. BOBROW
בשר כשר
Meat and Poultry Market
1806 MADISON AVE.

מאטראצנמאכער
שווארצבארד
151 איסט 103טע סטריט

מ. טשוסיד גראסערי
1396 מעדיסאן עוו.

VINCENT BOOK STORE
1675 LEXINGTON AVE.

Phone: Wadsworth 2622

M. WATKIN
Painter and Decorator
General Contractor
1470 ST. NICHOLAS AVE.
Near 184th St., New York City

FINKELSTEIN
Oriental Silk Shop
2110 MERMAID AVE.
Opp. Public Bank, Coney Island

MISHO HIST
Sanitary Barber Shop
Special Attention to Ladies Hair
Bobbing and Children
2505 MERMAID AVE.
Coney Island, N. Y.

Canal 6321 Intervale 10311
MAX M. WAKS
New York Life Insurance Co.
Office, 190-194 BOWERY
Res., 887 HUNTS POINT AVE.
New York

אַלערליי פאַרב-זאַכן
זש. קאַפּלאַן
פּיינט-סטאָר
3909 — 13טע עוו., ברוקלין

Telephone: Coney Island 5552
Open Every Day and Sundays
D. S. STIBER
Photographer
Portraits and Photographs in Crayon, Pastel and Water Colors
1712 MERMAID AVE.
Coney Island

Compliments of
Public Milk Dairy, Inc.
Superior Country Bottled Milk
324 EAST. 157th ST.
New York

Our Trade a Specialty
B. ROSENTHAL
Fruits & Vegetables
37 Jefferson St. Poughkeepsie, N. Y.

Tremont 0938-4241

J. M. BAND

Signs, Show cards, Brass, Metal

Office, 1925 Crotona Ave., Bronx
Factory, 1954 Clinton Ave., Bx.

Compliments of

MORRIS SHOE STORE

1271 HOE AVE. Bronx, N. Y.

SHUSTER BROS.

Fancy Bakery

6016—18th AVE.

Brooklyn, N. Y.

M. DUBINSKY

Delicatessen & Lunch Room

1575 BATHGATE AVE.

Brooklyn, N. Y.

Tremont 4870

KUSHNER BROS.

Electric & Commercial Signs

940 E. Tremont Ave., Bronx

The Art Knitting Mills

718 E. Tremont Ave., Bronx

Tel.: Lehigh 7586

MAX WATTENBERG

Ladies' and Gents' Furnishings
Also Infants' & Children's Wear

2057—2nd AVE. New York

Academy 0875

אייזיק ווייסמאַן

פיינטער און דעקאָרייטאָר

987 קאָלומבוס עוו. נ. י.

Telephone: Lehigh 2060-2061

PROGRESSIVE CLEANERS & DYERS, Inc.

Up-to-date Cleaning and Dyeing Establishment

1489 PARK AVENUE New York
S. E. Cor. 109th St.

Buying a Camp Consult

D. ALPER

REAL ESTATE BROKER

507 MAIN STREET BEACON, N. Y.

Kinderland Camp Was Bought Through His Agency

ראַלף פּעקער **זש. מ. אַבראַמזאָן**

פריינד פון די בראָנזווילער שולן נומ. 1 און נומ. 3

Telephone: Monument 8862

ST. NICHOLAS BATHS

RUSSIAN AND TURKISH

111th STREET and ENOX AVE. NEW YORK

OPEN DAY and NIGHT FOR MEN

Separate Baths for Ladies, open from 10 A.M. to 12 P. M.
every day except Sunday

ביילינס מייפלדייל העלט האָטעל

(לעבן ראָסקאָ, ניו יאָרק)

איר קאָנט זיך שוין דערוואַרעמען מיטן געדאַנק, אַז איר וועט קענען פאַרברענגען זומער אין ביילינס וואונדערבאַרן האָטעל אין די

קעטסקיל בערג

אַ געזונטע אַטמאָספערע, טייערע מאכלים פאַר ביליגע פּרייזן.

שרייבט זיך דורך:

I. B. BAILIN

3 NEW STREET CONEY ISLAND, N. Y.

RUSSIAN ART RESTAURANT

אין מ. שוואַרץ־טעאַטער בילדינג

181-189 SECOND AVENUE

Lunch - Afternoon Tea - Dinner - Supper

Famous Balalaika and Jazz Orchestra Music—**Dancing**

מיינע בעסטע וואונשן צו אייך

צום גראַדואירונגס יום טוב

ס. דראַפּקין

911 — 56טע סט. ברוקלין.

באַגריסונגען פון:

טש. מילגראַם, 1105 3טע עוו

א. פרידמאַן, 889 — 9טע עוו.

מילגראַם, 1665 מאָנראָו עוו.

BONTON ART STUDIO
126 W. 23rd ST.
New York

פּאַטראָנייזט אַלע אונזערע אַנאָנסירער !

THE BANK OF UNITED SATES

Member

FEDERAL RESERVE SYSTEM

Resources Over $87,000,000

OFFICES

Manhattan

Fifth Avenue at 32nd Street
Seventh Avenue at 39th Street
77-79 Delancey Street
Madison Avenue at 116th Street

Bronx

Southern Boulevard at Freeman Street

Brooklyn

Ptkin Avenue at Douglas Street

Compliments of

MANHATTAN & BRONX LAUNDRY OWNERS ASS'N.

INCORPORATED

1913 SECOND AVENUE

New York City

INTERNATIONAL UNION BANK

147 FIFTH AVENUE

A Labor Bank Organized for the
Benefit and Convenience of Organized Labor

4% Paid on All
SPECIAL INTEREST ACCOUNTS

Drawing Interest from the First Day of
Every Month Following Date of Deposit

INTERNATIONAL UNION BANK
Member Federal Reserve System

Phone: Stuyvesant 5015

BOOKS

Periodicals and Pamphlets

A Workers Book Store

We solicit the patronage of the working class

JIMMIE HIGGINS BOOK SHOP

127 UNIVERSITY PLACE
At 14th Street and Union Square, New York City

Compliments of

B. H. and P. P.

Dickens 2788

DIAMOND & RUBIN

Clothiers

1699 PITKIN AVE.

HARRY LASOFF

The Clinton Shoe Shop

780 E. 180th ST. Bronx, N. Y.

A. SIEGEL

Ladies' and Gent's Tailor

413 E. 169th ST. Bronx, N. Y.

א. קופער

490 קלערמאָנט פּאַרקוויי

בראָנקס, נ. י.

ב. שווער, (קאַרסעטן)

1480 מעדיסאָן עוו. נ. י.

Bingham 6657

Tuckel's Barber Shop

Modern & Sanitary Barber Shop

7 Barbers in Attendance

Ladies Work Done By Experts

506 CLAREMONT P'KWAY

Bronx, N. Y.

University 2438

S. GINDIN

Manufacturer of

Sweaters and Bathing Suits

1586 MADISON AVE.

Gertler's Sweater Store

Sweaters and Bathing Suits

813 E. 180th ST. Bronx

LIPSHITZ BROS.

880 JENNINGS ST.

Bronx

B. SALTZMAN

Watches Diamonds and Jewelry

482 CLAREMONT P'KWAY

New York

GOLDBERG'S PHARMACY

and Laboratories

PITKIN near ROCKAWAY AVE.

"Everything for your Health and Comfort"

From X-Lax to X-Ray

FELDMAN'S RELIABLE PHARMACY

1293 BROOK AVENUE Bronx

Telephone: Louisiana 1814

DR. I. G. LICHTMAN

Surgeon Dentist

104 DUMONT AVE., Cor. Saratoga Ave. Brooklyn, N. Y.

Phone: Kilpatrick 7816

DR. J. SHEFFER

Surgeon Dentist

881 EAST 170th ST , Cor. Charlotte St. Bronx, N. Y.

Compliments of

DR. S. FINE

930 FOX STREET

Telephone: Stuyvesant 1852 H. REINER, President

WEBSTER HALL

119-25 EAST 11th STREET

CATERING A SPECIALTY

Accommodation 150 to 2000

Weddings - Receptions - Concerts - Banquets
Balls - Entertainments - Conventions - Fairs
Public Exhibitions - Meetings, Etc.

Phones: Dry Dock 3675-1525

STUYVESANT CASINO

BALL AND BANQUET ROOMS - MEETING ROOMS

Catering For All Occasions

140-42 SECOND AVENUE
New York

שטאַרק ווי דער גיבראַלטאַר איז

GIBRALTAR TRADING ASS'N.

143 EAST 103rd STREET
A. KRAMER, Secretary

די מיטינגען ווערן געהאַלטן יעדן דינסטיק אָוונט.
מיר צאָלן גרויסע פּראָצענטן פאַר אייער געלט!

פּאַטראָניזירט אַלע, וועלכע האָבן דאָ אַנאָנסן !

ריזיק און ריי פאָרניטשור סטאָר

(מיטגליד פון ברענטש 99 א. ר.)

די בעסטע און שענסטע אין האַרלעם

קומט אַריין אין אונזער גרויסן געשעפט

1967 — 3טע עוועניו. טעלעפאָן ליהיי 5533

וואָס מ׳לערנט אין אונזערע שולן:

1. די אידישע שפּראַך:
   א) לייענען; ב) שרייבן; ג) רעדן.
2. די אידישע ליטעראַטור.
3. די אידישע געשיכטע:
   א) דאָס אידישע לעבן אַמאָל און
   ב) דאָס אידישע לעבן היינט.
4. קונסט:
   א) דעקלאַמירן, דראַמאַטיזאַציע און פאָרלייענען.
   ב) זינגען (פאָלקס, אַרבעטער און קלאַסישע לידער).
   ג) טאַנצן (פאָלקס און קלאַסישע טענץ).
5. ביאָגראַפיעס פון גרויסע מענשן:
   העלדן פון דער וויסנשאַפט און פרייהייט־באַוועגונגען.
6. קולטור־געשיכטע.
7. שמועסן און צייטפראַגן.

א חוץ דעם געפינען זיך אין אַלע שולן קלובן, ביבליאָטעקן און פאַרשיידענע אונטערנעמונגען פאַר דער עטישער, עסטעטישער און געזעלשאַפטלאַכער אַנטוויקלונג פון די קינדער.

די צילן פון די אומפאַרט. אַרבעטער רינג שולן

1. צובינדן דאָס אידישע אַרבעטער קינד צום אידישן אַרבעטער קלאַס, צו זיין שפּראַך און קולטור.
2. צובינדן דאָס קינד צום אַלוועלטלאַכן רעוואָלוציאָנערן פּראָלעטאַריאַט.
3. אַנטוויקלען ביי די קינדער די געפילן פון יושר, פון ליבע צו אונטערדריקטע, פון ליבע צו פרייהייט און גלייכהייט.
4. אַנטוויקלען ביי די קינדער דאָס געפיל פאַר שיינקייט.
5. אַנטוויקלען ביי די קינדער די שטרעבונג צו אידעאַלע מעשים, וואָס זיינען נויטיק פאַר יעדן קינד פון דעם אונטערדריקטן קלאַס אויף זיין ווייטערדיקן לעבנס־קאַמף פאַר אַ בעסערער אָרדנונג.

אדרעסן פון די אומפארטייאישע א. ר. שולן:

1) בראנקס 1 — — — — — — — 542 איסט 145טע סטריט
2) " 2 — — — — — — — 1520 וואשינגטאן עוו. (172טע סט.)
3) " 3 — — — — — — — 804 פארעסט עוו. (158טע סט.)
4) " 5 — — — — — — — 481 איסט 185טע סט.
5) " 7 — — — — — — — 240 איסט 198טע סט.
6) " 8 — — — — — — — 915 איסט 169טע סט. (פאקס סט.)
7) " 9 — — — — — — — 611 איסט 140טע סט.
8) " 10 — — — — — — — 1420 באסטאן ראיד
9) וואשינגטאן הייטס — 4250 בראדוויי און 656 וועסט 181טע סט.
10) הארלעם 1 — — — — — — — 143 איסט 103טע סטריט
11) " 2 — — — — — — — 114 איסט 113טע סט.
12) " 3 — — — — — — — 242 איסט 121טע סט.
13) דאון-טאון — — — — — — — 134 איסט 7טע סטריט
14) ווילליאמסבורג — — — — — — — 259 האפקינס סטריט
15) בראנזוויל 1 — — — — — — — 1844 פיטקין עוו., ברוקלין
16) " 3 — — — — — — — 563 סטאון עוועניו
17) איסט ניו יארק — — — — — — — 440 ווייאנא סט. ברוקלין
18) באר-פארק — — — — — — — 1373 — 43טע סט. "
19) קוני-איילאנד — — — — — — — 2802 מאירמעד עוו. "
20) בעט-ביטש — — — — — — — 1940 בענסאן עוועניו, "
21) מידל-ווילעדזש — — — — — — — 1 פולטאן עוועניו, "
22) סטעטן איילאנד — — — — — — — 110 וויקטארי בולווארד "
23) מייפלטאן-פארק — — — — — — — 5717 — 18טע עוועניו
24) ריטשמאנד היל — — — — — — — 114-25 לעפערטס עוועניו
25) איסט פלעטבוש — — — — — — — 247 איסט 94טע סט.
26) מיטל שול — — — — — — — 143 איסט 103טע סטריט
27) פראמיטלשול — — — — — — — 143 איסט 103טע סטריט

מוזיק שולן:

הארלעם — — — — — — — 143 איסט 103טע סטריט
דאון טאון — — — — — — — 134 איסט 7טע סטריט
בראנזוויל — — — — — — — 563 סטאון עוועניו
קוני איילאנד — — — — — — — 2802 מאירמעד עוועניו
קינדערגארטן נומ. 1 — — — — — — — 143 איסט 103טע סט.
" " 2 — — — — — — — 110 וויקטארי בולווארד
" " 3 — — — — — — — 1940 בענסאן עוועניו
" " 4 — — — — — — — 440 ווייאנא סטריט
קינדערלאנד קעמפ — — — — — — — 143 איסט 103טע סטריט

צענטראלע שולן פארוואלטונג — 143 א. 103טע סט.

די שולן זיינען אפן פון 4 ביז 8 אוונט. שבת און זונטיק פון 10 ביז 1.

ארבעטער געלט
און ארבעטער
אונטערנעמונגען
איצט
איז
די
צייט
!

6%
טעגלאכע
דיווידענדן

לייגט ארין אייער
געלט אין א זיכע-
רער אונטערנעמונג
איצט
איז
די
צייט
!

צאלט די

קאנסומערס פינאנץ קארפ.

ביי דער

פאראייניקטער ארבעטער קאאפעראטיווער געזעלשאפט

א פערטל מיליאן דאל.

$500 $300 $100

גאלד באנדס!

געזיכערט מיט א צווייטן מארטגיידזש
פון א
גאנצן בלאק הייזער
טויזנט באוואוינטע צימערן
קעגנאיבער בראנקס פארק
(אין דער ערשטער קאאפעראטיווער ארבעטער קאלאניע

די גאלד באנדס ווערן אויך פארקויפט אף
וועכנטלאכע אויסצאלונגען מיט די
לייכטסטע באדינגונגען

69 פינפטע עוו. קאר. 14טע סט. טעל. סטייוועסאן 6900

פאר פערזענלאכע אינפארמאציע קומט ארויף אין אפיס:

אפן טעגלאך ביז זיבן אוונט —— שבת ביז צוויי בייטאג